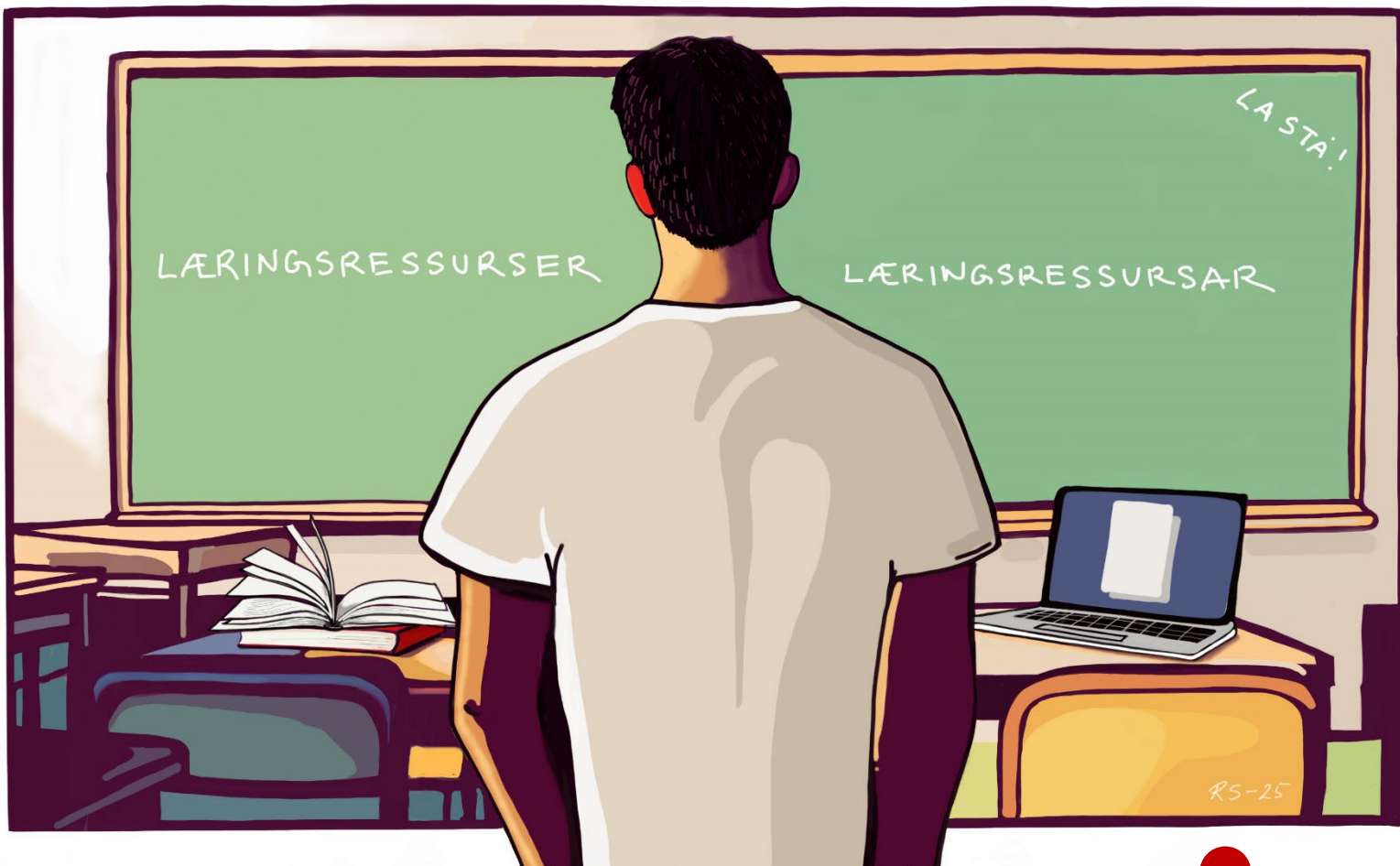

Rapport
2025:9

Kunnskapsinnhenting om læringsressurser på nynorsk

Belyst gjennom en kartlegging av nynorske
læringsressurser og intervjuer med lærere
og elever

Anniken Hotvedt Sundby, Maria Njølstad Vonen
og Live Håberg

Rapport
2025:9

Kunnskapsinnhenting om læringsressurser på nynorsk

Belyst gjennom en kartlegging av nynorske
læringsressurser og intervjuer med lærere
og elever

Anniken Hotvedt Sundby, Maria Njølstad Vonen
og Live Håberg

Rapport	2025:9
Utgitt av Adresse	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.
Prosjektnr.	21463
Oppdragsgiver Adresse	Utdanningsdirektoratet Schweigaards gate 15 B, 0191 Oslo
Fotomontasje	NIFU
ISBN	978-82-327-0709-6
ISBN	978-82-327-0710-2 (online)
ISSN	1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Denne rapporten belyser situasjonen for *læringsressurser på nynorsk* i dagens skole. Formålet er å få mer kunnskap om hvordan bruk av læringsressurser som ikke foreligger på begge målformer påvirker nynorskelevers rett til opplæring på eget språk, samt undersøke bruken av og forholdet mellom læremidler, læringsressurser og digitale verktøy i dagens skole. Oppdragsgiver er Utdanningsdirektoratet.

Rapporten er skrevet av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) i samarbeid med Universitetet i Sørøst-Norge (USN). Anniken Hotvedt Sundby (NIFU) har vært prosjektleder, og har hatt et særlig ansvar for helheten i rapporten, samtidig som hun har vært hovedforfatter for kapittel 2, del 4.1 og kapittel 5. Live Håberg (USN) har vært hovedforfatter for kapittel 1, og Maria Njølstad Vonen (NIFU) har vært hovedforfatter på del 4.2. Resten er skrevet i samarbeid mellom Sundby, Håberg og Vonen. Frida Felicia Vennerød-Diesen (NIFU) har gjort en intern kvalitetssikring av rapporten. Ronnie Smith (NIFU) har laget illustrasjonen på førstesiden og Annette Norheim (NIFU) har formatert den endelige rapporten.

Vi vil rette en stor takk til alle lærerne og elever, samt én bibliotekar, som tok seg tid til å stille opp på intervjuer i denne undersøkelsen!

Oslo, 5. mai 2025

Vibeke Opheim
Direktør

Cay Gjerustad
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag	6
Summary	10
1 Innleiing	15
1.1 Omgrepsavklaringar	17
1.1.1 Læremiddel og læringsressurs	17
1.1.2 Digitale verktøy	19
1.1.3 Digitale og analoge læringsressursar	20
1.2 Kunnskapsstatus	21
1.2.1 Kva veit vi om bruken av læringsressursar?	22
1.2.2 Nynorsk i læringsressursar og læremiddel	22
2 Metoder og data	25
2.1 Et todelt kvalitativt design	25
2.2 Avgrensinger i prosjektet	26
2.3 Del 1: Kartlegging av læringsressurser	27
2.3.1 Framgangsmåte for å finne aktuelle læringsressurser	28
2.3.2 Utfordringer med framgangsmåten	30
2.4 Del 2: Intervjuer med lærere og elever	30
2.4.1 Beskrivelse av datamaterialet og rekruttering	31
2.4.2 Gjennomføring av intervjuene	32
2.4.3 Analyser av intervjuene	33
2.5 Vurdering av representativitet i prosjektet	33
3 Kartlegging av nynorske læringsressurser: Hva finnes?	35
3.1 Generelt – hva finnes?	35
3.1.1 Observasjoner i kartleggingens fase 1	37
3.2 Omfanget av læringsressurser med <i>noe</i> innhold på nynorsk	38
3.3 <i>Valg av skriftspråk</i> , hvor ble det av deg i mylderet?	39
3.4 Hvilke begrep brukes <i>om</i> læringsressurser?	41
3.5 Del 1: Samlede observasjoner og funn	43

4	Perspektiver fra intervjuene med lærere og elever	45
4.1	Lærernes perspektiver	45
4.1.1	Begrepsmangfoldet	45
4.1.2	Valg og bruk av læringsressurser	47
4.1.3	Betydningen av nynorske læringsressurser for elevene, slik lærerne opplever det.....	50
4.2	Elevenes perspektiver.....	55
4.2.1	Språklig bakgrunn og opplevelser av språksituasjonen elevene befinner seg i.....	56
4.2.2	Betydning av skriftspråk i det som elevene bruker	60
4.2.3	Nynorskelevenes ønsker for framtiden.....	66
4.3	Oppsummering av intervjuene med lærere og elever	67
5	Samlede observasjoner på tvers.....	70
5.1	Hvem fungerer skillet mellom læremidler og læringsressurser best for?.....	71
5.2	Hvordan finne fram til det som er på nynorsk?	72
5.3	Hva med den språklige kvaliteten på nynorsken?	73
5.4	Hvilke elever taper mest på at det er færre nynorske læringsressurser?	74
5.5	Helhetlige læreverk, eller en «klikkmodell» – best for hvem?	75
5.6	Avsluttende oppsummering og anbefalinger.....	76
	Referanser.....	77
	Tabelloversikt.....	80
	Vedlegg.....	81
	Vedlegg 1: Alle kartlagte læringsressurser.....	82
	Vedlegg 2: Læringsressurser med innhold på nynorsk.....	96

Sammendrag

På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har NIFU gjennomført en todelt kartlegging av nynorske læringsressurser. Formålet er å få mer kunnskap om hvordan bruk av læringsressurser som ikke foreligger på begge målformer påvirker nynorskelevers rett til opplæring på eget språk, samt undersøke bruken av og forholdet mellom læremidler, læringsressurser og digitale verktøy i dagens skole. Bakgrunnen for rapporten er en anmodning fra Stortinget om mer kunnskap på dette området. Kunnskapen fra dette prosjektet kan brukes inn i et videre utredningsarbeid og vurderinger av eventuelle tiltak.

I **del 1** har vi identifisert og kartlagt skriftspråket i åpent tilgjengelige læringsressurser som er utviklet til bruk i skolen. I **del 2** har vi gjennomført intervjuer med elever og lærere der begge gruppene har uttalt seg om valg og bruk av læringsressurser, og betydningen av skriftspråk i læringsressurser for elevene.

Kartleggingen legger til grunn at *læringsressurser* ikke er det samme som *læremidler*, og forholder seg til definisjonen av læringsressurser som kommer til uttrykk i proposisjon til Stortinget, som Kunnskapsdepartementet la fram i tilknytning til ny opplæringslov:

Læringsressursar kan ha fagleg innhald gjerne i mindre omfang og i avgrensa emne og tema. Departementet skil dessutan mellom ressursar generelt som kan brukast i opplæringa (til dømes avisartiklar eller leksikon og kjelder på internett), og læringsressursar som er utvikla for bruk i opplæringa. (Prop. 57 L (2022-2023), s. 143)

Til sammenligning defineres *læremidler* ifølge opplæringslova (§ 15-3) til å være:

trykte, ikkje-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa, som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget.

I denne rapporten brukes både bokmål og nynorsk. Kapittel 1 og sitatene fra intervjuene er skrevet på nynorsk, mens kapitlene som tar for seg metode, funn og observasjoner på tvers i prosjektet er skrevet på bokmål.

Mangfold av ressurser og definisjonsproblematikk

Generelt finner vi at det er et mangfold av materiale og pedagogiske ressurser som er utviklet for bruk i skolen. Mye av det som finnes er åpent og gratis tilgjengelig. I flere tilfeller er det vanskelig å finne ut hvem som har utviklet og står som ansvarlige for læringsressursene.

Til tross for definisjonene gjengitt ovenfor, er det definisjonsproblematikk, begrepsglidninger og gråsoner når det gjelder hva som er å forstå som læringsressurser og hva som er å forstå som læremidler. Av gjeldende definisjoner følger det at læremidler og læringsressurser har ulike *funksjoner* og *intensjoner*, men disse egenskapene trer ikke automatisk fram når materiale og pedagogiske ressurser analyseres.

Både lærere og elever gir uttrykk for at det er uklart hva som er å forstå som læringsressurser og hva som er å forstå som læremidler. Det er dermed vanskelig for dem å skille mellom bruken av læremidler og læringsressurser, siden dette verken er begreper de bruker i det daglige, eller som har betydning for dem i den praktiske skolehverdagen. Det kan derfor tenkes at skillet som settes opp mellom læremidler og læringsressurser fungerer best for de som skal utvikle innhold – ikke for de som skal *bruke* innholdet.

Færre læringsressurser på nynorsk og vanskelig å finne fram til de nynorske læringsressursene

Når det gjelder nynorske læringsressurser, er det færre læringsressurser på nynorsk enn det er på bokmål. Av de totalt 92 læringsressursene vi undersøkte, fant vi at 52 hadde *noe* innhold på nynorsk. Det er imidlertid stor variasjon angående graden av nynorsk innhold i disse læringsressursene.

I mange tilfeller var det også vanskelig å finne fram til det nynorske innholdet. Tendensen var at innhold på nynorsk ikke var indeksert, det vil si at læringsressursene ikke har metadata på nynorsk, noe som gjør det vanskelig å finne fram til det nynorske innholdet. I et mindretall av læringsressursene gis det også mulighet for å skifte skriftspråk. Et hovedbilde er at det er lite systematikk når det gjelder å sortere og navigere i innholdet som faktisk finnes på nynorsk. Hva det er mulighet for å få på nynorsk framstår dermed *tilfeldig*. Det kan vurderes om nynorske læringsressurser, på tvers av fag, tema, nivå og utviklere, kan samles på en bedre måte enn i dag.

Læringsressurser brukes i et mindre omfang enn den nynorske læreboka

Det er den trykte nynorske læreboka som ble brukt mest av lærere og elever i undervisningen. Likevel var det antydninger til en kultur der det helhetlige

læreverket var mer oppdelt enn tidligere og at lærere plukket og mikset fra stadig flere og nye steder. Læringsressurser fungerte som et tillegg, blant annet for å variere, for å aktualisere, eller for å oppsummere, og ble brukt i et mindre omfang enn læreboka. Hvilket skriftspråk læringsressursene var på, var lærerne mindre opptatt av. De pekte på at de har begrenset med tid til å lete seg fram til gode læringsressurser, samtidig som det å bruke tid på å vurdere nye læringsressurser kritisk også er tidkrevende. Læringsressursene lærerne brukte, var i mange tilfeller på bokmål. Slik lærerne beskriver det, velges og brukes læringsressurser først og fremst basert på om læringsressursene har et relevant og faglig innhold.

Det varierer blant nynorskelevne hvor viktig nynorsk innhold er

Slik nynorskelevne beskrev det, varierte det hvor viktig det var å få så mye innhold som mulig på nynorsk. At læreboka var på nynorsk var både elevene og lærerne fornøyde med, men noen av nynorskelevne mente at det varierte hvor mye lærerne tilrettela for at de skulle få annet innhold på nynorsk. Dette ble trukket fram som en utfordring. Elevene erfarte at noen lærere strakk seg langt for at de skulle få innhold på nynorsk, mens hos andre lærere opplevde elever å bli mer overlatt til seg selv. De beskrev også at å få innhold på bokmål kunne føre til språkblanding. Andre nynorskelever problematiserte ikke i like stor grad at noe av innholdet i læringsressursene var på bokmål. Disse elevene pekte på at de ikke alltid la merke til skriftspråket, ettersom de uansett er omgitt av mye bokmål på fritida, og skal mestre bokmål som sidemål.

Lærerne vi intervjuet, oppga at de strakk seg langt for at elevene skal få så mye innhold som mulig på nynorsk. Noen av lærerne oversatte også selv materiale til nynorsk. Samtidig opplevde de at praksisen varierte mellom lærerne på skolen. Dette med graden av tilpasninger var både lærere og elever opptatt av, men særlig elevintervjuene får fram at læreren er en viktig rollemodell.

På eget initiativ tok flere av lærerne opp på intervjuene at det særlig var to elevgrupper de ønsket seg flere nynorske læringsressurser til. Dette var nynorskelever som har norsk som andrespråk eller dysleksi. Lærerne fortalte at det er et mangelfullt tilbud på nynorske læringsressurser og lite å velge mellom - noe som gjør at de brukte læringsressurser på bokmål oftere enn det de ønsket for disse elevgruppene.

Varierende språklig kvalitet på nynorsken

Selv om det ble pekt på at nynorsken i flere læringsressurser hadde blitt bedre, og at nynorsken i læringsressurser knyttet til norskfaget ofte var gode, trakk både lærere og elever fram at det var utviklingspotensial for bedre nynorsk språkføring. Gjennom intervjuene kom det eksempler på at nynorsken kunne være mangelfull

og inneholde feil, at den kunne bære preg av å være direkteoversettelse fra bokmål, men også at den kunne framstå som gammeldags. Flere av lærerne var opptatt av at den nynorske språkføringen må kommunisere godt med dagens nynorskelever. Det bør være et språk som elevene kan kjenne seg igjen i. Flere av lærerne, men også noen av elevene i videregående skole, pekte også på at det kunne være forvirrende hvis begrepsbruken i et fag ble veldig forskjellig mellom nynorsk og bokmål. I direkteoversettelser fra bokmål kunne også pedagogiske poeng bli borte. Dette kunne slå uheldig ut for yngre elever som er i en innlæringsfase, eller nynorskelever som har norsk som andrespråk. Lærerne beskrev at hvis den språklige kvaliteten på nynorsken ikke var god nok, kunne det virke mot sin hensikt for nynorskelevne.

I det følgende oppsummeres hovedfunnene punktvis sammen med rapportens anbefalinger:

- Forskjellen mellom læremidler og læringsressurser oppleves ikke av brukerne, lærere og elever, som å være enkel å forstå. Begrepene brukes om hverandre, og i dagens mangfold av ressurser brukes det også flere begreper. Det anbefales å gjøre en vurdering på om begrepsbruken bør endres, slik at den favner bedre dagens «læremiddellandskap».
- Det er færre læringsressurser på nynorsk og det er i mange tilfeller vanskelig å finne fram til de nynorske læringsressursene. Det anbefales en tydeligere merking og indeksering av nynorske læringsressurser. Det kan også vurderes om nynorske læringsressurser, på tvers av fag, tema, nivå og utviklere, kan samles på en bedre måte enn i dag.
- En del læringsressurser på nynorsk oppleves å ha varierende språklig kvalitet. Det anbefales en gjennomgang av den språklige kvaliteten på nynorsken, særlig med tanke på om språket kommuniserer godt med dagens nynorskelever.
- Læreboka på nynorsk brukes mer enn læringsressurser. Det anbefales å vurdere om det er behov for å sikre bedre at nynorske læremidler foreligger til samme tid, har det samme innholdet i hele «læringsuniversitet» og at den språklige kvaliteten på nynorsken gjennomgående er god.
- Det varierer hvor viktig nynorskelevne opplever at nynorsk innhold er. For to elevgrupper, nynorskelever med norsk som andrespråk eller dysleksi, er det særlig viktig med flere nynorske læringsressurser. Det anbefales å utvikle flere og bedre tilpassede nynorske læringsressurser for disse elevgruppene.

Summary

On behalf of the Directorate for Education and Training, Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education (NIFU) has conducted a two-part mapping of learning resources in *Nynorsk* (one of the two standards for writing in the Norwegian language, the other being *Bokmål*). The purpose is to gain more knowledge about how the use of learning resources that are not available in both languages affects Nynorsk students' right to education in their own written language, as well as to examine the use of, and the relationship between, different forms of material directed towards and used in schools. The impetus for conducting this mapping was a request from the Storting (the Norwegian Parliament) for more knowledge in this area. The knowledge gained from this mapping can be used in further actions and initiatives.

In Part 1, we mapped the written language in openly available learning resources developed for schools. In Part 2, we conducted interviews with students and teachers. Both groups expressed their views and experiences regarding the use of learning resources and discussed the importance of including Nynorsk in learning resources for students who use it as their written language.

This mapping assumes that learning resources (*læringsressursar*) are not the same concept as teaching material (*læremiddel*), and adheres to the definition of learning resources as expressed in the proposition to the Storting, presented by the Ministry of Education, in connection with the new Education Act:

Learning resources can have school subject content, often in smaller scope. The Ministry distinguishes between resources that can be used in education (e.g. newspaper articles or encyclopaedias and sources on the internet), and learning resources developed specifically for use in education (Prop. 57 L (2022-2023), p. 143).

In comparison, according to the Education Act (§ 15-3), teaching materials are defined as:

printed, non-printed, and digital elements developed for use in education, to be used regularly in education, and covering essential parts of the curriculum in the school subject.

In this report, both written standards of the Norwegian language are used. Chapter 1 and quotes from the interviews are written in Nynorsk, while the chapters explaining the methodology, findings and observations across the project are written in Bokmål.

Diversity of Resources and Problems with Definitions

In general, we find that there is a wide variety of pedagogical materials and resources developed for use in schools. Much of what is available is freely accessible and has open digital access. However, in many cases, it is difficult to determine who is responsible for and has developed the learning resources.

Despite the existence of the definitions provided above, maintaining the distinction between 'learning resources' and 'learning materials' is challenging. Although they have different functions and purposes, these characteristics do not automatically emerge when educational materials are analysed.

Both teachers and students expressed a lack of clarity regarding the distinction between learning resources and teaching materials. This makes it difficult for them to distinguish between the uses of learning resources and teaching materials, especially given that these are not concepts they use regularly, and that the concepts lack significance in their everyday teaching practices. Based on our mapping, we consider the distinction between learning resources and teaching materials to work best for those who develop content – not for those who *use* the content.

Difficult to Find and Fewer Learning Resources in Nynorsk

There are fewer learning resources in Nynorsk than in Bokmål. Of the 92 learning resources we examined, we found that 52 had some content in Nynorsk. However, there was significant variation in the amount of Nynorsk content within these learning resources.

In many cases, it was difficult to find any Nynorsk content. Content in Nynorsk was rarely indexed, meaning that the learning resources did not have metadata in Nynorsk, making it difficult to find Nynorsk content. In a minority of learning resources, it was possible to switch between written languages. In general, Nynorsk content is not organized in any systematic way.

What is available in Nynorsk therefore appears to be random. Following up on this work, it can be considered whether Nynorsk learning resources – across subjects, topics, levels and developers – can be sorted in a better way than they currently are.

Learning Resources Used Less than the Nynorsk Textbook

The Nynorsk textbook is the educational tool most widely used by teachers and students. However, there are indications of a culture in which content material is more fragmented than before, and that teachers select and combine content from a wide range of sources. Learning resources function as something additional and supplemental, for variation or to summarise – and are used less than the textbook. The written language of the learning resources was of less importance to the teachers. They pointed out that they have limited time to search for good learning resources and that spending time critically assessing new learning resources is time-consuming. The learning resources that the teachers used were often in Bokmål. The teachers indicated that learning resources are chosen and used primarily based on whether they have relevant educational content.

Varied Importance of Nynorsk Language in Material Among Nynorsk Students

The Nynorsk students expressed that getting as much content as possible in Nynorsk varied. Although both students and teachers were satisfied that the textbook was in Nynorsk, some Nynorsk students felt that the teachers differed in their efforts to provide content in Nynorsk. This was highlighted as a challenge among the students. According to the students, some teachers went to great lengths to provide content in Nynorsk, while others left it up to the students. They also described how obtaining content in Bokmål could lead to language mixing. Other Nynorsk students did not problematise or seem to mind that some of the content in the learning resources was in Bokmål. These students pointed out that they did not always notice the written language, as they are surrounded by a lot of Bokmål in their free time and are expected to master Bokmål as a secondary written language standard.

The teachers we interviewed stated that they went to great lengths to ensure that the students are provided with as much content as possible in Nynorsk. Some of the teachers also translated material into Nynorsk themselves. At the same time, they felt that the practice varied among the teachers at the school. Both teachers and students were concerned about the degree of differentiated instruction, but the student interviews especially highlighted that the teacher is an important role model for Nynorsk content.

On their own initiative, several teachers mentioned in the interviews that there were two student groups in particular for whom they wanted more Nynorsk learning resources: Nynorsk students learning Norwegian as a second language and those with dyslexia. The teachers said that there is a lack of Nynorsk learning resources, which means that they use learning resources in Bokmål more often than they would like for these student groups.

Varying Linguistic Quality of Nynorsk

Although it was pointed out that the Nynorsk in several learning resources had improved, and that the Nynorsk in learning resources related to the Norwegian subject often was of good quality, both teachers and students highlighted the potential for improvement in Nynorsk language use. Through the interviews, examples emerged that the Nynorsk could be inadequate and contain errors, that it could appear as a direct translation from Bokmål and that it could appear outdated. Several of the teachers emphasized the importance of ensuring that the Nynorsk language used is comprehensible for today's Nynorsk students. That is, it should be a language in which they can recognise themselves. Several of the teachers, as well as some of the students in upper secondary school, also pointed out that differences between Nynorsk and Bokmål terminology in a given subject could be confusing. In direct translations from Bokmål, pedagogical points could also be lost. This could have an unfortunate effect on younger students who are in a language learning phase, or Nynorsk students learning Norwegian as a second language. The teachers stated that if the linguistic quality of Nynorsk was insufficient, it could be counterproductive for the Nynorsk students' learning progress.

The following bullet points summarise the main findings along with the report's recommendations:

- Users, both teachers and students, do not perceive the difference between learning resources and learning materials as easily understood. The concepts are used interchangeably, and due to today's variety of resources and materials, several other concepts are used as well. It is recommended that an assessment be conducted to examine whether the terminology should be changed to better encompass today's teaching material landscape.
- There are fewer learning resources in Nynorsk, and it is often difficult to find Nynorsk learning resources. It is recommended that clearer labelling and indexing of Nynorsk learning resources be implemented. It can also be considered whether Nynorsk learning resources – across subjects, topics, levels and developers – can be organised in a better way than they currently are.
- Some Nynorsk learning resources are perceived to be of varying linguistic quality. It is recommended that the linguistic quality of the Nynorsk be reviewed, with a focus on whether the language is comprehensible for today's Nynorsk students.
- The Nynorsk textbook is used more than learning resources. It is recommended that an assessment be conducted to examine whether there is a need to ensure that Nynorsk textbooks are available at the same

time as textbooks in Bokmål and have the same content throughout (including support material, which is often accessed digitally) and that the linguistic quality of the Nynorsk is consistently high.

- The importance of content supporting teaching and learning in Nynorsk varies among Nynorsk students. For two student groups – Nynorsk students learning Norwegian as a second language and those with dyslexia – it is particularly important to have more Nynorsk learning resources. It is recommended that more and better Nynorsk learning resources be developed for these student groups.

1 Innleiing

Stortinget ser behov for å vite meir om korleis bruken av *læringsressursar*¹ som *ikkje* ligg føre på begge skriftspråk påverkar nynorskelevars rett til opplæring på eige språk ². Bokmål er synleg i samfunnet for alle elevar – både dei som har bokmål som hovudmål og dei med bokmål som sidemål. Dette gjeld i langt mindre grad for nynorsk. Som lærar må ein difor vere ekstra medviten for å gi elevane tilgang til ressursar på nynorsk. Frå tidlegare undersøkingar veit vi at lærarar, i tillegg til heildekkande læremiddel, brukar supplerande materiale i undervisninga (Wollscheid mfl., 2018). Det vi veit mindre om, er kor mykje som finst på nynorsk av slike supplerande læringsressursar, og kva skriftspråket i læringsressursane har å seie for elevar som har nynorsk som hovudmål.

I lys av denne situasjonen har føremålet med dette forskingsoppdraget vore å gi Utdanningsdirektoratet eit styrkt kunnskapsgrunnlag om status for nynorske læringsressursar, som kan brukast inn i eit vidare utgreiingsarbeid og vurderingar av eventuelle tiltak. Prosjektet har i tillegg eit delmål, ved at det kan gi meir kunnskap om bruken av og forholdet mellom omgrepa *læremiddel*, *læringsressursar* og *digitale verktøy* i dagens mangfaldige skule- og klasseromspraksisar. Desse omgrepa definerer og eksemplifiserer vi i del 1.1.1. Prosjektet legg til grunn at desse omgrepa har ulike definisjonar knytt til seg, mellom anna i lovverk og i førearbeid, og at denne studien skal avgrensast til å dreie seg om *læringsressursar* - men i praksis er det mange gråsoner og glidingar mellom dei tre omgrepa. Vi har difor i forskingsdesignet lagt opp til ei kvalitativ tilnærming, av omsyn til validiteten av data. Dersom vi hadde valt ei spørjeundersøking, ville det ha vore vanskelegare å vite om respondentane la det same meiningsinnhaldet i omgrepet *læringsressursar*.

Vi har formulert den overordna problemstillinga for oppdraget slik:

Kva finst av nynorske læringsressursar, og kva grunngevingar og erfaringar ligg bak val og bruk av læringsressursar hos lærarar og elevar?

---

¹ Læringsressursar kan ha fagleg innhald, gjerne i mindre omfang og i avgrensa emne og tema. Departementet skil dessutan mellom ressursar generelt som kan brukast i opplæringa (til dømes avisartiklar eller leksikon og kjelder på internett), og læringsressursar som er utvikla for bruk i opplæringa (Prop. 57 L (2022-2023), s. 143).

² Anmodningsvedtak, vedtak fattet i Stortinget, i Innst. 442 L (2022-2023), kap. 3 Komiteens merknader.

Studien er utført i to delar, der **del 1** er ei kartlegging av tilgjengelege læringsressursar laga for bruk i skolen, medan **del 2** er intervju, der lærarar og elevar i ungdomsskule og vidaregåande opplæring er intervjuet om val og bruk av læringsressursar.

Vi vil innleiingsvis presisere at nemninga *målformer* har vore vanleg å bruke om nynorsk og bokmål, både i skulen og i politiske styringsdokument. I språklova (2022) tok ein i bruk omgrepet *skriftspråk*, mellom anna for å unngå forveksling mellom orda *målføre* og *målform*. Den nye opplæringslova (gjeldande frå august 2024) nyttar også skriftspråk, og det ser dermed ut til at omgrepet er i ferd med å få fotfeste i lovverket. Denne rapporten brukar difor omgrepet *skriftspråk*, i tråd med språklova og opplæringslova.

Når det gjeld oppdaterte tal på kor mange som har nynorsk som hovudmål, fortel SSB at 11,2 prosent av elevane i grunnskulen hadde nynorsk som hovudmål i 2024. I vidaregåande opplæring er det meir usikre tal, sidan vidaregåande ikkje har eit offentleg oversyn over hovudmålet til elevane slik grunnskulen har gjennom grunnskolens informasjonssystem (GSI). Skriftspråket til elevane i vidaregåande er ikkje systematisk registrert over tid, berre ved oppmelding til skriftleg eksamen. På førespurnad til Utdanningsdirektoratet oppgjev dei at tala frå 2024 viser at 5,5 prosent av kandidatane som er påmelde til norsk skriftleg eksamen vg3 har nynorsk som hovudmål.

Mange av desse elevane går i klassar der majoriteten av elevane har nynorsk som hovudmål. Med andre ord har dei eit nynorskmiljø rundt seg, sjølv om tilfanget av nynorsk i samfunnet varierer mellom ulike områder, også der dei fleste elevane har nynorsk som hovudmål. Somme av nynorskelevane går også i blanda klassar, eller er i mindretal med nynorsk i klasserommet sitt.

Vidare i dette innleiande kapittelet gjer vi greie for sentrale omgrep for prosjektet. Her er omgrep som *læremiddel*, *læringsressurs* og *digitale verktøy* aktuelle. Kapittelet inneheld også ein presentasjon av tidlegare forskning på materiale som er i bruk i skulen og kunnskapsstatus knytt til skriftspråk i læringsressursar. I kapittel 2 blir den metodiske tilnærminga presentert. Her inngår skildringar av korleis vi har gjort kartlegginga av læringsressursar, og i tillegg skildringar av gruppeintervjua med lærarar og elevar. Her kjem vi også inn på avgrensingar i prosjektet. I kapittel 3 presenterer vi funn og observasjonar frå kartlegginga av læringsressursane (**del 1**). I kapittel 4 blir funn frå gruppeintervjua med både lærarar og elevar presentert (**del 2**). I kapittel 5 samanfatar vi hovudfunn på tvers i prosjektet. Kapittel 1 er skriva på nynorsk, dei andre kapitla på bokmål.

1.1 Omgrepsavklaringar

1.1.1 Læremiddel og læringsressurs

Ser vi til tidlegare forskning og studiar, blir omgrepa *læremiddel*, *læringsressurs* og *digitale verktøy* brukt på ulike måtar. Omgrepsbruken er ikkje konsistent og måten omgrepa blir brukt på i forskingslitteraturen har også endra seg over tid. Dagens læremiddel er gjerne delvis eller heilt digitale, og det kan slik sett vere vanskeleg å skilje læremiddel frå digitale læringsressursar og verktøy. Slik mellom anna denne rapporten viser i kapittel 3, er det også eit mangfald av aktørar som utviklar ressursar til bruk i undervisning.

Praksis i dagens skule er ein kombinasjon av analoge og digitale læremiddel og læringsressursar. Hos mange av forlaga er digitalt innhald knytt til analoge læremiddel, men eit nytt omgrep, *læringsunivers*, blir gjerne brukt om eit tilfang av fagleg digitalt innhald, i eitt eller fleire fag, som går over fleire årstrinn, samla hos eit forlag³. Slik vi forstår det, er omgrepet *læringsunivers* lite i bruk i forskning.

Aamotsbakken og Askeland argumenterte i boka *Syn for skriving* i 2013 for å nytte ein vid definisjon av omgrepet *læringsressurs*, medan dei vurderte omgrepet *læremiddel* som mindre brukbart. Dei hevdar at å bruke omgrepet *ressurs* framhevar potensialet for læring i ein undervisningskontekst, medan *læremiddel* har eit instrumentelt preg og kan tolkast i retning av at læring skjer uansett, så lenge ein har eit læremiddel.

Vi finn også døme på andre måtar å bruke omgrepa på. Selander og Kress (2010) opererer med ein svært vid definisjon når dei hevdar at læringsressursar er alle «redskap, råmaterial, teckenvärldar och symboler som brukas eller bearbetas i olika sammanhang» (gjengitt i Skjelbred, 2019, s. 18). Ei anna tilnærming finn vi når læremiddelforskar Gilje (2023) presenterer ein dansk modell (s. 56-58) der ein ikkje skil skarpt mellom omgrepa læringsressurs og læremiddel, men i staden framhevar skiljet mellom *didaktiske*, *semantiske* og *funksjonelle* læremiddel. Dei didaktiske læremidla er utvikla til skulebruk, medan dei semantiske ikkje er laga spesifikt for undervisning. Det som i denne modellen er referert til som *funksjonelle læremiddel*, fell under det som vi i denne rapporten vil vise til som (digitale) *verktøy*.

Skjelbred nyttar i boka *Skolens tekster* (2019) omgrepet *læremiddel* som overordna omgrep for tekstar som blir brukt med læring som mål. Vidare deler ho omgrepet inn i *skulens tekstar* og *hjelpemiddel*. Skulens tekstar omfattar både *primære* og *sekundære* skuletekstar, altså både dei som er utvikla med tanke på skulebruk, og dei tekstane som ikkje er utvikla primært for skulen, men som likevel blir brukt

³ <https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/tilskudd-til-laremidler/begrepsavklaring-skole/>

i undervisning, slik som romanar og avistekstar. Dei primære skuletekstane omfattar såleis det som elles kan bli kalla både læremiddel og læringsressursar. *Hjelpemiddel* er ulike former for verktøy (t.d. blyant, nettbrett) og konkrete gjenstandar (t.d. utstoppa dyr). Kvithyld (2022) drøftar i doktorgraden sin om ein bør bruke omgrepet *læringsressurs* eller *pedagogisk ressurs* i samband med skriveopplæring, men definerer *læringsressurs* som «de tekstene lærere benytter som støtte i undervisning» (Kvithyld, 2022). I den nyleg reviderte opplæringslova (2024) blir definisjonen av omgrepet *læremiddel* vidareført frå forskrifta til førre opplæringslov (§ 17-1). Læremiddel er definert som «alle trykte, ikkje-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa, som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget» (Opplæringslova, 2024, § 15-3). Lenger ned i same paragraf blir det gjort greie for det som gjerne blir kalla for *parallellettskravet*: at læremiddel skal ligge føre på bokmål og nynorsk til same tid og pris. Også denne formuleringa er vidareført frå forskrifta til førre opplæringslov.

Omgrepet *læringsressurs* er ikkje nemnt i opplæringslova, men omgrepet blir nemnt i proposisjonen til opplæringslova (Prop. 57 L (2022–2023)). Her blir det slått fast at «læringsressursar kan ha fagleg innhald, gjerne i mindre omfang og avgrensa emne og tema. Departementet skil dessutan mellom ressursar som kan brukast i opplæringa utan å vere utvikla primært til skulebruk (til dømes avisartiklar eller leksikon og kjelder på internett), og læringsressursar som er utvikla for bruk i opplæringa» (Prop 57 L (2022–2023), s. 140). Det er denne definisjonen av læringsressursar som ligg til grunn for dette prosjektet.

På Utdanningsdirektoratet sine nettsider finn vi ei oversikt med definisjonar av sentrale omgrep i læremiddel- og læringsteknologifeltet. Her definerer dei *læringsressurs* som «materieell med fagrelevant informasjon som blir integrert i læringsarbeidet på en didaktisk måte. Læringsressurser er ikke primært utviklet med tanke på eller bruk i skolen»⁴. Her kan ein innvende at Utdanningsdirektoratet ikkje brukar omgrepa på ein systematisk måte. Det ser på eine sida ut til at dei vektlegg kanskje i enda større grad enn Prop 57 L (proposisjon til opplæringslova) at læringsressursar ikkje primært er utvikla med tanke på bruk i skulen. På same nettside opnar dei likevel for at læringsressursar *kan* vere utvikla med tanke på bruk i skulen.

Den nylege offentlege utgreiinga NOU 2024: 20 *Det digitale (i) livet – Balansert oppvekst i skjermenes tid* slår også fast at medan digitale *læremiddel* er utvikla til bruk i skulen, kan *læringsressurs* vere anna medieinnhald som bilete, tekst, spel, musikk eller annan lyd, som ikkje er utvikla til skulebruk (s. 58). NOU-en refererer i tillegg til spørjeundersøkinga *Spørsmål til Skole-Norge* (Bergene mfl., 2021,

---

⁴ <https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/tilskudd-til-laremidler/begrepsavklaring-skole/>

gjengitt i NOU 2024: 20, s. 158), der halvparten av skuleleiarane som deltok i spørjeundersøkinga, svarte at dei brukar digitale *læringsressursar* som ikkje er utvikla for bruk i opplæring.

Det er vanskeleg å avgrense og definere læringsressursar som ikkje er utvikla til bruk i skulen, ettersom dette i prinsippet kan dreie seg om kva som helst. Gilje, i boka *Læremidler og arbeidsformer i den digitale skolen* (2023), skildrar til dømes korleis han brukar ein ost som læringsressurs når Frankrike er tema for undervisninga på 6. trinn. I og med at mykje kan falle inn under omgrepet *læringsressursar*, argumenterte Noregs Mållag i høyringssvaret sitt for ei endring i ordlyden i opplæringslova, slik at lova skulle omfatte både læremiddel og dei læringsressursane som er utvikla til bruk i skulen (Noregs Mållag, 2021). Ei slik endring ville medført at skiljet mellom læremiddel og læringsressursar ville blitt mindre skarpt, medan skiljet mellom læringsressursar utvikla til bruk i skulen og læringsressursar som ikkje er utvikla med didaktisk bruk som hovudføremål, ville blitt skarpare. Ein kan tenke seg at dette ville medføre ein bruk av omgrepa læremiddel og læringsressursar som i større grad harmonerte med måten mellom andre Skjelbred (2019) brukar omgrepa primære og sekundære skuletekstar på. Det er likevel grunn til å tru at operasjonalisering av omgrepa uansett ville vore utfordrande, og nye gråsoner ville kan hende gjort seg gjeldande.

Når det gjeld dette prosjektet, legg vi til grunn definisjonen av læringsressursar slik han blir brukt i Prop 57 L (proposisjon til opplæringslova). Med bakgrunn i det vi har vist til frå tidlegare forskning, er det samstundes viktig å ha med seg at omgrepsbruken kan vere flytande og uklar, og at ei tydeleg avgrensing av omgrepet *læringsressurs* er utfordrande. Å identifisere og kartlegge omfanget av ressursar som ikkje er utvikla til bruk i skulen, er ikkje i utgangspunktet ein del av oppdraget for denne undersøkinga, men det er relevant å drøfte denne typen ressursar dersom dei kjem opp i samtalane med lærarar og elevar. Likevel er det innhald som er utvikla til skulebruk, og som samstundes ikkje fell under definisjonen av læremiddel i opplæringslova, som er tillagt størst vekt i denne undersøkinga, i tråd med ordlyden i oppdraget.

1.1.2 Digitale verktøy

Digitale verktøy er også eit omgrep som ofte dukkar opp i samanhengar der ein snakkar om læremiddel og læringsressursar. Omgrepet er gjerne forstått som det ein bruker for å skape, arbeide med, lagre og dele fagrelevant informasjon til dømes på ein digital plattform. Døme på slike digitale verktøy kan vere program for tekstbehandling, redigeringsprogram for medieinnhald, ulike presentasjons-

verktøy eller sosiale medium⁵. Myking (2018) omtalar mellom anna *Book Creator*, *Kahoot* og *Quizlet*, som digitale læringsressursar, men desse eksempla vil etter omgrepsdefinisjonane i dette prosjektet falle under definisjonen *digitale verktøy*. Slik høyringsinstansane som er refererte i Prop 57 L viser, er digitale verktøy også ein del av debatten om nynorsk og bokmål i opplæringa (s. 141), til dømes ved at somme av høyringsinstansane ønsker at parallellitetskravet skal utvidast til å gjelde også digitalt utstyr og programvare.

I dette prosjektet vil ikkje digitale verktøy eller plattformer vere eit primærfokus, men det er likevel viktig å merke seg at dette gjerne kjem opp når ein drøftar ulike ressursar, materiale og tekstar som i dag blir brukt i skulen.

1.1.3 Digitale og analoge læringsressursar

Oppdraget frå Utdanningsdirektoratet omfattar kartlegging av bruken av både *analoge* og *digitale* læringsressursar. Det er liten tvil om at mangfaldet av læringsressursar i særleg stor grad omfattar ressursar som er digitale. Dette har samanheng med digitaliseringa av skulen, som har føregått målretta dei siste åra, med både administrative og pedagogiske grunngevingar (NOU 2024: 20, s. 153). I 2006 vart *digitale ferdigheiter* for første gong definert som ei grunnleggjande ferdigheit. I 2017 lanserte Kunnskapsdepartementet den første digitaliseringsstrategien for grunnsopplæringa, og i 2023 blei denne strategien erstatta av ein ny strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skule. Denne strategien skal vare fram til 2030.

Etter innføringa av læreplanreformen Kunnskapsløftet 2020 (LK20) har ein sett at mange skular har nedprioritert analoge trykte læremiddel i større grad enn før (Vennerød-Diesen & Pedersen, 2023). Medan dei digitale læremidla i 2017 sto for 12 prosent av omsetnaden, var 41 prosent av læremidla som blei innkjøpte i 2021, digitale (NOU 2024: 20, s. 158). Det kan dermed sjå ut til at ein kombinasjon av digitale og analoge læremiddel no er normalen (Bergene mfl., 2024).

Ulike aktørar, som til dømes Noregs Mållag, peikar på at den aukande digitaliseringa kan skape utfordringar for nynorskelevane. I høyringa til opplæringslova spelte dei inn at definisjonen av læremiddel er for smal og upresis, og at han ikkje femnar det digitale feltet i stor nok grad. Mållaget hevda at ikkje berre læremiddel, men også andre digitale ressursar som er utvikla til bruk i skulen, bør omfattast av parallellitetskravet, mellom anna fordi det med dagens lovverk er mogleg for aktørar å omgå parallellitetskravet ved å utnytte skiljet mellom læremiddel og læringsressurs (Prop 57 L (2022–2023), s. 141).

---

⁵ <https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/tilskudd-til-laremidler/begrepsavklaring-skole/>

Når det gjeld analoge læremiddel og læringsressursar i dag, har regjeringa gjort ei vending mot å få betre balanse mellom det analoge og digitale ved å satse på fleire trykte bøker i skulen⁶. I både 2023 og 2024 blei det øyremerkt middel til trykte lærebøker i skulen (1. – 10. trinn), og det har blitt løyvt middel til skulebibliotek. Vi spør oss likevel i dette prosjektet om det å operasjonalisere eit klart skilje mellom det analoge og digitale lar seg gjere i dag, fordi mykje av det som kan kallast *analogt*, ofte blir formidla digitalt. Der skulane tidlegare bestilte trykte brosjyrar og materiale, og fekk det tilsendt til skulen, er det i dag vanleg å laste ned PDF-filer, dele filene med elevane, eller skrive ut materialet på skulen (sjå mellom anna Wollscheid mfl., 2018).

1.2 Kunnskapsstatus

Medan norsk lovverk og førearbeid legg opp til eit skilje mellom omgrepa *læremiddel* og *læringsressurs*, har læremiddelforskinga, altså forsking knytt til materiale, tekstar og digitale verktøy som blir brukt i skulen, ulike måtar å dele inn og forstå desse omgrepa på.

I lys av dette er det interessant å merke seg at *bruken* av læremiddel og læringsressursar i relativt liten grad har vore gjenstand for forsking (Blikstad-Balas & Klette, 2021). Læremiddelforskar Skjelbred (2019) påpeiker at det er merkeleg at dei tekstane lærarar og elevar brukar i skulen har blitt vigd så lite systematisk forskingsmerksemd som studieobjekt i seg sjølv.

Godkjenningsordninga for lærebøker i skulen vart avvikla i 2000, i forkant av innføringa av Kunnskapsløftet i 2006. Ein av hovudgrunnane var at lærarane skulle oppmuntrast til å planlegge undervisninga basert på gjeldande læreplanar og ikkje læreboka (Bratholm, 2001). Avviklinga av godkjenningsordninga har gitt lærarane større ansvar, men også meir fridom knytt til materialet dei vel å bruke i undervisninga. Avviklinga la i tillegg meir ansvar på forlaga og andre aktørar som utviklar materiale som potensielt kan brukast i skulen.

Eit utgangspunkt for dette prosjektet er at det trengst meir kunnskap om forholdet mellom *bruk* av læremiddel og læringsressursar, kor mykje læringsressursar som ikkje ligg føre på nynorsk er i bruk, og kunnskap om grunnane til dette. Internasjonal forskingslitteratur om mellom anna språkskifte og språkbevaring trekker ofte fram skulen som ein viktig ressurs i arbeidet for språkbevaring, ettersom det først og fremst er på skulen at elevane har moglegheiter til å tileigne seg mindretalsspråket (Sønnesyn, 2020).

Når det gjeld korleis det står til med nynorsk i skulen generelt, veit vi frå tidlegare granskingar at det særleg er i randsonene – område der nynorsken er under særleg press frå bokmål – at det skjer språkbyte frå nynorsk til bokmål (Idsøe,

---

⁶ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/300-millioner-til-trykte-lareboker-i-skolen/id3038275/>

2016; Hårstad, 2018). Dette språkbyttet skjer gjerne i løpet av ungdomsskulen eller i vidaregåande skule. Det er mindre språkbyte i dei nynorske kjerneområda. Grunnane til språkbyte i randsonene handlar om både samfunnsfaktorar, nærmiljøfaktorar og individorienterte faktorar. Det blir blant anna peika på at skulane i randsonar treng meir «didaktisk kompetanse om nynorsk språklæring og nynorske verktøy og læringsressursar som tilfredsstiller behova til elevane» (Språkrådet/Nynorsksenteret, 2022, s. 47). Ifølge Skjelbred (2013) er tilgangen til læremiddel på eige skriftspråk viktig for å utvikle naudsynte ferdigheiter og styrke den språklege identiteten for nynorskelevar, som elles les mykje på bokmål. Landssamanslutninga av nynorskkommunar har fleire gonger undersøkt korleis det står til med digitale læremiddel på nynorsk, mellom anna gjennom spørjeundersøkingar til lærarar og rektorar. Dei finn at det ikkje er det same tilbodet til dei elevane som har nynorsk som skriftspråk (Langåker 2018, 2020).

1.2.1 Kva veit vi om bruken av læringsressursar?

Når det gjeld tidlegare forsøk på å kartlegge *bruk* av digitale læringsressursar i norske skular, noterer vi oss at skiljet mellom omgrepa *læringsressursar* og *læringsverktøy* ikkje er tydeleggjort i dei aktuelle kartleggingane, og det vi oppfattar som uryddig bruk av omgrepa, gjer det utfordrande å bruke dei vidare. Dette gjeld mellom anna rapporten *Bruk av digitale løsningar i grunnskolen og universell utforming av IKT* frå Oslo Economics (2023) og rapporten *Kartlegging av digitale læremidler og læringsplattformer i utdanningssektoren* (2017), utarbeidd av Tilsynet for universell utforming av IKT (uutilsynet). Det finst også ein tredje rapport, *Markedet for digitale læremidler og læringsressurser i grunnskolen og vidaregåande opplæring*, også utarbeidd av Oslo Economics (2022). Trass i tittelen tek denne rapporten først og fremst for seg det dei meiner fell under definisjonen av *læremiddel*, og definisjonane det blir vist til, er henta frå Utdanningsdirektoratet og ikkje forsøkt problematisert (s. 10). Når det gjeld læringsressursane, er bruken av dei ikkje forsøkt kartlagt (s. 32).

For å få oversikt over korleis ulike læringsressursar blir *brukt*, er vi avhengige av at skiljet mellom *læremiddel*, *læringsressurs* og *digitale verktøy* er klargjort og/eller problematisert. Dei eksisterande kartleggingane vi har nemnt, kan difor sjå ut til å ha avgrensa verdi for dette prosjektet.

1.2.2 Nynorsk i læringsressursar og læremiddel

I søka våre etter relevant litteratur knytt til temaet *læringsressursar* og *nynorsk* fann vi relativt få bidrag. Totalt fann vi tre kartleggingar som tematiserte digitale læringsressursar, og vi identifiserte ei nyleg offentleg utgreiing (2023) og ein

rapport frå Mållaget (2018) som er relevant for temaet, i tillegg til éi masteroppgåve (2023) og ei undersøking i prosess. Som nemnt er det lite forskning på *bruken* av både læremiddel og læringsressursar. Når det gjeld undersøkingar av *språket* i læringsressursane, peiker ei nyare utgreiing, *Læring, hvor ble det av deg i mylderet? – Bruk av elev- og studentdata for å fremme læring* (NOU 2023: 19) på at det ser ut til å vere få digitale læringsressursar som finst på både bokmål og nynorsk (NOU 2023: 19, s. 38). Denne konklusjonen er i tråd med funna i *Rapport om digitale læremiddel i skulen med tanke på nynorsk* (2018)⁷. Denne rapporten inneheld mellom anna ei oversikt over appar som i 2017 var i bruk på nettbretta til elevane i nynorskkommunane Knappskog, Volda, Ulstein og Loar (Myking, 2018, s. 27–30). Heller ikkje i denne rapporten skil ein skarpt mellom omgrepa *læremiddel*, *læringsressurs* og *læringsverktøy*, men det er likevel interessant at rapporten slår fast at mange av læremidla, læringsressursane og læringsverktøya som ligg føre på norsk, heilt eller delvis manglar nynorskutgåver. Eit funn i rapporten er at dei store aktørane, som etablerte forlag, stort sett syter for nynorskversjonar av læremiddel og tilleggsressursar, men likevel viste det seg at nynorskversjonane var mangelfulle eller ufullstendige samanlikna med bokmålsversjonane (Myking, 2018, s. 21).

Rustad (2023) undersøker i masteroppgåva si det ho definerer som 10 *digitale ressursar* som er knytt til tradisjonelle læremiddel frå Aschehoug, Cappelen Damm, Gyldendal og Fagbokforlaget. Ettersom materialet ho undersøker, er knytt til læremiddel, er dei ikkje å rekne som læringsressursar etter definisjonen vi opererer med i denne studien⁸. Rustad undersøker både språktilfang og språkleg kvalitet i materialet sitt. Ho finn at 9 av 10 ressursar, som altså er knytt til eit læremiddel frå dei store forlaga, ligg føre på både nynorsk og bokmål. Eit viktig funn hos Rustad er også at den språklege kvaliteten jamt over er lågare i nynorskversjonane. Ein tendens er at nynorskressursane ber preg av å vere omsette versjonar av bokmålsressursane. Funna hos Rustad er såleis i tråd med det Myking (2018) slår fast om språk i ressursar og læremiddel frå dei store aktørane.

Håberg (pågåande undersøking) har granska *Elevkanalen*, som er ei digital læremiddelplattform eigd av TV2. Eit funn er at lærestoffet på denne plattformen formelt sett ligg føre på både bokmål og nynorsk, i tråd med det Myking (2018) og Rustad (2023) slår fast – at større aktørar, som etablerte forlag, syter for tilfang på begge skriftspråk. Ved ei nærare gransking av ein av videoane hos *Elevkanalen* finn Håberg likevel at nynorskversjonen av videoen, og det tilhøyrande læringsstoffet, best kan forståast som ein språkleg hybrid, eller ein ufullstendig versjon, av bokmålsversjonen.

---

⁷ Rapport på oppdrag frå Noregs Mållag, utført av Synnøve Midtbø Myking

⁸ I samtalane med lærarane var uttrykket “plussressursar” i bruk om den typen digitale ressursar Rustad undersøker, som er utgitt av same forlag som, og direkte knytt til, lærebøkene.

Sjølv om tidlegare forskning ikkje gir klare svar om tilfang av og kvaliteten på språk i det som fell under definisjonen av *læringsressursar*, finn vi det sannsynleg at tendensane som blir påpeika, er interessante å ta med seg inn i denne undersøkinga i nynorske læringsressursar.

Samla sett får kunnskapsstatusen fram særleg tre poeng. For det første er det gjort lite forskning på *bruken* av læremiddel, læringsressursar og digitale verktøy i skulen. For det andre ser det ut til at elevar som har nynorsk som skriftspråk har mindre tilfang av læremiddel, læringsressursar og digitale verktøy på skriftspråket sitt enn det bokmålelevane har. Dette kan gjere særleg elevane i randsonene sårbare med tanke på språkbytte. For det tredje kan det sjå ut til at store aktørar, som etablerte forlag, utviklar innhald på både bokmål og nynorsk. Likevel er det noko uklart om det blir utvikla like mykje innhald på nynorsk som på bokmål, og om den språklege kvaliteten nynorskmaterialet er god nok. Det er eit mål at denne undersøkinga og rapporten kan vere med på å kaste lys over dei uavklarte spørsmåla.

2 Metoder og data

2.1 Et todelt kvalitativt design

Dette prosjektet er **todelt**. Først har vi utført en kartlegging av språk i tilgjengelige læringsressurser for å undersøke *omfanget* av nynorske læringsressurser. Dette utgjør **del 1**. Deretter har vi gjennomført intervjuer med både lærere og elever i nynorske *kjerneområder* og *randsoner*.⁹ I intervjuene med lærere og elever var det sentralt å undersøke hvordan lærere forstår og forholder seg til begrepene læremiddel og læringsressurser, og hvordan lærere og elever velger og bruker læringsressurser. Dette utgjør **del 2** i prosjektet. Til sammen utgjør **del 1** og **2** et kunnskapsgrunnlag om mulighetene for nynorske læringsressurser, samt læreres og elevers erfaringer og opplevelser med læringsressurser.

For å nærme oss hovedproblemstillingen i dette prosjektet: Hva finnes av nynorske læringsressurser, og hvilke begrunnelser og erfaringer ligger bak valg og bruk av læringsressurser hos lærere og elever? valgte vi et **kvalitativt design**. Som vi allerede har vist til i kapittel 1, eksisterer det i dag definisjonsproblematikk, begrepsglidninger og gråsoner knyttet til hvordan avgrense, operasjonalisere og forstå begrepene læremidler, læringsressurser og digitale verktøy. Ved å bruke et kvalitativt design mener vi å sikre en større grad av dataenes gyldighet. En kvantitativ spørreundersøkelse kunne gjort det vanskelig å avgjøre om respondentene la det samme meningsinnholdet og forståelsen i studiens sentrale begrep, læringsressurser. Vi ser at selv om begrepene læringsressurser og læremidler har ulike definisjoner i lovverk og forarbeider, er det i praksis krevende å skille mellom begrepene i møte med det mangfoldet av undervisningsressurser som er utviklet til bruk i skolen i dag. Et kvalitativt design muliggjør en åpen tilnærming, slik at problemstillingen i dette prosjektet kan undersøkes både med fleksibilitet og dybde. **Del 1**, kartleggingen av læringsressurser, har likevel i seg et kvantitativt preg, siden vi gjør en viss form for opptelling og sortering. Vi vil likevel understreke at vi ikke har søkt mot å kvantifisere eller å gjøre en fulltelling, men at dette

---

⁹ Disse begrepene vil utdypes litt lenger ut i kapitlet, i delen som beskriver avgrensninger i prosjektet.

har vært et grep for å synliggjøre tendenser. Observasjonene i **del 1** fungerer som et grunnlag for tema som vi utforsker videre i **del 2**.

2.2 Avgrensinger i prosjektet

Vi har gjort flere avgrensninger i prosjektet. Blant annet har vi avgrenset kartleggingen til læringsressurser i teksttunge skolefag som *norsk*, *samfunnsfag/samfunnskunnskap*¹⁰ og *naturfag*, samt til læringsressurser knyttet til de tre tverrfaglige temaene *bærekraftig utvikling*, *folkehelse og livsmestring* og *demokrati og medborgerskap*. Disse tre tverrfaglige temaene ble innarbeidet på en mer systematisk måte i norsk skole med innføringen av nye læreplaner i 2020.

Vi gjør også en avgrensning ved å i hovedsak undersøke læringsressurser som er utviklet for *ungdomsskole* og *videregående opplæring*. Årsaken er at elever i ungdomsskolen og videregående skole er mer selvstendige både i valg og bruk av læringsressurser enn det elever på de lavere trinnene er. Tidligere undersøkelser har vist at det er på ungdomsskolen og i videregående skole at flest elever bytter skriftspråk (Språkrådet, 2022; Prop 108 L (2019-2020)). Selv om vi er klar over at valg påvirkes av kontekst, preferanser, hva andre gjør og ikke nødvendigvis foretas fritt og rasjonelt, ser vi det som forskningsmessig interessant å avgrense dette prosjektet til de skolenivåene der enkeltelevelenes valg av skriftspråk i hovedsak tas. Vi har likevel i kartleggingen (**del 1**) innlemmet noen læringsressurser som er beregnet på *barnetrinnet*, for å få et større bilde av mangfoldet som finnes.

I kartleggingen av læringsressurser (**del 1**) har vi satt søkelys på tilgjengelige *digitale* læringsressurser. Vi har likevel observert at flere aktører har utviklet materiale som *kan* bestilles på papir. Gjennom intervjuene med lærerne ble det likevel tydelig at de sjelden bestilte trykt materiale. I hovedsak brukte de digitale ressurser, som de enten lastet ned og delte med elevene, eller skrev ut og kopierte opp til elevene.

Gjennom prosjektet har vi identifisert at noen læringsressurser er tett koblet til et læremiddel. Dette er typiske tilleggsressurser som fungerer som et supplement, noe ekstra, som ofte inngår i noe vi velger å henvise til som *læringsunivers*¹¹ eller *læringspakker*. Igjen oppstår det nok et begrep i dagens mangfoldige univers av læringstøttende ressurser. Det kan stilles spørsmål ved om disse tilleggsressursene er å forstå som «noe eget» og selvstendig, eller om dette mer er å forstå som en del av et læremiddel. Veien inn til disse tilleggsressursene, som noen av lærerne henviste til som «pluss-ressurser», går ofte via et læremiddel og dermed et forlag

---

¹⁰ Faget heter samfunnsfag fra 1.-10. klasse, mens på vg1 heter faget samfunnskunnskap.

¹¹ Slike univers har ofte én felles inngang, gjerne hos et forlag. Her kobles ofte flere fag, tema og nivå sammen. I et *læringsunivers* brukes det gjerne en variasjon av innganger, tekst, oppgaver, bilder, film, lyd, aktiviteter og spill som til sammen blir et heldekkende, kuratert og variert «undervisnings-univers».

Å undersøke innhold som ligger bak en innloggingsportal krever i mange tilfeller enten en digital Feide brukerkonto, eller opprettelse av en brukerkonto som er knyttet til en e-post. Det vi si at det kreves lisens og innlogging for å få tilgang. Vi har derfor i liten grad undersøkt disse digitale tilleggsressursene, eller det som ligger bak en innloggingsportal i **del 1**. Dette kommer vi inn på i **del 2**, når vi undersøker *bruken* av læringsressurser gjennom intervjuer med lærere og elever.

Det er også gjort en avgrensning i prosjektet ved at vi i **del 2** har konsentrert oss om lærere og elever i nynorske *kjerneområder* og *randsoner*. Disse begrepene brukes gjerne når det forskes på nynorsk, blant annet i rapporten *Språkbyte. Eit kunnskapsoversyn over språkbyte frå nynorsk til bokmål* som kom i 2022, utviklet av Nynorsksenteret på oppdrag fra Språkrådet. Begrepene kan ikke sies å være statiske eller entydige, og det finnes så langt vi kan se ikke noen klar definisjon av dem, eller en presis avgrensning av områdene det er snakk om.

I denne studien legger vi til grunn at et nynorsk *kjerneområde* referer til områder der nynorsk tradisjonelt har vært det dominerende skriftspråket over tid, og hvor en stor andel av befolkningen og majoriteten av skolelevne bruker nynorsk som hovedmål. I slike områder står nynorsk sterkt både i skolen, det offentlige og i det daglige språklivet. I kjerneområder skjer det lite språkbyte.

Nynorske *randsoner* viser til grenseområder for nynorsk, der nynorsk tidligere sto sterkt, og nynorsk fortsatt er til stede som skriftspråk, men bruken er mindre dominerende enn i kjerneområdene. Områdene preges gjerne av en gradvis overgang fra nynorsk til bokmål. Færre har valgt nynorsk som skolespråk og flere elever bytter fra nynorsk til bokmål. Denne avgrensningen til nynorske kjerneområder og randsoner innebærer at vi ikke har inkludert erfaringer og perspektiver fra lærere og elever i områder der bokmål dominerer som skriftspråk.

2.3 Del 1: Kartlegging av læringsressurser

Prosjektets **del 1** innebærer en kartlegging av skriftspråk i læringsressurser laget for bruk i skolen. Til grunn for kartleggingen ligger dette forskningsspørsmålet:

Hva er omfanget av nynorske læringsressurser, og hvilke læringsressurser foreligger ikke på nynorsk?

Kartleggingen ble i hovedsak gjennomført høsten 2024, men der det dukket opp nye eksempler gjennom intervjuene med lærere og elever, ble disse lagt til. Kartleggingen ble avsluttet i juni 2025 og foregikk i tre trinn:

- 1) søke og kartlegge
- 2) systematisere og analysere
- 3) kategorisere og diskutere.

Vi utviklet en bred analysemal for å kategorisere sentrale kjennetegn ved læringsressursene på et overordnet nivå (se vedlegg A). Her kategoriserte vi blant annet egen navngiving på det som var utviklet, fag/tema, nivå, hvem som hadde utviklet eller var ansvarlige for læringsressursene, samt identifiserte hvilke ressurser som hadde noe innhold på nynorsk. Til sammen endte vi opp med å undersøke totalt 92 læringsressurser. Denne brede kartleggingen dannet grunnlaget for det vi undersøkte videre, nemlig alle læringsressursene som signaliserte eller markedsførte at de hadde noe nynorsk innhold, eller der vi fant at det var noe innhold på nynorsk.

De læringsressursene som hadde *noe* innhold på nynorsk, ble undersøkt nærmere. Vi undersøkte blant annet graden av nynorsk innhold, om det var muligheter for å skifte skriftspråk innledningsvis og om det var mulig å filtrere på skriftspråk. Totalt identifiserte vi at det var 52 læringsressurser som signaliserte at de hadde *noe* innhold på nynorsk.

Selv om vi begynte med å gjøre en bred kartlegging, gikk vi i prosessen hele tiden fram og tilbake mellom å søke, systematisere, analysere og diskutere. Kategorier ble testet, justert, lagt til og slettet underveis i prosessen. Vi hadde en åpen tilnærming, og samtidig en form for systematikk, og arbeidsprosessen var hele veien dynamisk.

For eksempel erfarte vi raskt at flere av de kategoriene vi utviklet i starten av kartleggingsarbeidet ikke egnet seg så godt når vi begynte å få en bedre oversikt over det vi skulle undersøke. Blant annet endte vi med å ta ut kategorien *målgruppe*, der vi siktet på å kartlegge om læringsressursene var rettet mot lærere eller elever. Vi fant at de fleste læringsressursene ikke henvender seg enten til lærere eller elever, men til begge. Det var også vanskelig å kategorisere hva *funksjonen* til en læringsressurs var – for eksempel om det var en hovedressurs som kunne fungere i kraft av seg selv, eller om læringsressursen mer var å forstå som et supplement til, eller del av et større læringsunivers. Dette ble sjelden skrevet eksplisitt, oftest var det implisitt.

2.3.1 Framgangsmåte for å finne aktuelle læringsressurser

For å fange opp flest mulige læringsressurser, la vi i starten av prosjektet ut åpne spørsmål til lærere i et utvalg populære lærergrupper¹² med høyt antall medlemmer på sosiale medier. Her spurte vi etter tips på mye brukte læringsressurser. Dette resulterte dessverre ikke i noen svar. Vår hovedstrategi videre ble dermed å kombinere åpne og brede søk med mer strategiske og målrettede søk.

Prosjektgruppen kjente allerede til flere statlige aktører som utvikler undervisningsopplegg og materiale til bruk i skolen. Dette inkluderer blant annet nasjonale

---

¹² Blant annet *Status Lærer*, *Forskning for lærere* og *Digitale Lærere* på Facebook.

sentre, museer, forsknings-, formidlings-, dokumentasjons-, lærings- og ressurs-sentre. Vi kjente også til at flere forskningsprosjekter ved universiteter og høysko-ler har utviklet materiale til bruk i skole. Statlige organer, som departement, di- rektoratet, ombud og fylker, men også kommuner, kjente vi også til at utvikler ma- teriale til bruk i skolen¹³. Vi var også kjent med at interesseorganisasjoner, som for eksempel *Redd barna*, *Røde Kors*, *Flyktningshjelpen* og *UNICEF*, men også private aktører, utvikler materiale rettet mot bruk i skolen.

Åpne og brede søk ledet oss i tillegg fram til flere samlesider som til en viss grad hadde systematisert ressurser som kunne brukes i skolen. Eksempelvis har Oslo- skolen en slik samleside om tema klima, miljø og bærekraftig utvikling (se *Klima- Skolen.no*), med totalt 124 tips til oppgaver og aktiviteter for undervisning. *Opera- sjon Dagsverk undervisning* og *subjectaid.no* er eksempler på andre slike samlesi- der. Fra referansegruppen¹⁴ tilknyttet dette prosjektet, samt gjennom intervjuene med lærere og elever, fikk vi også tips til materiale som ble brukt i skolen.

For mer målrettede og strategiske søk via Google benyttet vi følgende brede søkekombinasjoner:

- [læringsressurser/undervisningsopplegg/ressursbank/undervisningsmateri- ell/ressurser/materiell/læremidler/læremiddel + norsk/samfunnsfag/sam- funnskunnskap/naturfag]
- [læringsressurser/undervisningsopplegg/ressursbank/undervisningsmateri- ell/ressurser/materiell/læremidler/læremidler + bærekraftig utvikling/folke- helse og livsmestring/demokrati og medborgerskap/tverrfaglige tema]

Vi innlemmet også søkeordene *læremiddel/læremidler* selv om denne kunnskaps- innhenting avgrenses til *læringsressurser*. Grunnen er definisjonsproblematikk, begrepsglidninger og gråsoner, og at hva som er hva i mange tilfeller først trer fram ved nærmere undersøkelser og analyser.

Når vi undersøkte aktuelle nettsider, ressurser og materiale som dukket opp i våre søk, brukte vi høyfrekvente nynorske søkeord, som eksempelvis: [*ikkje*], [*ein*], [*vere/blei/vart/vore*] og [*berre*] i de åpne søkefeltene, med mål om at disse søke- ordene kunne lede oss direkte til nynorske læringsressurser. Søkene har blitt gjen- nomført av to forskere i prosjektet. Samtlige søk ble dobbeltsjekket og kvalitets- sikret fram mot endelig levering.

---

¹³ Mange av disse utvikler innhold i samarbeid med andre.

¹⁴ Referansegruppen besto av representanter fra Målungdommen, Nynorsksenteret, Landssamanslut- ninga av nynorskkommunar (LNK) og Universitetet i Sørøst-Norge (USN), da ved forskergruppene Læremiddelforskning og Språklig variasjon og endring i samfunn og utdanning.

2.3.2 Utfordringer med framgangsmåten

Selv om vi kjente til en del ressurser, fikk tips og eksempler underveis og brukte en kombinasjon av åpne og mer målrettede strategiske søk, har vi ingen garantier for at vi fant alt som var relevant. Tidlig i prosjektet gjorde vi oss erfaringer med at digitale nettsider, som samler eller presenterer læringsressurser, er «levende» sider. Noen av nettsidene informerte tydelig om at de var under «ommøblering», for eksempel gjaldt dette minne- og læringssenteret *22. juli-senteret*. Andre nettsider oppdaget vi at ble justert og endret underveis i vårt kartleggingsarbeid, uten at nettstedet informerte om dette. Vi observerte for eksempel at innhold ble plassert eller sortert på andre måter og nye steder, altså flyttet, eller at innholdet ble slettet eller revidert underveis i vår kartleggingsprosess. Digitale nettsiders muligheter for raske endringer, justeringer og tilpasninger byr på utfordringer for oss som skal kartlegge status.

Siden vi måtte gjøre oss kjent med hver enkelt nettside, ble søkemotorene et viktig verktøy for å finne fram, men vi erfarte at disse søkemotorene fungerte i varierende grad. Heller ikke alle nettsider hadde en søkemotor. En observasjon vi gjorde oss i prosjektet, var at det var vanskelig å finne fram på mange av nettsidene vi undersøkte. Hver nettside hadde sitt design, løsning og logikk som vi måtte finne ut av. På flere av nettsidene måtte vi gjøre mange klikk for å navigere oss gjennom innholdet på nettsiden. Flere nettsider hadde også koblinger til, eller lenker til andre nettsider. I tillegg opplevde vi at flere digitale nettsider manglet språktilpassede metadata. Det vi så at ressursene eller materialet ikke hadde beskrivelser, nøkkelord eller titler på nynorsk, noe som gjorde at søkemotorene inne på nettsidene ikke ledet fram, selv om vi fant, gjennom å lete, at nettsiden faktisk hadde noe innhold på nynorsk. Det kan også være at det er nynorsk innhold – hvis du logger inn eller oppretter en bruker - uten at det blir informert om dette på den åpne førstesiden som beskriver materialet. Vi har ikke kontaktet utviklere med spørsmål om hva som er tilgjengelig hvis du logger inn eller oppretter bruker, siden dette kunne ha påvirket situasjonen, det vil si åpner for å endre eller flytte innhold etter at vi tok kontakt.

Som vi viste til innledningsvis, brukes det også varierte begreper om innhold som kan brukes i skolen i skolen. Hvis en nettside velger å benytte et mindre vanlig begrep om det de har utviklet, kan det være at vår kartlegging ikke fanget det opp.

2.4 Del 2: Intervjuer med lærere og elever

Med bakgrunn i funnene som kom fram i kartleggingen, gjennomførte vi intervjuer med elever og lærere for å få innsikt i deres synspunkter, opplevelser og erfaringer med valg og bruk av læringsressurser i undervisningen. I forkant av intervjuene

ble prosjektet meldt inn til SIKT¹⁵. Til grunn for intervjuene lå disse forsknings-spørsmålene:

- Hvilke skriftspråk har læringsressursene som brukes i undervisningen av lærere og elever, og hvilke begrunnelser ligger bak valgene?
- Hvilke opplevelser, erfaringer og synspunkter har lærere og elever på de valgte læringsressursene med tanke på skriftspråk?

2.4.1 Beskrivelse av datamaterialet og rekruttering

Målgruppene for intervjuene var: 1) *lærere* på ungdoms- og videregående skole og 2) *elever* på ungdomsskolen og i videregående skole. Fra referansegruppen tilknyttet prosjektet fikk vi tips om at bibliotekarer kunne være en interessant målgruppe å snakke med, siden de ofte er involvert i innkjøp av undervisningsmateriale og lisenser som brukes i skolen. Vi valgte derfor å intervjué én bibliotekar, som et supplement til lærerstemmene i datamaterialet. Oversikt over skoler, intervjuer og informanter vises i tabellen nedenfor.

Tabell 2.1 Oversikt over skoler, intervjuer og informanter

Kategori	Antall skoler	Antall intervju	Lærere	Elever
Videregående skole	4	8	6	12
Bibliotekar i videregående		1		
Ungdomsskole	3	6	7	10
Totalt	7 skoler	15 intervjuer	13 lærere	22 elever

Flertallet av intervjuene er fra *kjerneområder* for nynorsk. Et mindretall av intervjuene er gjennomført i *randsoner* for nynorsk. Fylker som er representert i materialet er Telemark, Innlandet, Vestland, Møre og Romsdal og Rogaland. For å komme i kontakt med lærere og elever henvendte vi oss til rektorer eller fagledere på skoler i relevante områder, fikk tips til aktuelle skoler via referansegruppen tilknyttet prosjektet, brukte egne nettverk og fikk hjelp av Målungdommen.

Lærerne vi intervjuet underviste i minst ett av de teksttunge fagene norsk, samfunnsfag/samfunnskunnskap og naturfag. Flere underviste også i andre skolefag, som eksempelvis KRLE, religion og etikk (vg3), engelsk, matematikk, eller programfag på videregående. Alle lærerne var erfarne, med mellom 8 til 16 års undervisningserfaring. Samtlige lærerne hadde nynorsk som sitt skriftspråk.

Med unntak av to elever som først byttet til nynorsk på videregående, hadde alle de intervjuede elevene hatt nynorsk som skriftspråk siden 1. klasse på barne-skolen. Elevene gikk enten i 10. klasse på ungdomsskolen, i videregående skole,

¹⁵ Dette ble godkjent 24. januar 2025. Referansenummer 905813.

eller hadde nettopp avsluttet videregående skole. Blant elevene i videregående skole gikk flertallet i vg1. To av elevintervjuene i videregående ble gjennomført med elever som var aktive medlemmer av Målungdommen. Blant deltakerne som var medlem av Målungdommen var det også to elever som gikk på videregående skoler der bokmål var det dominerende skriftspråket.

2.4.2 Gjennomføring av intervjuene

Formen på intervjuene var gruppeintervjuer, bortsett fra på ett av lærerintervjuene i videregående skole, som ble gjennomført med én lærer. Gruppeintervjuer kjennetegnes av en ikke styrende intervjutill og en åpenhet som søker etter ulike synspunkter på det som undersøkes (Kvale & Brinkmann, 2015). På gruppeintervjuene var det to eller tre lærere med. På elevintervjuene var det tre eller fire elever med. De fleste intervjuene ble gjort på skolene der lærerne jobbet og elevene gikk, men to av intervjuene med lærere ble gjennomført digitalt, og to av gruppeintervjuene med elever i videregående ble gjennomført på annet sted enn skolen. Intervjuene ble gjennomført i januar og februar 2025. Oversikt over informantene vises i tabell 2.1 over.

Intervjuene var semi-strukturerte, og baserte seg på intervjuguider spisset mot enten lærere eller elever. På intervjuet med bibliotekaren brukte vi den samme intervjuguiden som til lærerne, men utelot spørsmål som var direkte knyttet til undervisning. Intervjuguidene ble drøftet og utviklet i samarbeid med referansegruppen tilknyttet prosjektet, samt med oppdragsgiver. Alle lærerne fikk informasjon om formålet med studien i forkant av intervjuene, og de fikk tilsendt intervjuguiden på forhånd. Gitt begrepsmangfoldet og gråsonene knyttet til det som undersøkes i denne studien, var det viktig å klargjøre innledningsvis på intervjuene at det var *læringsressurser* som var i fokus. Vi forklarte derfor, på et overordnet nivå, hva som var de sentrale distinksjonene mellom begrepene læremiddel og læringsressurs. Vi tok også med oss eksempler på konkrete læringsressurser, som vi hadde skrevet ut og tatt med til intervjuet, slik at studiens fokus skulle bli så tydelig som mulig for informantene.

Intervjuene med lærerne ble innledet med noen åpne spørsmål som ga oss noe bakgrunnsinformasjon om lærernes fagsammensetninger, undervisningserfaring og den språklige situasjonen i nærmiljøet og på skolen. Deretter var tema på intervjuene med lærerne deres *forståelser og bruk av læremidler og læringsressurser, valg og bruk av læringsressurser og betydningen av skriftspråk i læringsressursene for elevene*, slik lærerne erfarte og opplevde det. Intervjuene med elevene startet også med noen åpne spørsmål om bakgrunnen for at de hadde nynorsk som skriftspråk og hvilke tanker de hadde om språksituasjonen de befant seg i. Deretter var tema på intervjuene med elevene erfaringer og opplevelser med *skriftspråk i*

læringsressurser som de møtte og brukte i skolen, samt hvilken betydning skriftspråk i læringsressurser hadde å si for dem.

Intervjuene med lærerne varte i underkant av en time, mens intervjuene med elevene varte noe kortere. Det ble gjort lydopptak av alle intervjuene, og skrevet notater underveis og rett i etterkant av intervjuene. Dette ble gjort for å fange et umiddelbart førsteinntrykk at det som hadde kommet opp på intervjuene. Alle intervjuene ble transskribert manuelt, eller ved hjelp av KI-baserte transkriberingsverktøy. KI-baserte transkripsjonsverktøy hjalp oss et stykke på vei, men det var likevel nødvendig å manuelt kvalitetssikre disse intervjuene. Sitatene fra informantene som det vises til i denne rapporten er hentet fra transkripsjonene, men det muntlige språket er noe redigert, slik at leservennligheten blir bedre. Sitatene er også gjengitt på standardisert nynorsk av anonymitetshensyn.

2.4.3 Analyser av intervjuene

I analyseprosessen av intervjuene la vi vekt på å få fram tendenser, men også nyanser og spenninger, i materialet. Inspirert av refleksiv tematisk analyse (Braun & Clarke, 2022) har vi i analyseprosessen gått fram og tilbake mellom det transkriberte materialet og kollektive drøftinger av foreløpige tendenser. Vi prøvde oss fram med ulike måter å samle intervjumaterialet på, og endte til slutt opp med å kategorisere intervjumaterialet knyttet til lærerintervjuene i disse overordnede temaene: 1) *begrepsmangfold*, 2) *valg og bruk av læringsressurser* og 3) *betydningen av nynorske læringsressurser for elevene*, slik lærerne opplever det. Det siste temaet er delt inn i tre undertemaer: a) *språklig bevissthet hos elevene*, slik lærerne opplever det, b) *den språklige kvaliteten* i det innholdet som er på nynorsk og c) *nynorskelever med norsk som andrespråk eller dysleksi*. Elevintervjuene ble kategorisert i disse overordnede temaene: 1) *Språklig bakgrunn og opplevelser av språksituasjonen*, 2) *betydningen av skriftspråk* i det som elevene bruker og 3) *nynorskelevenes ønsker for framtida*.

2.5 Vurdering av representativitet i prosjektet

Med bakgrunn i avgrensingene og utfordringene i kartleggingen som vi allerede har vist til, kan vi ikke presentere et fullstendig bilde av alt materiale og ressurser som finnes laget for bruk i opplæringen. Målet vårt har vært å søke etter et *hensiktsmessig utvalg* som er relevant for formålet i dette prosjektet. Framgangsmåtene vi har brukt, gir en *indikasjon* og peker på *noen tendenser* angående omfang og status på læringsressurser som *ikke* foreligger på begge skriftspråk. **Del 1** danner et grunnlag for **del 2** i prosjektet, og disse to delene må ses i en sammenheng.

For å rekruttere til intervjuene brukte vi strategisk utvelgelse av informanter i kjerneområder og randsoner. Informantene var lærere og elever som var interessert i det studien undersøker og som hadde mulighet til å bli med. Det *kan* være at lærerne som er intervjuet er over gjennomsnittet språklig bevisste og interessert i de tema som undersøkes. Et par av lærerne nevnte på intervjuene at de hadde vært eller var med i Mållaget. Dette gjaldt også for flere av elevene. Under intervjuene med ungdomsskoleelever observerte vi at ulike typer for gruppedynamikker var i spill. Det *kan* tenkes, at for elever i denne aldersgruppen, er det vanskelig å fronte en annen mening enn det noen sterke stemmer eller flertallet mener. Dette var vi oppmerksomme på, og uttrykte derfor innledningsvis og gjennom elevintervjuene på ungdomsskolen, at vi ønsket å høre om ulike synspunkter, erfaringer og opplevelser.

3 Kartlegging av nynorske læringsressurser: Hva finnes?

Som beskrevet i metodekapittelet består **del 1** i dette prosjektet av en kartlegging av tilgjengelige læringsressurser. Kartleggingen ble gjort ved hjelp av å kombinere åpne søk med mer spesifikke søk.

I det følgende skisserer vi først noen overordnede og generelle funn i den første kartleggingsfasen. Dette er basert på en gjennomgang av 92 læringsressurser. Her kommer vi inn på *omfanget* og *karakteristikk* av læringsressurser generelt, samt *omfanget* av læringsressurser som har *noe* innhold på nynorsk. Deretter går vi grundigere inn i de læringsressursene som vi fant at hadde *noe* innhold på nynorsk. Her utforsket vi blant annet mulighetene for å bytte eller filtrere på skriftspråk, samt hvilke merkelapper eller begrep som ble brukt om ressursene av de ansvarlige utviklerne. Til slutt i dette kapitlet løfter vi fram noen samlede observasjoner og funn fra kartleggingen i **del 1**.

Underveis i gjennomgangen av **del 1** viser vi til noen konkrete eksempler på læringsressurser. Vi har ikke som mål å vurdere eller rangere ulike aktørers spesifikke design og løsninger, og vi har ønsket å unngå en normativ tilnærming. Hovedfokuset er på overordnede tendenser gjennom en åpen og bred kartlegging. Slik vi legger fram observasjonene, mener vi det åpnes opp for å diskutere hva som fungerer, men også hva som ikke fungerer, når det gjelder det å finne fram til læringsressurser som har noe innhold på nynorsk i dagens mangfoldige univers av ressurser som potensielt *kan* brukes i skolen. Alle læringsressursene vi har kartlagt er samlet i vedlegg 1.

3.1 Generelt – hva finnes?

Det å kombinere åpne søk med mer strategiske søk resulterte i totalt 92 treff (se vedlegg 1). Blant disse 92 treffene er det stor variasjon, både når det gjelder hvor avgrensede eller omfangsrike læringsressursene er og hvor direkte læringsressursene er koblet til læreplanene som ble innført i 2020 (LK20). Vi ser også at visse læringsressurser *kan* defineres til å være grensetilfeller mellom å være et

læremiddel eller en læringsressurs. Enkelte ligger tett opp til å være et læremiddel, noen av dem beskriver seg selv som læremidler, men flere av lærerne vi intervjuet viste til flere av disse som læringsressurser. Det vil si at de brukte disse i tillegg til det innkjøpte læremidlet, for eksempel av og til i undervisningen sin. Vi har derfor innlemmet disse grensetilfellene, som lærerne nevnte, i vår brede kartlegging. Vi minner også om at i fase 1 av kartleggingen var vi hovedsakelig ute etter å finne et *hensiktsmessig utvalg* av læringsressurser koblet til skolefagene *norsk, samfunnsfag/kunnskap* og *naturfag* og de tre *tverrfaglige temaene*¹⁶ som ble innført med LK20.

Vi kategoriserte de 92 treffene (vedlegg 1) i en bred analysemal der vi blant annet brukte disse kategoriene:

- Hvordan defineres ressursene av utviklerne? (Kategori C)
- Læringsressurser med innhold på nynorsk? (Kategori D)
- Graden av nynorsk innhold? (Kategori E)
- Språkmeny/filtrering av språk på førstesiden? (Kategori F)
- Fag/tema? (Kategori H)
- Trinn? (Kategori I)
- Åpen/lukket tilgang? (Kategori J)
- Hvem har utviklet og er ansvarlige for læringsressursene? (Kategori K)

Det ble tidlig klart at det å skille mellom trinn var lite hensiktsmessig. Mange av nettsidene som dukket opp i våre søk, har filtreringsmenyer, som åpner for å skille mellom trinn eller nivå i skoleløpet. Vi så likevel at mange av de samme læringsressursene kunne være plassert på for eksempel både ungdomsskole og videregående skole. Vi gikk dermed tidlig vekk fra å bruke trinn som en sentral kategori.

De totalt 92 læringsressursene som vi identifiserte, ble deretter grovsortert i *høy, middels eller lav relevans* for studien. Treff med *lav* relevans var læringsressurser som enten ikke hadde noe innhold på nynorsk, eller som var mer samlesider for ressurser det er mulig å bruke i undervisningen. Slike samlesider kan for eksempel fungere som en vei videre, eller som et slags arkiv. Treff med *lav* relevans er imidlertid likevel hensiktsmessige å telle, selv om de ikke er relevante for videre analyser.

Treff med *middels* relevans var ressurser der det enten var uklart når ressursene ble utviklet, med andre ord at det ikke kom tydelig fram om ressursene var knyttet til LK20 eller ikke, eller det kunne være ressurser som var rettet mer direkte mot lærere enn elever. Et viktig formål i denne studien er å finne ut hvordan læringsressurser som ikke foreligger på begge skriftspråk, påvirker særlig *elever*

---

¹⁶ 1) Folkehelse og livsmestring, 2) demokrati og medborgerskap og 3) bærekraftig utvikling.

som har nynorsk som skriftspråk. Om læringsressursen henvender seg direkte til og kan brukes av elever er derfor sentralt.

Læringsressurser med *høy* relevans var de som enten markedsførte eller signaliserte allerede på førstesiden at de hadde *noe* innhold på nynorsk rettet mot elever, eller der vi fant at det var innhold på nynorsk. Noen av disse med høy relevans ble samtidig merket som *tvilstilfeller*, siden det ikke raskt lot seg avgjøre om de var å forstå som læringsressurser eller læremidler.

3.1.1 Observasjoner i kartleggingens fase 1

En av de mest framtrepende observasjonene i første fase av kartleggingen var at søkene våre ga treff på et stort omfang av læringsressurser som har et faglig og relevant innhold utviklet *til bruk* i opplæringa. Mange av treffene var også knyttet til skolefagene *samfunnsfag/samfunnskunnskap* og *naturfag*, eller de tre tverrfaglige temaene i LK20. Flest koblinger var det til det tverrfaglige temaet *bærekraftig utvikling*. Det var færre treff på læringsressurser tilknyttet norskfaget. Nye fokusområder i LK20, som de tverrfaglige temaene, ble i mange tilfeller brukt som et argument for faglig relevans, men også som en forklaring på hvorfor det var utviklet nytt materiale. Flere av læringsressursene gjorde i tillegg et poeng av at de la til rette for *kritisk tenking* og *dybdelæring*. Dette er sentrale mål i læreplanene fra 2020, blant annet uttrykt i Meld. St 28 (2015-2016) *Fag – fordypning – forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet*. Inntrykket, i en tidlig fase i kartleggingen, var derfor at det å gjøre direkte koblinger til LK20 var viktig for de som utvikler læringsressurser, men også for de som materialet retter seg mot. Noen koblet læringsressursene direkte opp mot konkrete kompetansemål, mens andre uttrykte dette som et mer generelt premiss og indirekte i presentasjoner av materialet.

En annen observasjon var at selv om det ble gjort koblinger til LK20, hadde læringsressursene *ulik didaktiseringsgrad*. I dette legger vi at det pedagogiske handlingsrommet som en læringsressurs legger opp til varierer. Den danske læremiddelforskeren Hansen (2010) peker på at selv om et undervisningsopplegg har ulik didaktiseringsgrad, så er det selve *bruken* og *iscenesettelsen* av undervisningsopplegget i en reell undervisningssituasjon som avgjør hvor pedagogisk og didaktisk det blir. En del av læringsressursene vi fikk treff på i søkene våre, kan i mange tilfeller sies å ha *lavere* didaktiseringsgrad. I dette legger vi at det pedagogiske handlingsrommet læringsressursene legger opp til, er begrenset. Med andre ord er intensjonen at de skal brukes i begrenset omfang, siden de gjerne dekker ett perspektiv, tema, hendelse eller øvelse. Eksempler kan være undervisningsopplegg på *Norges historie.no* om Kongens nei under andre verdenskrig, eller ordklasseøvinger på *Norsksidene.no*. Slike læringsressurser legger i mindre grad opp til regelmessig bruk. Funksjonen til læringsressurser med lav didaktiseringsgrad kan

sies å dekke *noe* (et tema, en hendelse, eller en øvelse), men i hovedsak er de ment som et supplement til noe annet og må settes inn i en større pedagogisk sammenheng.

Andre læringsressurser vi fikk treff på, vil vi karakterisere som ressurser med *høyere* didaktiseringsgrad. Det vil si at de var mer omfattende, åpne og fleksible og la opp til større pedagogisk handlingsrom for både lærere og elever. Eksempler kan være læringsressurser knyttet til klimaendringer hos *Viten.no*, og læringsressurser samlet på siden *Minstemme.no* om det tverrfaglige tema demokrati og medborgerskap. Slike læringsressurser har intensjoner om at det kan arbeides med tema på varierte måter og det er mulighet for fordypning og tilpasninger. Slike læringsressurser kan være relativt omfattende i omfang. Tendensen i kartleggingen var at vi fant flere læringsressurser med lav didaktiseringsgrad enn med høy didaktiseringsgrad, men når vi forsøker å kategorisere *didaktiseringsgrad* i læringsressurser støter vi igjen på gråson- og definisjonsproblematikk, siden læringsressurser med høy didaktiseringsgrad kan være i gråsonen mellom læremiddel og læringsressurs.

En tredje observasjon var at mange læringsressurser var åpent tilgjengelige og gratis. Kun et mindretall krevde registrering, innlogging på en portal eller kostet penger. Der vi ble anmodet om å logge inn på en portal, pekte dette mot at innholdet var en del av et større læringsunivers, eventuelt et læremiddel, gjerne hos kjente forlag.

En fjerde observasjon var at det i en del tilfeller var utfordrende å finne ut av *hvem* som hadde utviklet og sto som ansvarlige for læringsressursene. Noen av læringsressursene signaliserte tydelig en eller flere avsendere på den innledende førstesiden, for eksempel ved at det ble brukt kjente logoer eller merkenavn, eller ved at utviklerne av læringsressursene ble nevnt eksplisitt. I de fleste tilfellene var imidlertid dette informasjon vi først fant etter mange klikk og leting inne på nettsiden. Igjen trer det fram et bilde av at det både er et stort *omfang*, men også et stort *manifold* av aktører som utvikler læringsressurser som kan brukes i skolen.

En siste – og viktig – observasjon i den første brede kartleggingen, var at omfanget av læringsressurser med *noe* innhold på nynorsk var begrenset. Vi fant at 52 av i alt 92 kartlagte læringsressurser hadde *noe* innhold på nynorsk (se vedlegg 2). Disse læringsressursene ble undersøkt nærmere. Dette gjør vi rede for i den neste delen, som omhandler den andre fasen i kartleggingen.

3.2 Omfanget av læringsressurser med *noe* innhold på nynorsk

I de fleste tilfellene måtte vi bla oss gjennom de ulike delene av læringsressursene, gjøre mange klikk, eller bruke høyfrekvente nynorske søkeord i åpne søkefelt for

å finne fram til det innholdet som var på nynorsk. Ved at vi manuelt måtte lete oss fram til det nynorske innholdet, blir det vanskelig å gjøre en kvantifiserbar telling av fordelingen mellom læringsressurser på nynorsk versus på bokmål. Ved å søke og navigere i selve læringsressursene, fant vi likevel at 52 av i alt 92 undersøkte læringsressurser hadde *noe* innhold på nynorsk. Disse læringsressursene ble undersøkt nærmere ved hjelp av blant annet disse kategoriene:

- Graden av nynorsk innhold? (Kategori E)
- Mulighet for å velge eller filtrere på språk? (Kategori F)
- Parallell eller hybrid læringsressurs? (Kategori G)
- Fag/tema (Kategori H)

Angående fordeling på fag og tema kategoriserte vi 36 av treffene som flerfaglige eller tverrfaglige. Eksempelvis utvikler *NDLA* (Nasjonal digital læringsarena) innhold knyttet til alle skolens fag, mens *Nasjonalt lesesenter* og *Skrivesenteret* utvikler læringsressurser som er knyttet til de grunnleggende ferdighetene lesing og skriving i alle skolens fag. Vi kategoriserte 7 læringsressurser *kun* rettet mot norskfaget, 4 læringsressurser *kun* rettet mot naturfag og 4 læringsressurser *kun* rettet mot samfunnsfag/samfunnskunnskap. Tendensen er med andre ord at de fleste læringsressursene, også de som er på nynorsk, er tverrfaglige.

3.3 **Valg av skriftspråk, hvor ble det av deg i mylderet?**

Av de læringsressursene som signaliserte at de hadde *noe* innhold på nynorsk, fant vi at 11 hadde mulighet for bytte av skriftspråk for hele brukergrensesnittet via en språkvelger på den innledende førstesiden, gjerne plassert i et av de øvre hjørnene. I 7 læringsressurser var det mulig å velge nynorsk som skriftspråk i en meny hvor en kunne filtrere innhold basert på ulike egenskaper, inkludert språk. Mens språkvelgeren lot oss endre skriftspråket på hele brukeropplevelsen (inkludert menyer, knapper, osv.), gav filtreringsmenyen mulighet for å vise spesifikt innhold etter ulike kriterier, som for eksempel å komme rett til de nynorske læringsressursene. For eksempel hadde *Redd Barna* denne filtreringsmuligheten.

I to læringsressurser, *Learnlab.net* og *Skolekassa.no*, var det både mulighet for å bytte skriftspråk på første side, og det var filtreringsmeny. Det vil si at i de resterende læringsressursene måtte vi lete oss fram til det innholdet som var på nynorsk. Flere av disse læringsressursene hadde filtreringsmenyer, men i disse menyene var det ikke mulig å filtrere for å få opp innhold på nynorsk. Hovedbildet er dermed at i de fleste læringsressursene legges det ikke opp til et *reelt* språkvalg. Tabell 3.1 viser filtreringsalternativene vi har sett eksempler på i kartleggingen vår, og hvor vanlige de ulike alternativene er.

Tabell 3.1 Filtreringsalternativ

Filter/nøkkelord	Frekvens
Trinn/nivå	Vanlig
Fag	Vanlig
Tematikk	Vanlig
Type ressurs / aktivitet / oppgaver	Mindre vanlig
Aktuelt først /nyeste først	Mindre vanlig
Målgruppe: lærere /elever /foreldre	Lite vanlig
Velg læreplan / kompetansemål	Lite vanlig
Bestill materiell	Lite vanlig
Språk	Lite vanlig

Med andre ord legges det i liten grad opp til muligheten for å filtrere innhold etter skriftspråk. Både lærere, men også vi som kartlegger, må i mange tilfeller bla gjennom mye innhold og gjøre mange klikk for å finne fram til det innholdet som er skrevet på nynorsk.

Læringsressurser som har det samme innholdet på nynorsk og bokmål, har vi kategorisert som *parallele* læringsressurser. Vi fant 16 slike. Eksempelvis kategoriserte vi *Dubestemmer.no* og *NDLA* til å være parallele. Imidlertid kan et par av de parallele kategoriseres som tvilstilfeller, siden det var vanskelig å få gjennomgått absolutt alt av materiale i ressursene. Flere av de vi har kategorisert som parallele ligger også bak en innloggingsportal, men det gis signaler om en parallellitet.

34 av læringsressursene har vi karakterisert som *hybride* læringsressurser. I dette legger vi at de er *delvis* på nynorsk, gjerne med deler av innholdet på nynorsk, mens andre deler er på bokmål. Eksempelvis kategoriserte vi *Loop miljøskole* og *Minstemme.no* til å være hybride. En hovedtendens i de hybride læringsressursene er at *mindre* innhold er på nynorsk enn på bokmål.

En observasjon i de *hybride* læringsressursene var også at det var ulike løsninger for fordeling og bruk av nynorsk og bokmål i selve undervisningsoppleggene. Noen steder fant vi eksempler på *gjennomgående* nynorske undervisningsopplegg, det vil si at *hele* undervisningsopplegget var på nynorsk. I disse undervisningsoppleggene var både teksten som beskrev undervisningsopplegget, oppgavene til elevene og kildene som var knyttet til undervisningsopplegget, på nynorsk.

Vi fant også eksempler på undervisningsopplegg som var *delvis* skrevet på nynorsk. Eksempelvis kunne den innledende teksten være på nynorsk, samt noen av oppgavene, mens kildene som var knyttet til undervisningsopplegget, altså kilder elevene skulle benytte seg av for å svare på oppgaven, var på bokmål. Det kan dermed diskuteres om disse bør kategoriseres som nynorske eller hybride læringsressurser. Vi merker oss at flere av disse undervisningsoppleggene benytter seg

av kilder som ikke primært er utviklet til bruk i opplæring – for eksempel avistekster, historiske tekster, skjønnlitteratur eller videoklipp fra nyhetssendinger eller tv-serier/fiksjonsfilm/dokumentarfilm. Det er lang tradisjon for å bruke autentiske tekster og kilder i undervisningen, og i oppgaver med autentiske kilder vil det være svært begrensende for nynorskelevne dersom kilder på bokmål er forbeholdt oppgaver til bokmålelever.

Vi noterer oss likevel at disse oppgavene representerer en utfordring når det gjelder å kartlegge og kategorisere med språk som hovedfokus og kategori. Å skille mellom parallelle og hybride ressurser får fram at nynorsk innhold kan rammes inn og fordeles på ulike måter. Likevel har definisjonsglidninger og definisjonsproblematikk vært en gjennomgående utfordring i kartleggingen av nynorske læringsressurser, og et siste tema vi skal innom før vi oppsummerer funnene i **del 1**, er hvilke begrep som brukes om læringsressurser.

3.4 Hvilke begrep brukes om læringsressurser?

Et viktig utgangspunkt for dette prosjektet er at det er en distinksjon mellom hva som faller inn under begrepet *læremidler* og hva som faller inn under begrepet *læringsressurser*.

Vår kartlegging får fram at skillet mellom disse to begrepene ikke er lett å operasjonalisere i praksis. I kartleggingen vår av læringsressurser generelt, og i kartleggingen av de læringsressursene som signaliserte at de hadde *noe* innhold på nynorsk, undersøkte vi hvilke begrep utviklerne selv brukte om det de hadde utviklet. Vi observerte at blant annet begrep som: *undervisningsopplegg*, *læringsressurser*, *ressurser*, *ressursbank*, *læreverktøy*, *fagressurser*, *fagstoff*, *nettressurser*, *materiell*, *tips*, *undervisningsressurser*, *læremidler*, *oppgaver* og *aktiviteter*¹⁷ ble brukt (se vedlegg 1, kategori C, som har kartlagt utviklernes egen navngivning). Med andre ord observerte vi et stort begrepsmangfold.

To store aktører som samler og utvikler innhold til bruk i skolen, kan brukes for å illustrere noen av de sentrale problemstillingene og hvordan de arter seg i praksis. Dette er store og kjente aktører som mange av lærerne vi intervjuet fortalte at de brukte. Eksemplene er *NRK skole* og *Elevkanalen* til TV2. I selve tittelen signaliserer begge disse aktørene tydelig at de er utviklet til *bruk i skolen*, men de bruker ulike begrep om det innholdet de samler og utvikler. *NRK skole* beskriver seg selv på denne måten:

NRK Skole er et digitalt klipparkiv som består av videoer og lyd fra NRKs arkiv, samt våre egne produksjoner og undervisningsopplegg [vår utheving]. Innholdet er tilrettelagt for elever og lærere i grunnskole og videregående opplæring, og er

¹⁷ Vi observerte i kartleggingsprosessen at begrep som ble brukt på det innholdet som var utviklet, endret seg hos noen av utviklerne.

knyttet opp mot læreplanverket til UDIR. Nettsidene skal være et enkelt verktøy [vår utheving] å bruke i klasserommet, og vi arbeider hele tiden for at sidene skal bli mest mulig brukervennlige. Det er mulig å søke etter klipp innen flere fag, via søk i læreplanene (LK20). Mest å hente her er innen fagene naturfag, samfunnsfag, KRLE/religion og etikk, norsk, matematikk og mat og helse.

Elevkanalen (TV2) beskrives slik:

Elevkanalen er en digital læremiddelplattform [vår utheving] for barnehage, grunnskole, videregående og voksenopplæring. Ideen om å trekke verden inn i klasserommet gjennom nyheter har slått an helt siden starten i 2009. Elevene opplever at det de lærer på skolen henger sammen med det som skjer utenfor skolen – lokalt, nasjonalt og internasjonalt. [...] I 2022/2023 ble en helt ny versjon av Elevkanalen lansert, nå har vi i tillegg til fag og nyheter også en stor satsing på undervisningsrelevant filmarkiv/serier og ikke minst tema. Tema er direkte svar på LK20 sitt krav om relevans, dybdelæring og tverrfaglighet.

NRK skole bruker begrep som *undervisningsopplegg* og *verktøy*, mens Elevkanalen (TV2) bruker begrepet *læremiddelplattform*. Hvis vi sammenligner NRK skole og Elevkanalen (TV2) er det likevel mange likhetstrekk. Blant annet samler og utvikler begge trykte og digitale element som kan brukes *jevnlig* i opplæringen, de har innhold som er *rettet mot bruk i skolen*, innhold som favner *bredt*, og som er *koblet til gjeldende læreplaner* (LK20). Disse trekkene ved NRK skole og Elevkanalen (TV2) peker mot at de begge *kan* defineres som læremiddel, men det er kun Elevkanalen (TV2) som bruker definisjonen om seg selv. Hvis vi ser på et konkret skolefag, for eksempel samfunnsfag, har dette faget til sammen 62 kompetansemål i læreplanen (alle trinn), og hos NRK skole er 59 av kompetansemålene i samfunnsfag representert med alt fra ett til 221 videoklipp¹⁸. Dette peker mot at NRK skole dekker vesentlige deler i læreplanen i samfunnsfag.

En vesensforskjell mellom Elevkanalen (TV2) og NRK skole er at Elevkanalen (TV2) krever lisens, mens NRK skole er gratis og har åpen tilgang. Til forskjell fra NRK skole tilbyr Elevkanalen (TV2) undertekster til videoene på nynorsk. I tillegg er metatekster, oppgaver og bakgrunnstekster mulige å få på nynorsk. Språkvalget er i utgangspunktet styrt sentralt hos Elevkanalen (TV2) og gjøres basert på kommunetilhørighet, samtidig som det kan overstyres av brukeren i enkeltvideoer m.m. Det kan se ut til at lærere og elever i områder der nynorsk er opplærings-språket slipper å velge skriftspråk aktivt. Til sammenligning er det hos NRK skole ikke mulighet til å skifte mellom skriftspråk på den innledende førstesiden, selv om NRK skole har filtreringsmuligheter lignende det vi har sett hos andre aktører (se tabell 3.1). Vi fant også at selv om en del av videoene hos NRK skole har

---

¹⁸ Basert på undersøkelser og analyser gjort i desember 2024.

mulighet for undertekster generelt, er det få videoer der nynorske undertekster er et valg.

Med dette som et konkret eksempel går vi nå over til de samlede observasjonene og funnene i **del 1** i denne kunnskapsinnhenting om læringsressurser på nynorsk.

3.5 Del 1: Samlede observasjoner og funn

I det følgende oppsummerer vi våre samlede observasjoner angående skriftspråk i læringsressurser som er laget for bruk i skolen. Observasjonene gir et status- og øyeblikksbilde på tilgangen og tilbudet av læringsressurser som *kan* benyttes i dagens skole og belyser samtidig omfanget på og fordelingen av læringsressurser med innhold på nynorsk. Observasjonene og funnene i **del 1** har dannet et viktig grunnlag for **del 2** i dette prosjektet.

Generelt finner vi i kartleggingen vår at det er et mangfold av materiale og pedagogiske ressurser som er utviklet for bruk i skolen, og mye av det som finnes er åpent og gratis tilgjengelig. I tillegg er det mange gråsoner og begrepsglidninger når det gjelder hva som er å forstå som læringsressurser og hva som er å forstå som læremidler. I flere tilfeller er det også vanskelig å finne ut hvem som har utviklet og står som ansvarlige for læringsressursene. Forskningsspørsmålet i **del 1** var: *Hva er omfanget av nynorske læringsressurser, og hvilke læringsressurser foreligger ikke på nynorsk?* kan oppsummeres i følgende punkter:

- Det er færre læringsressurser som har innhold på nynorsk enn på bokmål
- Det er variasjon når det gjelder hvor mye nynorsk som finnes i læringsressursene
- I mange læringsressurser er det lite innhold på nynorsk, mens andre har omtrent like mye innhold på nynorsk som på bokmål
- I mange tilfeller er det vanskelig å finne fram til læringsressursene med innhold på nynorsk
- I mange tilfeller er det også vanskelig å finne fram til innholdet på nynorsk inne i selve læringsressursene
- I et mindretall av læringsressursene gis det mulighet for å skifte skriftspråk eller filtrere etter skriftspråk

Et hovedbilde er at det er lite systematikk når det gjelder å sortere det innholdet som faktisk finnes på nynorsk. Hva det er mulighet for å få på nynorsk, framstår dermed *tilfeldig*.

Selv om det i dag «på papiret», i lovverket og forarbeider, skilles mellom begrepene *læremiddel* og *læringsressurs*, og vi legger denne begrepsforskjellen til grunn

for dette prosjektet, opplever vi at definisjonsproblematikk skaper utfordringer i kartleggingsarbeidet. I praksis er det overlapp mellom disse begrepene. Av gjeldende definisjoner følger det at læremidler og læringsressurser har ulike *funksjoner* og *intensjoner*, men disse egenskapene trer ikke automatisk fram når materiale og pedagogiske ressurser som potensielt *kan* brukes i skolen *analyseres*.

I det neste kapitlet skal vi inn på hvilke opplevelser og erfaringer som ligger bak *valg* og *bruk* av læringsressurser hos lærere og elever. Siden et delmål i dette prosjektet også er få mer kunnskap om forholdet mellom bruk av *læremidler* og *læringsressurser* i dagens skole- og klasseromspraksiser, vil dette også bli belyst i gjennomgangen av intervjuene.

4 Perspektiver fra intervjuene med lærere og elever

I dette kapitlet presenterer vi opplevelsene, erfaringene og synspunktene lærere og elever har med *valg* og *bruk* av læringsressurser med hensyn til skriftspråk. Først presenterer vi funnene fra lærerintervjuene, deretter funnene fra elevintervjuene.

Før vi går nærmere inn på intervjuene med lærere og elever vil vi understreke at vi på lærerintervjuene møtte mange engasjerte lærere som hadde mange tanker om hvordan de kunne legge best mulig til rette for nynorskelevne. På elevintervjuene møtte vi også mange engasjerte elever som var stolte nynorskbrukere. Basert på intervjuene, kom det likevel fram ulike synspunkter, opplevelser og erfaringer knyttet til betydningen av nynorske læringsressurser for nynorskelevne.

4.1 Lærernes perspektiver

I denne delen er det stemmene til *lærerne* som vies oppmerksomhet. Vi skiller ikke mellom lærere i kjerneområde og randsoner, på ungdomsskolen og videregående skole, eller mellom fag, siden det i vårt materiale er mange av de samme perspektivene som går igjen, uavhengig av område, skoleslag og fag. Der vi finner variasjon, vil det gjøres rede for underveis. Gjennomgangen av lærernes perspektiver er strukturert etter tre overordnede tema:

- 1) Begrepsmangfold
- 2) Valg og bruk av læringsressurser
- 3) Betydningen av nynorske læringsressurser for elevene, slik lærerne ser det

4.1.1 Begrepsmangfoldet

I starten av intervjuene spurte vi lærerne om deres forståelse av de to begrepene *læremidler* og *læringsressurser*. Det kom fram at lærerne hadde et lite bevisst forhold til disse begrepene, og at det gjennomgående var usikkerhet knyttet til hva

som lå i begrepene og hva som skilte dem. Flere av lærerne fortalte at de søkte opp begrepene for å finne ut hva forskjellen gikk ut på som forberedelse til intervjuet. Andre fortalte at de i forkant av intervjuet hadde drøftet forståelsen av begrepene med kollegaer. Forståelsen av begrepene ble beskrevet slik av tre lærere:

Ja, eg måtte google. For eg måtte liksom tenke. Kva tenker eg egentleg? Men altså, læremiddel for meg, det er læreboka. Og tilhøyrande nettressurs, på ein måte. Altså, det er læremiddelet. Det har eit namn og eit forlag. Det er det vi har bestemt oss for å bruke. Alt anna for meg er læringsressursar. Altså, ressursar du bruker for å lære. (Lærer 1)

Eg måtte tenka, kva meiner eg? Det er litt samansurium, eg blandar dei to. Så måtte eg sjølv sagt undersøke, søke opp da, for å finne ut kva som var forskjellen på dei, men eg synest det var vanskeleg. Eit middel er kanskje meir direkte knytt til faget, og det å lære noko, skjønner eg, men læringsressurs kan vere kva som helst egentleg? (Lærer 2)

Vi veit ikkje heilt kva det er... Men eg har tenkt sånn – at eit læremiddel er den pakka ifrå eit forlag, og så kan ressurs bli andre ting du plukkar og tek for å underbygge undervisninga. (Lærer 3)

To av disse lærerne fortalte at de søkte opp begrepene i forkant av intervjuet. De gir også uttrykk for at de forstår *læremidler* som noe som blir utviklet av forlag. Når det gjelder *læringsressurser*, blir det snarere forstått som et mer åpent begrep. Ifølge lærerne kan læringsressurser være «alt anna» og «kva som helst», men også noe som brukes «for å lære».

Flere fortalte at de heller bruker det mer generelle begrepet *ressurser* i møte med elever og foreldre, men også i de faglige samtalene med lærerkollegaer. Det å skille mellom begrepene læremiddel og læringsressurs i selve undervisninga var ingen av lærerne i vårt materiale opptatt av. I møte med elevene i klasserommet beskrev lærerne at de konkret sa *hva* elevene skulle bruke, som «bruke læreboka» eller «gå inn på [navn på nettressurs]», samt at de forklarte *hvordan* elevene skulle bruke materialet.

For å nærme seg begrepene, viste mange av lærerne til konkrete eksempler på materiale og pedagogiske ressurser de brukte. I flere av intervjuene oppsto det utforskende samtaler mellom lærerne om det de bruker *kan* forstås som det ene eller det andre. Blant annet drøftet lærerne om nettsider som elevene kan bli bedt om å gå inn på for å hente informasjon, kan regnes som det ene eller det andre. Typiske slike sider kan være *Statistisk Sentralbyrå* (SSB) eller *Store Norske leksikon* (SNL), som ikke primært er utviklet for bruk i skolen.

Lærerne drøftet også seg imellom om digitale ressurser knyttet til den trykte læreboka var å forstå som læringsressurser eller læremidler. Noen av lærerne henviste til dette som «plussressurser». Slik lærerne beskrev det, utgjør plussressurser, i kombinasjon med læreboka, det vi tidligere pekte på som et *læringsunivers* eller en *læringspakke* (se side 21). Det ble beskrevet at disse plussressursene var direkte koblet til læreboka, men at de var mer dynamiske enn boka. Digitalt innhold kunne være mer oppdatert, i tillegg til at det lettere kunne tilpasses elevenes nivå. Samtidig fikk vi eksempler på at innhold i plussressurser kunne bli endret og slettet uten at lærerne forsto hvorfor. En lærer beskrev at noe som het «fagrom» var noe hun hadde likt godt og brukt mye med elevene, fordi det hadde et godt faglig innhold, men nå hadde forlaget gitt beskjed om at fagrom skulle fases ut. I **del 1** observerte vi at forlagene hadde utviklet slike læringsunivers. Gjennom disse samtalen med lærerne plukket vi opp flere læringsressurser som vi ikke hadde fanget opp i vår kartlegging.

Et par av lærerne kom inn på at de kjente til at det hadde vært noe debatt knyttet til begrepene læremiddel og læringsressurser i forkant av ny opplæringslov. En av disse lærerne beskrev det slik:

Eg er kjent med diskusjonen, kravet om at læringsressursar også skulle ligge føre på både nynorsk og bokmål, eg er kjent med den altså. Men når eg er på jobb sjølv, så betyr ikkje dessa omgrepa noko for meg. Eg blei usikker på kva eg brukte. Kva seier eg når eg brukar NDLA eller Nr.no? Eg har ikkje så veldig bevisst forhold til dessa omgrepa nei.

Oppsummert blir det tydelig gjennom intervjuene med lærerne at det å skille mellom begrepene *læremidler* og *læringsressurser* både er noe de i liten grad gjør, noe de er lite bevisste på og noe som har lite å si for dem i den praktiske skolehverdagen. I den neste delen skal vi nærmere inn på forholdet mellom bruk av læremidler og læringsressurser, samt lærernes opplevelser og erfaringer med *valg* og *bruk* av læringsressurser generelt og nynorske læringsressurser spesielt.

4.1.2 Valg og bruk av læringsressurser

På alle skolene der vi intervjuet lærere, var det kjøpt inn trykte fysiske lærebøker i alle skolens fag. Disse trykte lærebøkene var på nynorsk. Dette ble bekreftet på elevintervjuene, selv om et par av elevene mente de hadde bokmålsbøker i noen fag. Angående valg av læremidler, det vil si lærebøker, beskrev lærerne at det hadde vært kollektive prosesser og prosedyrer enten på skoleeiernivå, blant ledelsen, eller i fagteam av lærere, når det gjaldt innkjøp av lærebøker. Samtidig nevnte lærerne ved flere av skolene at de hadde ventet på og ventet med innkjøp av lærebøker fordi nynorskversjonene ikke var klare. Vi fikk blant annet eksempler på at

noen lærebøker ikke hadde kommet i nynorskutgave før i 2023. Ved en av skolene hadde de hatt en markering da nynorskutgaven endelig kom:

Vi hadde venta så lenge på bøkene. Då bøkene kom, hadde vi ei markering med ei tralle med kvit duk. Sjampanjebrus og glas. Og så kunne vi skåle med sjampanjebrus for at det endeleg var norsk bok, for eg trur det var norsk. Da hadde vi venta ganske lenge - når vi valde å ha ei slik markering.

Vi fikk også beskrivelser av at skolene hadde valgt et annet læreverk enn det som først var tenkt, fordi den språklige kvaliteten ikke var god nok i nynorskversjonen av boka som var førstevalget. Dermed endte de med å kjøpe et annet læreverk enn det de først hadde landet på.

Vi drar opp disse større kontekstbeskrivelsene ved skolene, siden valg og bruk av læringsressurser henger sammen med valg og bruk av læremidler. For eksempel fortalte noen av lærerne at mens de ventet på nynorskutgaver av lærebøker, brukte de mer digitale læringsressurser enn de egentlig ønsket. Etter at de fikk lærebøker i alle skolefag, var det først og fremst den trykte læreboka de brukte. Dette ble også bekreftet av elevene.

Mens lærerne beskrev at valg av trykte lærebøker var et resultat av kollektive prosedyrer, var valg av læringsressurser helt opp til den enkelte lærer. Å finne fram til relevante læringsressurser begynte gjerne med et google-søk, eller med at lærerne plukket opp tips fra hverandre. Læringsressurser ble beskrevet som et supplement, «et tillegg» til læreboka, for «å variere», men også for «å aktualisere» undervisningen for elevene. Flere vektla at digitale læringsressurser kunne være mer oppdaterte og aktuelle enn læreboka. Læringsressurser kunne også være mer «visuelle», det vil si at de kombinerte tekst, lyd, bilde og/eller videosnutter. Eksempler lærerne trakk fram var *Kunnskapsfilm*, *NDLA*, *Elevkanalen* (TV2), men også *YouTube*. Noen av lærerne antydte at visse trykte lærebøker hadde mye tekst, noe som blant annet var krevende for lesesvake elever. Å supplere læreboka med noe som hadde en annen måte å kommunisere på, gjorde at innholdet nådde et større mangfold av elever. Flere mente at læringsressurser egnet seg godt i starten av en time, for å vekke interesse hos elevene, eller som en form for oppsummering eller avrunding.

Kun en av lærerne vi intervjuet hadde for ikke så lenge siden bestilt trykt materiale. Dette dreide seg om et brettspill og noen brosjyrer om personlig økonomi. Slik denne læreren beskrev det, hadde ikke skriftspråk vært et tema ved innkjøp av dette materialet. Gjennomgående er inntrykket at det hovedsakelig er digitale ressurser lærerne bruker som tillegg til den trykte læreboka.

Lærerne beskrev også at de gjorde tilpasninger når de brukte læringsressurser, ved at de plukket og hentet innhold fra ulike steder, heller enn å bruke fullstendige opplegg. Flere var inne på at en del læringsressurser var omfattende: «Dei blir for

store. Eg er ute etter noko som tar 90 minuttar, men dei går over dagar og timar, eg har ikkje kapasitet».

Lærerne beskrev ulike praksis i forskjellige fag, som at de eksempelvis oftere brukte læringsressurser i naturfag enn i matematikk. De erfarte at det var utviklet mange læringsressurser knyttet til naturfag, samt i det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling, og at det var ganske lett å finne fram til disse ressursene. Flere av naturfagslærerne viser til *Naturfagsenteret* som et typisk startsted for å finne læringsressurser.

Også lærerne som underviste i norsk og samfunnsfag/samfunnskunnskap, oppga at de brukte læringsressurser. Ressurser som ble nevnt for disse fagene, var blant annet materiale fra *Skrivesenteret*, *Lesesenteret*, *Norsksidene.no*, *Nynorsksenteret*, *Amnesty* og *FN*. Flere av disse lærerne underviste også i KRLE eller religion og etikk, og i disse fagene pekte de også på at de brukte læringsressurser.

Når det kom til hvor ofte lærerne brukte læringsressurser, var det variasjon. Noen brukte det nesten i hver time, mens andre brukte det en gang i uka, eller noen ganger i måneden. Flere mente at det var vanskelig å komme med presise anslag her:

[Det] kjem an på temaet. Har du eit dagsaktuelt tema, så brukar du det kanskje oftare. Og nokre emne er dekt dårlegare i ei fysisk lærebok, og då krev det at du leitar etter noko.

Sitatet over berører noe flere lærere var innom, nemlig at de *leter* seg fram til de gode læringsressursene, noe som tar *tid*, i en allerede hektisk skolehverdag. En lærer beskriver det slik: «Det er mykje å finne fram i. Den bevegelege jungelen. Det er noko vi berre må forhalde oss til. Så det blir ein kompetanse i seg sjølv, å navigere i alt dette». Når de har funnet noe som kan være relevant, må lærerne i tillegg gjøre vurderinger av materialet før de kan ta det med inn i klasserommet. En lærer poengterer at det de prøver å lære elevene, nemlig kritisk tenking, må de selv gjøre i møte med alt som finnes. Flere av lærerne var innom at de går ut fra at forlagene har gjort en jobb med å kvalitetssikre innhold i den trykte læreboka, mens når det gjelder læringsressurser er de usikre på hvor mye som kvalitetssikres. Siden lærerne har begrenset med tid til å søke opp og til å vurdere læringsressurser, er det en tendens at mange av lærerne er trofaste til og gjenbraker de samme læringsressursene som fungerer godt.

Vi fikk også eksempler på at det varierte om digitale «plussressurser», som var knyttet til læreboka de brukte, hadde like mye på nynorsk som på bokmål. Én lærer hadde lett etter kapitellprøver på nynorsk, men fant at dette kun var tilgjengelig på bokmål. I et annet læringsunivers var det markert at det skulle komme innhold på nynorsk, men at dette ennå ikke var tilgjengelig. Flere av norsklærerne savnet «reine grammatikkoppgåver i norskfaget på videregående, [for], det er

nesten fråværande. Læreboka dekker ikkje dette». I sammenheng med dette ble det nevnt at når de søkte etter grammatikk- og språkoppgaver i norskfaget, erfarte de å finne mye mer som var rettet mot de elevene som hadde nynorsk som sidemål enn det var opplegg rettet mot elever som hadde nynorsk som skriftspråk. En lærer gir denne beskrivelsen:

Ja, eg berre ramla over oppgavesida til Språkrådet. Den er eigentleg eksemplarisk. Det som står der er korrekt. Det er ein kartleggingstekst, øvingar, minigrammatikk, kjempelett å laga eit eige opplegg. Viss vi hadde fått fleire sånne!

Det som ser ut til å være viktigst for lærerne, er at de læringsressursene de velger å bruke med elevene, kan tilby et relevant faglig *innhold* i undervisningen. De beskriver at det faglige innholdet er viktigst, og at hvilket skriftspråk det er på, blir noe underordnet. En av lærerne beskriver at «det viktigaste er god kvalitet, at det eignar seg til den klassen eg skal ha. Så blir det ein bonus viss det finst på nynorsk». En annen lærer beskriver at «viss eg tenker at dette er bra, så bruker eg det sjølv om det er på bokmål». Lærerne i denne studien beskriver altså at de velger læringsressurser først og fremst basert på om det har et relevant og faglig godt innhold. Som vi kommer inn på litt lenger ned, får vi eksempler på at lærere oversetter innhold til nynorsk, men dette gjaldt kun noen få av lærerne.

Oppsummert er tendensen blant de lærerne vi har intervjuet, at når det gjelder *valg og bruk* av læringsressurser, så fungerer læringsressurser først og fremst som et tillegg til den trykte læreboka. Det varierer hvor ofte og hvordan lærerne bruker læringsressurser. Dette er gjerne avhengig av fag og hva som er tema i undervisningen. Lærerne sier selv at lite av det de bruker finnes på nynorsk. Det som i hovedsak styrer lærernes valg og bruk av læringsressurser, er at det har et relevant og godt faglig innhold. Om det er på nynorsk, ser ut til å være noe underordnet, slik lærerne vi har intervjuet ser det.

4.1.3 Betydningen av nynorske læringsressurser for elevene, slik lærerne opplever det

Når det gjelder betydningen av nynorske læringsressurser for elevene, slik lærerne opplever det, har vi delt dette inn i tre undertema. Dette er:

- 1) Språklig bevissthet hos elevene, slik lærerne ser det
- 2) Den språklige kvaliteten i det innholdet som er på nynorsk
- 3) Nynorskelever med norsk som andrespråk eller dysleksi

Språklig bevissthet hos elevene, slik lærerne ser det

Igjen må vi innom den litt større konteksten for å få et mer helhetlig bilde av den språklige situasjonen som de nynorske elevene befinner seg i. Lærerne i kjerneområdene beskriver at nynorsk er det naturlige valget for elevene, siden «det er sånn det er her». Elevene har hatt nynorsk siden barneskolen, gjennom ungdomsskolen og inn i videregående skole. Det er nynorsk som dominerer. Dette er opplæringspråket i skolen, nynorsk brukes i lokalmiljøet, nynorsk ligger tett opp til dialekten i området og foreldrene har også i de fleste tilfeller nynorsk som skriftspråk. Lærerne beskriver at for elevene i kjerneområder, blir nynorsk en selvsagt identitetsmarkør som sier noe om tilhørighet.

For nynorskelevenene i randsoner er det en litt annen situasjon. Lærerne beskriver at for de av elevene i randsoner som har fortsatt med nynorsk etter barneskolen, har dette gjerne vært et aktivt språkvalg. Klassene på ungdomsskolen og videregående har ofte både bokmåls- og nynorskelever. Lærerne i randsoner beskriver at de elevene som har fortsatt med nynorsk som skriftspråk etter barneskolen, ofte har foreldre som skriver nynorsk, og at det ofte er snakk om språkbevisste elever. Samtidig beskriver lærerne at det er flere elever på yrkesfaglig utdanningsprogram som har nynorsk som skriftspråk, sammenlignet med på studieforberedende program. En av lærerne mener at nynorsk kan være et mer naturlig valg for elevene på yrkesfag enn for elevene på studieforberedende. Læreren forklarer dette med at yrkesfagelevenene gjerne ser for seg at de skal ut i et yrke i nærområdet og at det handler om «å ikke miste rota si». Siden 2020 er norskfaget på yrkesfag lagt til vg2. Dermed kan elevene gjøre et aktivt valg av skriftspråk «på nytt» før de begynner på vg2. Tidligere måtte de ta et aktivt språkvalg *før* de begynte i videregående. Elever på studieforberedende i randsoner ser i større grad ut til å bytte til bokmål, ifølge lærerne fordi det kan være det mest praktiske framover, siden de mest sannsynlig skal flytte på seg når de skal inn i høyere utdanning.

Lærere i både randsoner og kjerneområder observerer at elevene veksler mellom nynorsk, bokmål og dialekt, både når de skriver og i samtaler. Lærerne er godt kjent med at elevene møter mye bokmål, men også engelsk, på fritida. Tross det språklige mangfoldet som elevene befinner seg i, beskriver likevel lærerne i kjerneområder at det er lite bytte av skriftspråk fra nynorsk til bokmål. Lærerne både i kjerneområder og randsoner forteller at de i noen få enkeltstående tilfeller har oppmuntret elever til å bytte skriftspråk fra nynorsk til bokmål. Forklaringene har vært at for lese- og skrivesvake elever som blander språk, og som ikke har et bevisst forhold til forskjellen mellom skriftspråkene, kan det å skrive bokmål være enklere.

Slik mange av lærerne vi har intervjuet opplever det, er ikke nynorskelevenene så opptatt av om det lærerne ber dem om å bruke er på bokmål eller nynorsk. En lærer hevder at de fleste nynorskelever gir uttrykk for at det ikke er noe problem

å få noe på bokmål. Dette blir underbygd av to andre lærere som gir disse beskrivelsene:

Det er mange som ikkje tenker over om dei les på bokmål eller nynorsk. Eg har hatt elevar som har kome med norskboka i februar og sagt sånn: «du - boka mi er på bokmål». (Lærer 1)

Eg har aldri høyrte at «dette er på bokmål» liksom. Eg har aldri opplevd at dei [nynorskelevar] har reagerte på om det er på bokmål eller nynorsk. (Lærer 2)

Noen av lærerne er inne på at årsaken til at elevene ikke nødvendigvis merker om det er på nynorsk eller bokmål, kan være at de på fritiden og i sosiale medier finner seg i et språkmangfold. Hvis vi ser dette opp mot tidligere forskning på nynorskelever, så beskrives det at nynorskelever veksler mellom nynorsk og bokmål i mye større grad enn det bokmålselever gjør (Helset & Brunstad, 2020). Hvis lærerne vi intervjuer, får reaksjoner fra elevene på skriftspråket i det de ber elevene om å bruke, er det gjerne bokmålseleven som reagerer. Bokmålseleven ser altså ut til å ha mer negative holdninger til få innhold på nynorsk enn hva nynorskeleven gir uttrykk for til innhold på bokmål. For eksempel gir en lærer denne beskrivelsen: «Eg føler at dei som har valt bokmål som hovudmål – dei er veldig på å sjekke, at den boka eg har, står på bokmål. Eg føler ikkje det er omvendt for dei som har nynorsk».

Samtidig får vi beskrivelser av at lærerne strekker seg langt for at nynorskeleven skal få så mye som mulig innhold på nynorsk. Noen av lærerne beskriver at de har oversatt materiale fra bokmål til nynorsk før de bruker det med elever. Andre igjen har henvendt seg til utviklere med spørsmål om hvorfor det ikke er mulig å få ressurser og undervisningsopplegg de ønsker å bruke med elever, på nynorsk. Bibliotekaren vi snakket med, men også noen av lærerne, sendte slike e-poster så ofte som hver uke. Bibliotekaren hadde blant annet henvendt seg til *Fremmedspråksenteret* med spørsmål om hvorfor det ikke var mulig å laste ned noe av det som var knyttet til den internasjonale morsmålsdagen på nynorsk. Flere av lærerne beskrev at de var opptatt av å si tydelig fra til elevene når de brukte noe som var på bokmål. Ved å tydelig markere dette håpet de «å vekke» den språklige bevisstheten hos elevene.

Hvis lærerne kjente til at det var mulig å aktivt velge skriftspråk i noe de ba elevene om å bruke, oppfordret de elevene til å aktivt velge nynorsk. Lærerne mente at det ikke var mange nynorskelever som på eget initiativ tok dette aktive språkvalget. De observerte også at det å aktivt velge nynorsk i flere tilfeller måtte gjøres hver gang elevene gikk inn. En lærer beskrev situasjonen slik:

Det er litt sånn at han automatisk kan rette seg til bokmål kvar gong du loggar inn. Og så er det eit bittelite ikon heilt oppi hjørnet - så når dei jobbar med

grammatikk - så har dei [elevane] jobba med feil målform fordi det ikkje var innstilt rett. Og kvar gong du går ut, så går du tilbake til bokmål. Og dei [elevane] legg ikkje merke til det sjølv. Så då mister du litt poenget med verbendingar og diverse.

Basert på lærernes beskrivelser kan det se ut til at nynorskelever i videregående skole er noe mer språklige bevisste enn det elevene i ungdomsskolen er. Lærerne i videregående skole ga flere eksempler enn ungdomsskolelærerne på at elevene kunne etterspørre hvorfor de ikke fikk innhold på nynorsk.

Den språklige kvaliteten i det innholdet som er på nynorsk

Flere av lærerne har gjort seg erfaringer og refleksjoner når det gjelder den språklige kvaliteten i det som er på nynorsk. De peker på at den språklige kvaliteten varierer, noe elevene også har reagert på. Det kan dreie seg om at ordvalg framstår sjeldne eller gammeldagse, eller at nynorsken som er brukt, har et dialektalt preg som er et stykke fra dialekten som elevene bruker i området. Flere lærere trekker også fram at det ofte er stor forskjell mellom *begrepsbruken* på nynorsk og bokmål. Hvis det var veldig ulike fagbegrep som brukes på nynorsk og bokmål, opplevde lærerne at dette kunne forvirre elevene. Blant annet fikk vi disse beskrivelsene fra lærerne:

Det er fleire elevar som....."eg skjønner ikkje dette språket. Desse orda er utruleg forskjellige frå omgrepa vi bruker". Dei [nynorskelevar] synes det er utfordrande at nokre omgrep ikkje korresponderer med bokmålsordet, og då blir det vanskelig for dei å henge med. (Lærer 1)

Fåkunne? Er det eit ord de er kjente med? Kva tenker de det betyr? Dumskap? Så fann vi ut av det. Men det er sjølvsagt ingenting elevane har føresetnad for å skjønne. Ingen som brukar det. (Lærer 2)

I tillegg til reaksjoner på ordvalg og begrepsbruk, erfarte noen av lærerne at nynorsken kunne bære preg av å ha en *setningsstruktur* som lignet på bokmål. Mange av lærerne reagerte på at nynorsken virket direkte *oversatt* fra bokmål til nynorsk. En lærer kommenterte dette slik: «Kven er det som omset? Det lurar eg på. Er det nokon som helst kontroll? Berre så keitete setningar».

Samtidig som det pekes på utfordringer knyttet til den språklige kvaliteten på nynorsken, er flere innom at det har skjedd en positiv utvikling de siste årene. For eksempel mener flere av lærerne at *NDLA* og *Elevkanalen* har hatt en positiv utvikling, men også at den språklige kvaliteten på nynorsken i mange av de norskfaglige ressursene er god. En lærer som hadde opplevd en positiv utvikling gir denne beskrivelsen:

Dei [NDLA] hadde det slik lenge, at uansett kva sider du brukte, så kom du inn på bokmålsversjonen, men ikkje no lenger. Dei har gode ressursar i mine fag, både norsk og religion, på nynorsk. Og på ganske normal nynorsk.

Flere av lærerne peker på at språket og innholdet i ressursene henger sammen, og at de kan velge bort nynorske læringsressurser som ikke holder høy nok språklig kvalitet. En lærer gir denne karakteristikken: «Viss nynorsken er dårleg omsett, vil eg heller gi dei [ressursen] på bokmål enn på halvvegs nynorsk som ikkje er riktig - for då verkar det nesten mot hensikta.» Et par av lærerne berørte også at hvis noe var direkte oversatt fra bokmål til nynorsk, kunne sentrale pedagogiske poeng i språket bli borte i oversettelsen. Dette kunne særlig slå uheldig ut for yngre elever som var i en innlæringsfase, eller nynorskelever som hadde norsk som andrespråk. I den neste delen skal vi inn på læringsressurser for elever som har norsk som andrespråk eller dysleksi, siden dette var et tema som dukket opp på flere av intervjuene.

Nynorskelever med norsk som andrespråk eller dysleksi

Flere av lærerne i vårt materiale underviste også elever med norsk som andrespråk. Disse lærerne trakk fram at det var mangel på gode læringsressurser for de elevene som skulle lære seg nynorsk. Lærerne plukket og hentet innhold fra mange steder, for eksempel fra NAFO – Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring og Skolekassa.no, men når det gjaldt å finne varierte pedagogiske ressurser som reelt kunne legge til rette for tilpasset opplæring på nynorsk, beskrev lærerne at det var få læringsressurser på nynorsk. En lærer beskrev det slik:

Det er færre ressursar på nynorsk. Altså, det er masse som er tilgjengeleg, men det er på bokmål. Og då blir det litt sånn - ok, vi deler det ut på bokmål. Og då blir dei jo litt språkforvirra.

Lærerne reflekterte over om læringsressurser på bokmål gjør det mer krevende for elevene enn det trenger å være, men at de som lærere ikke kan bruke alt for mye tid på «finne opp alt på nynorsk». De beskriver at de kjenner på dårlig samvittighet for at de ofte tyr til læringsressurser på bokmål, selv om elevene bor i en kommune der nynorsk er opplæringsspråket og mange av disse elevene etter hvert skal bruke og møte nynorsk som skriftspråk. En lærer peker på at: «mange som lagar sånne ressurser, tenker at dei som skal lære norsk, stort sett lærer bokmål».

Det er særlig lærerne som underviser elever i kjerneområdene som etterspør mer nynorske læringsressurser for norsk som andrespråk. De lærerne som underviser i elever i randsoner ser litt annerledes på saken. En lærer i randsonen er usikker på hva som gagner elevene best:

Ein kan diskutere bruk av nynorsk og bokmål. Er vi for ekskluderande for dei nye i Noreg, som skal lære seg eit heilt nytt språk? Viss dei skal lære bokmål, men vi står på dette med nynorsk? Her er det dilemma å forhalde seg til. For å hjelpe dei opp og fram, så er det viktig at dei ikkje møter for mange komplikasjonar, trur eg.

Med andre ord kan det se ut til å være variasjon i lærernes syn på nynorsk for andrespråkselever, avhengig av om de underviser elever i norsk som andrespråk i kjerneområder eller randsoner.

Lærerne berører også utfordringer som kan oppstå for elever med dysleksi eller for lesesvake elever. Flere forteller at elever med dysleksi kan få tilgang til ekstra ressurser og digitale verktøy, gjerne koblet til det læreverket de har, eller ved at det kjøpes inn noe ekstra. Det pekes på at dette kan være lydfiler av kapitler i læreboka, eller tekster elevene kan lytte til framfor å lese. Lærernes oppfatning er at nynorskelevne ikke får like mye tilpasninger som det bokmålselever kan få, og at det for eksempel var utfordringer ved å få opplest tekst på nynorsk. Sannsynligvis dreier det seg om syntetisk tale, med teknologi som er trent på bokmål. En lærer forteller at «det er berre i nokre fag du får det på nynorsk». Generelt er tendensen at hvis du er nynorskbruker med dysleksi, er du «dårlegare stilt. Dårlegare verktøy. Det har vi testa fleire gonger».

Samlet sett når det gjelder betydningen av nynorske læringsressurser for elevene, slik lærerne opplever det, er den generelle tendensen at få nynorskelever stiller spørsmål ved hvorfor de av og til får innhold, tekster og oppgaver på bokmål. Slik lærerne opplever det, er det først og fremst bokmålselever som reagerer hvis de får noe på nynorsk. Samtidig kan det se ut til at det er forskjell mellom nynorskelever på ungdomsskolen og elever i videregående skole. Lærerne i vårt materiale beskriver nynorskelevne i videregående skole som mer språkbevisste enn nynorskelevne på ungdomsskolen. Vi får også beskrivelser fra lærerne av at den språklige kvaliteten på nynorsk i læringsressurser og lærebøker varierer. Lærerne peker på flere eksempler på dårlig nynorsk, selv om noen av lærerne også erfarer at det har vært en positiv utvikling i noe av det de bruker. Flere av lærerne erfarer også at det er et mangelfullt tilfang av nynorske læringsressurser for nynorskelever med dysleksi, eller for nynorskelever som har norsk som andrespråk.

4.2 Elevenes perspektiver

I denne delen er det *elevstemmene* som presenteres. Gjennomgangen av elevintervjuene er strukturert etter følgende overordnede tema:

- 1) Språklig bakgrunn og opplevelser av språksituasjonen som elevene befinner seg i

- 2) Betydning av skriftspråk i det elevene bruker
- 3) Nynorskelevenes ønsker for framtiden

4.2.1 Språklig bakgrunn og opplevelser av språksituasjonen elevene befinner seg i

Som tidligere gjort rede for i metodekapitlet, hadde samtlige elever nynorsk som skriftspråk. 20 av 22 elever hadde hatt nynorsk som skriftspråk siden første-klasse på barneskolen. To elever hadde byttet over til nynorsk i løpet av videregående skole. Seks av elevene, som enten gikk i eller nettopp hadde avsluttet videregående skole, var medlemmer av Målungdommen. Flertallet av elevene som ble intervjuet er fra kjerneområder, færre fra randsoner, og to av elevene hadde nynorsk som hovedmål i et bokmålsområde. Samlet sett mener vi elevstemmene representerer et mangfold av elever, både den jevne elev fra ulike type områder og skolekontekster, men også elever med et tydelig språklig engasjement gjennom sitt medlemskap i Målungdommen. Til tross for denne variasjonen i bakgrunn og engasjement, var det flere gjennomgående tendenser og perspektiver på tvers av geografisk tilhørighet og skolenivå. Vi vil derfor kun framheve variasjoner mellom elevgruppene i de tilfellene der det framsto som relevant.

Det påfølgende delkapittelet er delt inn i tre undertema:

- 1) Språklig bevissthet og forståelsen av læremidler og læringsressurser
- 2) Bakgrunn for valg av skriftspråk
- 3) Tanker om språksituasjonen de befinner seg i

Språklig bevissthet og forståelsen av læremidler og læringsressurser

Et sentralt funn er at elevene i begrenset grad har en klar forståelse av forholdet mellom begrepene *læremiddel*, *læringsressurs* og *digitale verktøy*. Selv etter at vi presenterte forklaringer og definisjoner, samt viste dem konkrete eksempler på læringsressurser, og elevene ga uttrykk for at de forsto, ble det tydelig at elevene var usikre på hva begrepene innebar, og hva som var forskjellen mellom dem. Hvis elevene brukte begrepene, ble de ofte brukt om hverandre. I praksis forholdt elevene seg til mer konkrete og erfaringsnære uttrykk som «lærebok» og «nettside», eller mer vage formuleringer som «ting læreren bruker» eller «det vi brukte i timene».

Samtidig var det noen forskjeller mellom de ulike informantgruppene. Elever fra de nynorske kjerneområdene, samt medlemmer av Målungdommen, viste gjennomgående større grad av språklig bevissthet gjennom å reflektere mer aktivt rundt språk og læringsressurser. Det samme gjaldt for elever i videregående skole.

Disse funnene er særlig relevante i lys av prosjektets mål om å undersøke hvordan bruken av læringsressurser som ikke foreligger på begge skriftspråk påvirker nynorskelever. I vår undersøkelse har mange av elevene lav bevissthet rundt forskjellen mellom læringsressurser og læremidler. Dette gjør det vanskelig for dem å uttrykke behov, etterspørsel eller opplevelser knyttet til språkvalg i slike ressurser. I lys av dette kan det være at mangelen på nynorske læringsressurser kan ha større konsekvenser for dem enn det elevene er i stand til å artikulere.

Bakgrunn for valg av skriftspråk

Samtlige elever ble bedt om å fortelle om bakgrunnen for at de har nynorsk som skriftspråk. For de aller fleste elevene var det å ha nynorsk tilsynelatende ikke et bevisst valg, men heller noe som «bare er sånn». Flesteparten av elevene, uavhengig av skolenivå og område, beskrev det å ha nynorsk som en naturlig selvfølge: «Eg har egentleg berre vakse opp med det frå barneskulen. Og så har det berre blitt sånn utover.»

En del elever nevnte at foreldrene hadde hatt påvirkning på valg av skriftspråk. En elev forteller: «foreldra mine , (...) dei ville at eg skulle skrive nynorsk da. Eller, dei på en måte oppfordra til det, så...». Dette viser at foreldre kan spille en viktig rolle i å oppmuntre, forme, eller til og med bestemme elevenes språkvalg. En av elevene uttaler det ganske klart: «Det var mor mi som bestemte.»

Blant elevene i kjerneområder var det flere elever som ga inntrykk av at de i større grad hadde tatt et bevisst språkvalg om å fortsette med å *beholde* nynorsk som skriftspråk, med det språklige miljøet og nynorskens og identitetsmessige verdi som begrunnelser. En av elevene forteller: «Eg er glad i nynorsk. Det viser litt kvar eg kjem frå. Og ... Det er kanskje vanskelegare å lære seg bokmål like godt, då. Så vi er stolte». En annen elev utdyper dette ytterligere:

Samfunnet vårt. Altså, vi er fødde i ... På Vestlandet, liksom. Det er veldig naturleg. Det er identiteten vår, så vi står veldig for han. Så vi held på morsmålet, eller skriftspråket vårt. For det er så minoritet, stor minoritet, at det kan bli utrydda, liksom.

Andre elever hadde et mer pragmatisk syn på skriftspråket. En elev fortalte at det ikke fantes bokmålsklasse på barneskolen han gikk på, selv om det var bokmål som ble brukt hjemme. Fordi det var karakterer i både hovedmål og sidemål, var det ikke lenger noe poeng å bytte skriftspråk. En ungdomsskoleelev fortalte at han planla å bytte skriftspråk på videregående, og kun hadde nynorsk på ungdomsskolen fordi det var for sent å bytte og fordi han ønsket å få gode karakter i norskfaget.

Det var få elever som oppga at de hadde byttet fra bokmål til nynorsk. Men for de to elevene som oppga at de hadde byttet, var overgangen til nynorsk et bevisst valg motivert av identitet, interesse for kultur, språk og historie og en oppdaget

tilhørighet til språket. En av disse elevene hadde i tillegg et særs engasjert målungdomslag på sin videregående skole:

Eg hadde bokmål. Eg har jo lenge vore kulturelt interessert i ting, språk og slikt, og begynte å like nynorsk veldig godt. Og då eg begynte i første klasse, var det eit [lokkalt målungdomslag] på skulen, og eg blei med der. (...) Så bytte eg altså då. Og det var noko eg følte at eg kunne identifisere meg meir med. Og no er det ein viktig del av identiteten min.

Tanker om språksituasjonen de befinner seg i

Som vi allerede har vært inne på, har elevene ulike bakgrunner for å ha nynorsk som skriftspråk. For mange er dette først og fremst bestemt av hvor de har vokst opp og hvilken skole de har gått på. Likevel møter de en språksituasjon der nynorsk ikke alltid oppleves som en selvfølge. Flere elever forteller at nynorsk kan bli sett ned på, spesielt i randsoner eller i områder der flertallet bruker bokmål, men det kan også gjelde i nynorske kjerneområder. En elev fra et nynorsk kjerneområde beskriver hvordan dette kommer til uttrykk i skolen: «I nokre klasser så er det liksom litt sånn haldning til at 'æsj nynorsk er ekkelt' eller dårleg.»

For noen elever påvirker slike holdninger deres egen oppfatning av nynorsk. En videregående elev som vokste opp i et område dominert av bokmålsbrukere, forteller hvordan han til slutt adopterte den negative holdningen, selv om han i etterkant ikke tror han egentlig mente det:

På ungdomsskulen (...) var det nesten berre bokmål. (...) Mange bokmålselevar sa ting som 'ah, eg hatar nynorsk'. Eg sa det til slutt sjølv, men eg trur eigentleg ikkje at eg meinte det. Det var meir konformitet.

Dette viser hvordan språkpress kan føre til at elever distanserer seg fra nynorsk, ikke nødvendigvis fordi de har en negativ opplevelse av språket, men fordi det kan føles enklere å tilpasse seg majoriteten.

For elever som er i mindretall om å ha nynorsk som skriftspråk i klassen, kan det også være vanskelig å holde fast på språket i gruppearbeid og samarbeidssituasjoner. En elev forklarer hvordan han ofte føler seg presset til å skrive på bokmål i slike situasjoner: «Eg føler òg det er litt press når det er gruppeoppgåver, sånn presentasjonar, at eg må skrive på bokmål for å ha samanhengen.» Enkelte elever forteller også at medelever skriver nynorsktekster om til bokmål når de samarbeider.

Når elevene reflekterer over språksituasjonen i Norge generelt, peker de på at bokmål dominerer i store deler av medielandskapet, noe som forsterker oppfatningen av at nynorsk har en mer marginal rolle. «I media er det iallfall mest bokmål. I dei store, for eksempel avisene.» Mange er også bevisste på hvordan dette

påvirker tilgangen på ressurser i skolen: «Vi er på skulen, og majoriteten har nynorsk. I samfunnet, i Noreg, så er vi jo ein minoritet. Og vi har veldig masse færre ressursar enn det dei som snakkar bokmål har.»

Elevenes refleksjoner rundt språksituasjonen de befinner seg i, viser at de må navigere i en hverdag der bokmål dominerer på mange arenaer. Flere elever ser praktiske fordeler av å bruke bokmål, for eksempel i forbindelse med jobbsøknader eller kommende studier.

Også elever i kjerneområder for nynorsk rapporterer at bokmål kan være et mer strategisk valg i visse situasjoner. En elev beskriver at det kan være utfordrende å bruke nynorsk når han kommuniserer med personer utenfor nynorskområdene:

Eg lever jo i eit kjerneområde for nynorsk, så eg har det veldig godt med tanke på søknader og slikt press på skulen, der 90 prosent av klassen har nynorsk. Men eg merkar at når du har korrespondanse med andre folk frå landet og skriv nynorsk til ein bokmålsperson, så er dei sånn 'oi, no skriv du eit sånt eh dumt språk som eg ikkje forstår'.

En annen elev forteller at han ofte bytter til bokmål når han kommuniserer med selgere på nett: «Eg har bestilt ting via nett, på Tise eller Finn. Då skriv eg ofte på bokmål til dei som eg kjøper med, fordi dei ikkje alltid forstår kva eg skriv på nynorsk.» Andre peker på hvordan språkvalg i sosiale medier kan være strategisk, og at bokmål gir større rekkevidde.

Elevenes erfaringer viser at nynorsk ikke bare er et språkvalg, men en del av en større språklig og sosial kontekst der status, tilgjengelighet og praktiske hensyn også spiller en rolle. Mange elever beskriver at de må forholde seg til bokmål i formell skriftlig kommunikasjon, læringsressurser eller på grunn av forventninger fra omgivelsene. Videre tyder elevenes beskrivelser på at språklige holdninger kan påvirke hvordan nynorsk blir brukt og oppfattet i skolen. Når bokmål blir sett på som det nøytrale språket, mens nynorsk er markert og/eller annerledes, kan det føre til at elever enten tilpasser seg, eller ikke opplever nynorsk som et likeverdig alternativ. Dette synes å gjelde elevene i randsonene, som i intervjuene i større grad gir inntrykk av å akseptere bokmål som det nøytrale og viser en viss vilje til å tilpasse seg denne situasjonen. Elevene i kjerneområdene viser derimot en noe større skepsis eller motstand for en slik norm. Dette kan ha konsekvenser for nynorskens posisjon i samfunnet, og reiser samtidig spørsmål om hvordan skolen og andre samfunnsinstitusjoner kan bidra til å styrke nynorskens status og bruk i praksis.

4.2.2 Betydning av skriftspråk i det som elevene bruker

Denne delen er delt inn i disse fem undertemaene:

- 1) Opplevd tilgang på materiale på nynorsk
- 2) Opplevd tilrettelegging fra lærere
- 3) Opplevelse av den språklige kvaliteten i det som er på nynorsk
- 4) Erfaringer med å bytte skriftspråk
- 5) Konsekvenser av manglende tilgang til innhold på nynorsk.

Opplevd tilgang på materiale på nynorsk

Det er stor variasjon i hvilken grad elevene opplever å ha tilgang til innhold og materiale på nynorsk, samt hvor mye nynorsk som brukes i undervisningen. Flere elever, særlig de som bor i kjerneområdene, oppgir at det meste av det de bruker er på nynorsk. Samtidig forteller mange elever om unntak der enkelte tekster eller annet de bruker kun er på bokmål. En elev beskriver det slik: "Av og til kjem nokon tekstar på bokmål. Viss du finn ein gammal tekst som ikkje er tilgjengeleg på nynorsk, så må det berre bli bokmål."

Andre elever opplever i liten grad at det de blir bedt om å bruke, er på nynorsk. En elev uttrykker at «[d]et er veldig sjeldan at ting er på nynorsk, då. For det meste så er det på bokmål».

De fleste elevene opplever gjennomgående at de får mer på nynorsk i *norskfaget* enn i andre fag. De fagene der elevene opplever å få minst på nynorsk, er hovedsakelig i matematikk, naturfag og valgfag. En elev forteller om utfordringer i programfag i samfunnsøkonomi:

Det finst svært lite økonomisk fagstoff som er skriva i landet [på nynorsk]. Det er mykje «etterspørsel» og «tilbud» i staden for «etterspurnad» og «tilbod». Så viss eg har eit prosjekt eller oppgåve og eg har lyst å fordjupe meg opp i det, så les eg lange bokmålstekstar då.

Elevenes opplevelse av begrenset tilgang til nynorsk i visse disse fag gjelder både enkelttekster, som for eksempel tekstoppgaver i matematikk, og hele læremidler. Noen elever rapporterer for eksempel at lærebøkene i naturfag, KRLE og flere ulike programfagsbøker er på bokmål. Elevene som rapporterer dette er både fra randsoner og kjerneområder.

Imidlertid knytter elevene hva de blir bedt om å bruke til den læreren de har, heller enn til et strukturelt problem med tilgang til nynorske læremidler og læringsressurser. Elevene opplever at språkbruken i undervisningen i stor grad avhenger av lærerens egne språkvaner, holdninger og skriftspråk. En elev forklarer

at «Det kjem an på læraren, kven vi har. Viss vi har norsk, har vi ein lærar som er opptatt av språket».

Flere elever trekker fram at lærere som har bokmål som skriftspråk, underviser på bokmål uten å nødvendigvis problematisere det. En elev forteller at «det kjem jo an på læraren kva språk dei brukar. Det er jo ikkje alltid dei tenker over det, viss dei er vant til bokmål.». Dette gjelder for både elever som bor i randsoner og kjerneområder. En elev forteller:

Eg bur i eit kjerneområde. Vi får mesteparten av tekstane på nynorsk, fordi lærarane våre bruker nynorsk. Men nokre lærarar brukar bokmål og er litt mindre gode på å finne nynorsktekstar. Sjølv om vi er ein nynorskskule.

Disse erfaringene peker mot at språkbruk i skolen i stor grad forstås av elevene som lærerstyrt. Det som brukes oppfattes som en del av lærerens personlige undervisningsstil og mer eller mindre bevisste valg, snarere enn et spørsmål om strukturelle forhold eller tilgjengelighet.

Opplevd tilrettelegging fra lærere

Også elevenes opplevelser av lærernes tilrettelegging for nynorsk innhold varierer betydelig. Mens noen elever forteller at lærerne aktivt legger til rette for at de skal få det de trenger på nynorsk, beskriver andre en mer tilfeldig praksis der lærernes egne språkpreferanser ser ut til å påvirke hvor mye nynorsk som faktisk benyttes i undervisningen. Som en elev uttrykker det: «Det er dei som verdset nynorsk, og så er det dei som har litt sånn 'veit du kva, de kan gjere det de vil, men eg held på bokmålet mitt'».

Flere elever opplever at enkelte lærere er bevisste på språklig tilrettelegging og aktivt bistår med å finne nynorsk innhold. Dette kan dreie seg om å vise hvordan man kan stille inn nettlesere til nynorsk, finne relevante læremidler på nynorsk, eller at de til og med oversetter tekster til nynorsk. En elev beskriver betydningen av slike tiltak på denne måten: «Det hjelper jo oss å bygge endå sterkare ord inn i norsk enn å bruke kanskje litt andre uttrykk enn det andre folk gjer. Det har litt å seie med lærarar, ja.».

Samtidig finnes det også elever som opplever at lærerne i liten grad er opptatt av å finne læringsressurser på nynorsk, selv om de ellers er flinke til å finne faglig relevante læringsressurser. Andre elever beskriver en mer passiv holdning blant lærerne, der det å sikre innhold på nynorsk ikke oppleves som en prioritert oppgave. Noen av elevene tolker dette som en mangel på kunnskap om hva som finnes tilgjengelig på nynorsk. En elev reflekterer over dette på følgende måte: «Personleg trur eg ikkje dei veit mykje om ulike læringsressursar på nynorsk».

For enkelte elever oppleves lærernes holdning som relativt uengasjert når det gjelder tilgangen til nynorsk innhold. Dette gjelder både elever i randsoner,

kjerneområder og blant nynorskbrukere i bokmålsdominerte områder. En nynorskelev fra en bokmålsklasse beskriver situasjonen slik: «Dei bryr seg ikkje. Dei synest det er greitt at eg skriv på nynorsk (...) Men det er ikkje sånn at dei leitar etter ressursar på nynorsk for meg eller noko sånt».

En elev fra et nynorsk kjerneområde forteller at selv om elevene har krav på lærebøker på nynorsk, blir ikke dette fulgt opp av lærerne: «dei var liksom ikkje sånn 'Åh det må vi fikse opp i, vi må sende klage'. Dei var ikkje det då. Eg følte ikkje at dei brydde seg så mykje om det».

Manglende tilrettelegging ser ut til å føre til at noen elever føler de selv må ta ansvar for å finne nynorske læringsressurser. En elev beskriver hvordan hun savnet mer veiledning fra lærerne:

Eg skulle kanskje ønskje at lærarane viste litt meir fram kvar ein kan finne det som er på nynorsk. Fordi i alle fall mine lærarar har eigentleg aldri tenkt så mykje over det – vi har hatt nynorsk som hovudmål, men dei har likevel skrive på bokmål og funne ressursar til oss som er på bokmål. Så eg skulle kanskje ønskje at dei, på en måte, viste litt meir korleis ein kan finne og bruke nettsider generelt, for eg føler ikkje at dei viste så mykje. Eg måtte finne ut av det meir sjølv.

Disse utsagnene peker på en tendens der tilgang til nynorsk i skolen ikke nødvendigvis oppleves av elevene som et resultat av strukturelle hindringer alene, men heller avhenger av lærernes holdninger og praksis. Mens noen elever opplever lærere som engasjerer seg aktivt i å sikre innhold på nynorsk, opplever andre at ansvaret er overlatt til elevene selv.

Opplevelse av den språklige kvaliteten i det som er på nynorsk

Elevenes vurderinger av kvaliteten på det som er på nynorsk varierer betydelig. Noen opplever at nynorsken holder en høy språklig standard, kommuniserer godt og gir god læringsstøtte, mens andre beskriver at nynorsken bærer preg av direkte oversettelser fra bokmål, feilskrivning og lite gjennomarbeidet språk. Denne variasjonen peker på en utfordring knyttet til utviklingen av nynorske læringsressurser og hvordan de blir brukt i skolen.

Særlig trykte lærebøker vurderes av elevene til å holde høy språklig kvalitet, men også enkelte digitale læringsressurser. En elev beskriver det slik: «Ja, det er ganske bra nynorsk, vil eg seie. I bøkene og sånn». Andre trekker fram at det de bruker, framstår som autentisk nynorsk, heller enn som oversatte tekster: «Eg føler ikkje teksten er direkte omsett frå bokmål. Eg føler det er ganske bra».

Elever peker også på at den språklige kvaliteten varierer avhengig av plattform og kontekst. For eksempel oppleves trykte lærebøker og digitale ressurser som NDLA og SNL som gode, mens kvaliteten på for eksempel prøve- og eksamenstekster kan være mer varierende. En elev forklarer det slik:

For det meste er det jo bra nynorsk, men det er ofte litt mindre utfyllande det som står på nokre av nettsidene, som for eksempel på Wikipedia. (...) Men sånn på eksamen, trur det var norskeksamen, så var det ganske dårleg det som stod. Det var skrive på ein heilt merkeleg måte, som om det først var skrive på bokmål og så omsett veldig direkte til nynorsk

Samtidig opplever flere elever at en del av det som er på nynorsk holder lav språklig kvalitet, med direkteoversettelser, feilskriving og unaturlige formuleringer. En elev forteller: «ofte feilskriving òg. Dei er ikkje alltid like gode på det». En annen elev påpeker at dette også gjelder autoritative kilder, som ordbøker: «Ja, pappa har retta ein del ordbøker som har skrive feil ting på nynorsk. Så har han sendt inn klage på at det er feil.»

Andre beskriver utfordringer knyttet til et tungt språk og unødvendig kompliserte ordvalg. Enkelte elever opplever at det brukes en særegen form for nynorsk som det er vanskelig å forstå: «Det er veldig grovt, på ein måte. Litt sånne ord vi ikkje har lært eingong».

Et gjennomgående tema er opplevelsen av at en del nynorske ressurser er direkte oversatt fra bokmål, uten hensyn til grammatisk og stilistisk egenart i nynorsk. Det fører til at tekstene kan framstå kunstige og lite leservennlige: «Det verkar som det er tatt ord for ord». «Litt sånn google translate-opplegg».

Noen elever kommer også med eksempler på mangelfullt oversettelsesarbeid, med både ufullstendige oversettelser og inkonsekvent språkbruk. En elev forteller at det i en ressurs var «skikkeleg dårleg språk. Dei hadde omsett eitt avsnitt, og så hadde dei gløymt eit anna. Og så var det masse skrivefeil òg.». En annen beskriver det på følgende måte: «Det er dritspråk, for å seie det rett ut.»

Noen peker på at det kan være små tekstbolker, bildetekster eller menyvalg som fortsatt er på bokmål, noe som skaper et fragmentert språkmiljø: «Tekst under bilete og slikt kan vere på bokmål.»

Erfaringer med å bytte skriftspråk

Elevene har også ulike erfaringer med å bytte mellom bokmål og nynorsk innad i det de bruker. Noen har ikke lagt merke til at det er mulig å ta et aktivt språkvalg, mens andre har forsøkt å finne nynorskversjoner av en nettside uten å lykkes. En elev forteller at det på «nokre nettsider er vanskelegare å finne enn andre», og flere påpeker at nynorsk ikke alltid er et tilgjengelig alternativ.

For de som er klar over muligheten, oppleves det ofte som enkelt å bytte, men samtidig er ikke dette noe elevene aktivt gjør. En elev sier: «Det er ofte mogleg å endre språket. På nettsida har du ofte moglegheit til å bytte om.» En annen forklarer at han setter pris på valgfriheten:

Ja. Altså, du kan ofte gå opp i hjørnet og så trykke på om du vil ha bokmål, nynorsk, samisk – alle slags typar språk. Det synest eg er ganske fint, at eg kan velje litt sjølv.

Likevel er det få som systematisk gjør dette, og flere innrømmer at de ikke prioriterer å bytte språk hvis bokmål er standard: «Eg er ikkje så bevisst på det sjølv. Det går heilt fint å lese bokmål, så då gjer eg det utan å tenke over det.»

De fleste elevene oppsøker sjelden nynorskversjonene, enten fordi funksjonen ikke er tydelig nok, eller fordi de ikke ser behovet. Når nynorsk ikke er standardvalget, krever det et ekstra steg å bytte, noe flere opplever som unødvendig eller tidkrevende: «Det går an å skifte til nynorsk, men då må eg gjere det kvar gong eg går inn på. Så då pleier eg ikkje å gjere det.»

Slik flere av elevene beskriver der virker det nesten mer naturlig å lese på bokmål enn å bruke tid på å endre språkinnstillingene. Enkelte påpeker at bokmål etter hvert oppfattes som det normale, siden de møter det oftere: «Viss det er tydeleg på førstesida, så byttar eg, viss det går an. Men ofte blir ein nesten litt vant til at det er på bokmål. Ein normaliserer det litt.»

Elevenes erfaringer viser at tilgjengelige nynorskversjoner ikke nødvendigvis betyr at de blir brukt. Selv om det er mulig å bytte språk, velger mange elever å forbli i bokmålsversjonen, enten fordi de ikke er klar over muligheten for å bytte, av gammel vane eller fordi det er mer praktisk. Når nynorsk krever et aktivt valg, mens bokmål er standard, blir det lettere å bli værende i bokmålsversjonen. Hvis nynorskelever i større grad skal bruke det som finnes på nynorsk, bør språkvalg være mer intuitivt og mindre tidkrevende.

Konsekvenser av manglende tilgang til innhold på nynorsk

Flere elever oppgir likevel at de aktivt velger å få innhold på nynorsk når det er mulig. Dette gjelder særlig elever med et sterkt engasjement for nynorsk, for eksempel de som er medlemmer av Målungdommen. En av disse elevene oppsummerer det slik: «Viss eg kan, så prøver eg å velje alt på nynorsk.». En annen elev forteller at det er en prinsipp sak å velge læringsressurser som er på nynorsk:

Eg har blitt så språkpolitisk engasjert, så det er veldig viktig for meg at ting skal finnes på nynorsk. (...) Eg går heller på nynorsk wikipedia, sjølv om det ikkje alltid er like utfyllande. Sjølvsagt om det er meir informasjon ein annan stad, så ser eg på det også. Men eg har blitt litt prinsipiell der.

Flere elever trekker også fram positive sider ved å ha tilgang til innhold på nynorsk. En elev uttrykker at det å se nynorsk representert gir en opplevelse av anerkjennelse: «Eg føler meg kanskje litt sett då. Viss du ser at det er nynorsk der, at ikkje bokmål tek over alt». En annen elev framhever at det oppleves som viktig for

å bidra til å opprettholde nynorsk som skriftspråk: «Eigentleg ganske fint at vi prøver å ta vare på det skriftspråket».

Samtidig gir de aller fleste elevene uttrykk for at mangelen på nynorske læringsressurser ikke oppleves som et stort problem i hverdagen. Mange elever påpeker at selv om de gjerne skulle hatt tilgang til mer på nynorsk, så er ikke dette noe de opplever som kritisk:

Det er jo veldig fint om alt hadde vore på nynorsk då. Men det er for så vidt greitt at det er på bokmål. Det er bere sånn det er, på ein måte. Om du skjønar. Men eg vil helst at det skal vere på nynorsk.

Flere elever ser heller på det å møte bokmål som en naturlig del av opplæringen, særlig fordi de uansett har bokmål som sidemål. En elev uttrykker det slik:

Eg har lyst til å ha alt på nynorsk, men eg døyr ikkje om det er bokmål, for vi har jo ei sidemålsopplæring, og vi må jo også ha ein karakter i sidemål som for oss er bokmål.

For mange elever er det innholdet i det de bruker som er viktigst, uavhengig av skriftspråk. En elev forklarer: «Det er ikkje det viktigaste for meg at nettsida vi bruker er på nynorsk. Det går heilt fint for meg å ta ei kjelde på bokmål, for eg kan jo berre omsette det.». En annen elev oppsummerer på følgende måte: «Altså det er berre sånn eg finn det eg treng, og så viss det er på nynorsk så er det ein fordel».

Selv om de fleste elevene vi snakket med møter bokmål i det de bruker som uproblematisk, er det også noen – særlig i nynorske kjerneområder – som ser mangelen på nynorsk som negativt. Enkelte elever beskriver det som irriterende og frustrerende å bruke noe på bokmål, særlig hvis de ender opp med å måtte oversette tekster for å kunne bruke dem i oppgaver.

Flere elever opplever at for mye bokmål kan påvirke hvordan de skriver på nynorsk. En elev forklarer: «eg merkar at eg ofte blandar nynorsk og bokmål når eg skriv. Nokon gonger skriv eg eit bokmålsord, og så må eg viske det ut og skrive det på nytt på nynorsk». Flere elever påpeker at dette kan føre til uvaner og blandingspråk. En elev beskriver utfordringen slik:

Det er ganske viktig, då. Du merkar, viss du skal ta hjelp frå noko i ei bok eller på nettet, og så er det på bokmål, så begynner du å skrive litt på nynorsk, litt på bokmål, og så begynner du å blande.

I tillegg opplever noen elever at den ulike tilgangen på læremidler og læringsressurser på bokmål og nynorsk skaper en urettferdig situasjon. En elev påpeker at bokmålelever har en fordel ved at de har bedre tilgang til ressurser, noe som potensielt kan påvirke vurderinger på prøver og eksamen:

Bokmålslevar har betre tilgang på ressursar, og det kan bety at dei får ei betre vurdering på prøvar og eksamenar. Vi har jo retten til å få ressursar på nynorsk, men vi får det ikkje alltid.

Flere elever beskriver situasjonen som en følelse av å bli nedprioritert. En elev oppsummerer det slik: «Det er ganske kjipt å få alt på bokmål når ein veit sjølv at ein skal ha det på nynorsk, og har retten til det.» Samtidig er det også elever som erkjenner at situasjonen kan oppleves som urettferdig, men at de likevel har lært seg å akseptere det:

Det er litt kjipt, men det går fint. Det er ikkje sånn at vi ikkje forstår bokmål, liksom. Det gjer vi. Men vi brukar nynorsk, og vi har lyst til å ha det på nynorsk. Og viss vi blir for vane med bokmål, så kan det hende at det har noko å seie.

Samlet sett viser elevutsagnene et spenn fra et mer aktivt språkpolitisk engasjement og prinsippfast valg av nynorsk, til en mer pragmatisk holdning der innholdet er viktigere enn språkform – samtidig som flere elever gir uttrykk for at den begrensede tilgangen til innhold på nynorsk kan oppleves som frustrerende, urettferdig og potensielt påvirke både språkutvikling og vurderingssituasjoner.

4.2.3 Nynorskelevenenes ønsker for framtiden

Mange elever uttrykker et ønske om at nynorsk skal være mer tilgjengelig og likestilt med bokmål – både i skolen og ellers i samfunnet. De peker på at dagens situasjon oppleves som skjevfordelt, med færre ressurser for nynorskelevener. En elev sier: «Vi treng fleire ressursar for at det skal bli rettferdig for bokmål og nynorsk.» Andre ønsker at all undervisning og innhold skal være tilgjengelig på nynorsk, uten at de må lete etter alternativer: «Hadde jo vore fint om eg fekk alt på nynorsk då. At det var tilrettelagt.»

Enkelte foreslår tidligere start med nynorsk i skolen, eller at nynorsk bør ha en mer sentral rolle fra starten av. En elev begrunner det med at bokmålslevenenes møter med nynorsk da vil bli enklere: «Då kanskje slepp dei å kome på ungdomsskulen og få det sjokket at 'wow no må eg produsere på eit språk eg har inga aning om kva er'.»

Det uttrykkes også et ønske om større synlighet for nynorsk i det offentlige rom og i digitale flater, og uttrykker at slik det er nå, blir nynorsk et språk i skolen og noe som staten bruker noen ganger.

Samtidig mener noen elever at det ville være enklere å forholde seg til kun ett skriftspråk. De stiller spørsmål ved nytten av å lære to såpass like skriftspråk. Samlet peker elevutsagnene på et ønske om større språklig likestilling og en mer naturlig plass for nynorsk i hverdagen.

4.3 Oppsummering av intervjuene med lærere og elever

I dette kapitlet har vi sett på hvilke synspunkter, erfaringer og opplevelser lærere og elever har med *valg* og *bruk* av læringsressurser med hensyn til skriftspråk. Intervjuene har blant annet belyst tema som forholdet mellom bruk av læremidler og læringsressurser, begrunnelser som ligger bak valg og bruk av læringsressurser, samt betydningen av nynorske læringsressurser for nynorskelevene. De to forskningsspørsmålene i **del 2**, har bidratt inn i analysene, samt til å samle funn og tendenser. Vi oppsummerer derfor tendensene i intervjuene i lys av de to forskningsspørsmålene:

Hvilket skriftspråk har læringsressursene som brukes i undervisningen av lærere og elever, og hvilke begrunnelser ligger bak valgene?

Det er den trykte nynorske læreboka som er hovedressursen for lærere og elever i vårt materiale. Lærerne forteller at elevene har nynorskutgaver av læreboka i alle fag, med unntak av kanskje et par fag. Det ble pekt på at dette kunne dreie seg om små fag, som eksempelvis valgfag på ungdomsskolen, eller være fag der forlagene hadde brukt lang tid på nynorskutgaven. Dette bildet blir bekreftet av elevene, selv om noen av elevene var litt usikre på hvilket skriftspråk læreboka var på i alle fag.

Når det gjelder skriftspråket i de læringsressursene som brukes i undervisningen, må vi ta et forbehold om at det var forvirring, både blant lærerne og elevene angående forskjellen mellom læremidler og læringsressurser. Både lærere og elever uttrykte at det var vanskelig å skille mellom bruken av læremidler og læringsressurser, siden dette verken var begreper de brukte i det daglige, eller som hadde betydning for dem i den praktiske skolehverdagen.

De læringsressursene som lærerne brukte, da i tillegg til den fysiske læreboka, var i mange tilfeller på bokmål. Gjennomgående ble læringsressurser brukt i et mindre omfang enn læreboka. Nynorskelevene bekreftet at noe av det innholdet lærerne ba dem om å bruke, var på bokmål, men at de i hovedsak brukte den nynorske læreboka. Slik lærerne beskrev det, fungerte læringsressurser som et tillegg, for å variere eller for å aktualisere, og i dette var lærerne mindre opptatt av hvilket skriftspråk læringsressursene var på. Lærerne pekte blant annet på at de har begrenset med tid til å lete seg fram til gode læringsressurser, samtidig som de måtte bruke tid på å kritisk vurdere nye læringsressurser. Slik lærerne beskrev det, var det viktigste at læringsressurser kunne tilby et godt faglig og relevant innhold. Slik de fleste elevene vurderte det, var også *innhold* viktigere enn hvilket skriftspråk læringsressursene var på.

På eget initiativ tok flere av lærerne opp at når det gjelder læringsressurser for nynorskelever som har norsk som andrespråk eller dysleksi, så er det utfordringer knyttet til omfanget på nynorske læringsressurser. Lærerne forteller at det er et mangelfullt tilbud på nynorske læringsressurser og lite å velge mellom - noe som

gjør at lærerne ender med å i større grad bruke læringsressurser på bokmål enn det de ønsker for disse elevgruppene.

Hvilke opplevelser, erfaringer og synspunkter har lærere og elever på de valgte læringsressursene med hensyn til skriftspråk?

Som allerede vært inne på er det den nynorske læreboka som brukes mest, mens læringsressurser brukes som supplement. Lærerne bruker flere læringsressurser på bokmål enn på nynorsk. Når lærere og elever deler erfaringer og synspunkter på den språklige kvaliteten på nynorsken, kommer de med eksempler fra både læreremidler og læringsressurser. Både lærere og elever peker på at den språklige kvaliteten i nynorsken varierer. Vi får beskrivelser av direkteoversettelser fra bokmål, lite gjennomarbeidet nynorsk og unødvendig komplisert nynorsk. Lærerne forteller samtidig at i noen læringsressurser de har brukt over tid, for eksempel *NDLA*, har de opplevd en positiv utvikling ved at nynorsken stadig har blitt bedre. Lærerne, men også elevene, trekker også fram at i læringsressurser knyttet til norskfaget er nynorsken ofte av god språklig kvalitet.

Hvis det er mulig, ber mange av lærerne elevene gjennomgående om å aktivt velge nynorsk som skriftspråk inne i de aktuelle ressursene. Slik lærerne opplever det, er det ikke alltid elevene er klar over at denne muligheten finnes, eller at de selv opplever det å skifte språk som viktig. Slik elevene beskriver det, varierer det om de gjør dette aktive språkvalget, særlig hvis de må gjøre det hver gang de går inn, eller om de må gjøre det flere ganger. Elevene beskriver at det varierer om lærerne oppfordrer til å aktivt velge skriftspråk, samt at lærerne i varierende grad tilrettelegger og tilpasser for at de skal få mest mulig innhold på nynorsk. Slik elevene erfarer det, er det de får av innhold på nynorsk først og fremst lærerstyrt. Det vil si at noen lærere strekker seg langt for at de som nynorskelever skal få mye innhold på nynorsk, mens hos andre lærere opplever de som nynorskelever at de blir mer overlatt til seg selv.

Slik lærerne beskriver det, strekker de seg langt for at elevene skal få så mye innhold som mulig på nynorsk. Noen av lærerne oversatte også selv materiale til nynorsk. Samtidig erfarer også lærerne at praksisen varierer mellom lærerne på skolen. Dette ser de på som uheldig, samtidig som de uttrykker lojalitet til andre lærere og viser forståelse for at lærere kan gjøre dette på ulike måter. Dette med graden av tilpasninger var både lærere og elever opptatt av, men særlig elevintervjuene får fram at læreren er en viktig rollemodell når det gjelder å tilrettelegge for nynorsk innhold.

Slik nynorskelevene beskrev det, varierte det for dem hvor viktig det var å få så mye innhold som mulig på nynorsk. At læreboka var på nynorsk var både elevene og lærerne fornøyde med, men for noen nynorskelever var det en utfordring at det varierte hvor mye lærerne tilrettela for at de skulle få annet innhold på nynorsk.

Manglende tilrettelegging på nynorsk kunne oppleves urettferdig for noen elever. Å få innhold på bokmål kunne også føre til språkblanding. Andre nynorskelever problematiserte ikke i like stor grad at noe av det innholdet de brukte var på bokmål. Disse elevene pekte på at de ikke alltid la merke til om det var på det ene eller det andre, de var uansett omgitt av mye bokmål på fritida, og de skulle mestre bokmål som sidemål. De varierende erfaringene og opplevelsene blant nynorskelevene i vårt materiale kan ikke tilskrives om de gikk på skole i kjerneområde eller randsone, på ungdomsskole eller videregående skole.

5 Samlede observasjoner på tvers

Hovedmålet i denne kartleggingen har vært å få mer kunnskap om hvordan bruk av læringsressurser som ikke foreligger på begge skriftspråk påvirker nynorskelevers rett til opplæring på eget språk. Et delmål har også vært å få mer kunnskap om bruken av og forholdet mellom læremidler, læringsressurser og digitale verktøy i dagens skole. I dette avsluttende kapittelet løfter vi fram noen sentrale observasjoner på tvers i prosjektet.

Gjennom en innledende kartlegging av læringsressurser og deretter intervjuer med lærere og elever om læringsressurser finner vi at det er mange gråsoner og begrepsglidninger når det kommer til hva som er å forstå som læringsressurser og hva som er å forstå som læremidler. Både i kartleggingen og intervjuene finner vi at det er færre læringsressurser på nynorsk enn det er på bokmål. I mange tilfeller var det også vanskelig å finne fram til det nynorske innholdet. Når det gjelder lærere og elevers opplevelser med valg og bruk av læringsressurser, er det varierende erfaringer og synspunkter. Forklaringen på at det brukes mest læringsressurser på bokmål, henger sammen med at det er utviklet flest læringsressurser på bokmål, men også at det å bruke læringsressurser fungerer som et supplement til den nynorske læreboka. Slik lærerne i denne studien beskriver det, velges og brukes læringsressurser først og fremst basert på om læringsressursene har et relevant og faglig innhold. Gjennom intervjuene kom det fram at nynorsken kunne være mangelfull, bære preg av å være direkteoversettelser fra bokmål, men også at den kunne framstå gammeldags.

I de følgende avsnittene drøftes noen overordnende spørsmål og problemstillinger som trer fram med bakgrunn i kunnskapsinnhenting om læringsressurser på nynorsk. Problemstillingene kan gi viktige innspill til det videre arbeidet Utdanningsdirektoratet skal gjøre. Problemstillingene er:

- 1) *Hvem fungerer skillet mellom læremidler og læringsressurser best for?*
- 2) *Hvordan finne fram til det som er på nynorsk?*
- 3) *Hva med den språklige kvaliteten på nynorsken?*
- 4) *Hvilke elever taper mest på at det er færre nynorske læringsressurser?*
- 5) *Helhetlige læreverk, eller en «klikkmodell» - best for hvem?*

De fire første spørsmålene er tett koblet til hovedformålet med denne studien, nemlig undersøkelser av nynorske læringsressurser, mens det siste spørsmålet tar opp i seg delmålet i denne studien, nemlig status angående forholdet mellom bruk av læremidler, læringsressurser og digitale verktøy i dagens skole.

5.1 Hvem fungerer skillet mellom læremidler og læringsressurser best for?

Det er definisjonene av læremidler og læringsressurser i gjeldende lovverk og forarbeider som ligger til grunn for denne kartleggingen. Her blir læringsressurser forstått som noe annet og mer avgrenset enn læremidler. Gjennomgangen av forskningslitteratur knyttet til det som *brukes* i skolen, fikk fram at det er definisjonsproblematikk, begrepsglidninger og gråsoner mellom begrepene. Det brukes også andre begreper, og landskapet av det som brukes kan deles inn og sorteres på ulike måter. For eksempel kan settes opp et skille mellom det som er utviklet med tanke på opplæring og det som ikke er utviklet med tanke på opplæring.

Selv om definisjonene i forarbeider og lovverk lå til grunn for denne studien, erfarte vi raskt at skillet mellom begrepene læremidler og læringsressurser er krevende å operasjonalisere i praksis. I del 1, kartleggingen fant vi at det var et mangfold av begreper som ble brukt om «opplegg som var utviklet for bruk i skolen». I del 2, intervjuene, var det forvirring blant lærere og elever knyttet til både hva som lå i begrepene, hva som skilte læremidler og læringsressurser, og om det de brukte var å forstå som det ene eller det andre. Vi kan derfor spørre – gitt begrepsmangfoldet og at lærere og elever som skal navigere i dette synes begrepsbruken er forvirrende – hvem skillet mellom læremidler og læringsressurser fungerer best for?

Vi fant at det var mange aktører, både små og store, som i dag utvikler innhold som kan brukes i skolen. Noen har et robust apparat rundt seg og større økonomiske rammer enn det andre har. Hva utviklerne ender opp med å kalle innholdet de lager, kan få betydning for nynorskelevne. Læremidler defineres i opplæringsloven og omfattes også av parallellitetskravet i opplæringsloven, noe som vi si at nynorskutgave og bokmålsutgave av et læremiddel skal foreligge på samme tid og til samme pris. Dette gjelder ikke for læringsressurser, men for *brukerne* av et materiale, som lærere og elever, er det ikke alltid så lett å avgjøre hva som faller inn under det ene eller det andre. Vi eksemplifiserte dette ved å trekke fram *NRK* og *Elevkanalen (TV2)*, aktører som har mye likt ved seg, men som bruker ulike begrep om det innholdet de samler og utvikler. Hvis det å skille mellom begrepene læremiddel og læringsressurs blir en teoretisk øvelse heller enn å gi mening for brukerne, kan vi igjen stille spørsmål hvem begrepsbruken fungerer best for.

I tillegg er i dag læreboka bare ett «element» blant flere andre, gjerne digitale, «elementer», som til sammen kan utgjøre et større læringsunivers eller

læringspakke. Blant lærerne vi snakket med, var det usikkerhet knyttet til om det som var koblet direkte til en lærebok var å forstå som læremidler eller læringsressurser. Flere av lærerne henviste til dette som digitale «plussressurser», og de hadde observert at det varierte i hvor stor grad disse digitale plussressursene var tilgjengelige på nynorsk. Vi fikk eksempler på at det sto «ennå ikke tilgjengelig på nynorsk, gå til bokmålsutgaven», eller at det rett og slett ikke var noe der, selv om det var signaler om at det skulle være noe på nynorsk.

Når et læremiddel består av mange ulike delkomponenter, både analoge og digitale, kan det bli uklart for *brukerne* hva som egentlig er hva. For de som utvikler innhold til bruk i skolen, kan dessuten definisjonsproblematikk, begrepsglidninger og gråsoner teoretisk sett utnyttes ved at merkelappen *læremiddel* settes på det som har innhold på nynorsk, mens andre merkelapper settes på det som ikke har innhold på nynorsk. Ved å sjonglere med begrepsbruken og gråsonene kan utviklerne bruke mindre tid på språklig bearbeiding på nynorsk. I dette scenarioet kan det bli nynorskelevne som taper - siden hvis begrepsbruken ikke fungerer i praksis - kan det medføre at nynorskelevne ikke får oppfylt språktighetene sine. Det kan derfor tenkes at skillet som settes opp mellom læremidler og læringsressurser fungerer best for de som skal utvikle innhold - ikke for de som skal *bruke* innholdet.

5.2 Hvordan finne fram til det som er på nynorsk?

Kartleggingen av læringsressurser på nynorsk, avdekket vanskeligheter med å finne fram til disse ressursene. Det innholdet som var på nynorsk, var i mange tilfeller ikke indeksert, og vi måtte dermed lete oss fram til det. Dette funnet ble bekreftet av lærerne. Lærerne måtte også lete og bruke tid på å finne fram til det innholdet som var på nynorsk. I lys av dette kan det stilles spørsmål ved hvorfor det nynorske innholdet ikke er merket bedre. I mange av læringsressursene som ble undersøkt var det filtreringsmeny, med mulighet for å blant annet filtrere på fag, tema og alderstrinn. I slike allerede eksisterende filtreringsmenyer kan det åpnes for å også filtrere på nynorsk. Da vil nynorsk innhold være lettere å finne fram til, både for de som har nynorsk som skriftspråk, men også for de som har nynorsk som sidemål.

I dag er det slik at det er *noe* nynorsk innhold i læringsressursene til mange utviklere. For eksempel kan det være ett nynorsk opplegg hos én aktør, mens en annen aktør har flere læringsressurser på nynorsk. Det kan vurderes om nynorske læringsressurser, på tvers av fag, nivå og utviklere, kan samles på en bedre måte enn i dag. Samtidig, med bakgrunn i denne undersøkelsen, velges læringsressurser først og fremst basert på innhold, ikke på skriftspråk. Å drifte og vedlikeholde et

sted der nynorske læringsressurser samles reiser også spørsmål som hvem kan og bør gjøre det, og hvordan kan det gjøres.

Gjennom intervjuene med lærere og elever fant vi også at selv om lærerne oppfordret elevene til å ta et aktivt språkvalg inne i de digitale læringsressursene, der som dette var mulig, så tok ikke nødvendigvis elevene dette valget. Både lærere og elever ga eksempler på at språkvalg ikke alltid var like lett å få øye på, det måtte gjøres flere ganger, for eksempel hver gang elevene gikk inn i læringsressursene, eller på nytt hvis elevene beveget seg fram og tilbake mellom ulike deler inne i selve læringsressursen. Som pekt på tidligere i denne rapporten gjøres språkvalget for elevene i noen tilfeller basert på opplæringspråket i kommunen. Slik «overstyres» språkvalget for elevene. Det kan vurderes om språkvalg i større digitale læringsressurser kan gjøres på flere måter enn at det *kun* er opp til elevene selv, alternativt at språkvalg aktivt må tas av både bokmåselever og nynorskelever. Selv om elevene i vår undersøkelse ikke nødvendigvis opplever det som veldig problematisk at *noe* innhold er på bokmål, så føyer dette seg inn i en større problemstilling, nemlig at nynorskelever ikke møter nok nynorsk verken i skolen eller i hverdagen utenfor skolen. En språkideologisk problemstilling er også forståelsen av bokmål som nøytralt og nynorsk som markert. Utviklerne av innhold til bruk i skolen, er aktører når det gjelder å motarbeide eller reprodusere disse forestillingene.

5.3 Hva med den språklige kvaliteten på nynorsken?

I del 1, identifisering og kartlegging av omfanget på nynorske læringsressurser, ble ikke den språklige kvaliteten på nynorsken undersøkt. Dette ble først et tema i intervjuene med lærere og elever. Både lærere og elever trakk fram eksempler på at nynorsken kunne være mangelfull og inneholde feil, at den kunne framstå gammeldags, at den var unødvendig tung, eller at den bar preg av å være direkteoversatt fra bokmål. I direkteoversettelser fra bokmål kunne pedagogiske poeng bli borte. Flere av lærerne, men også noen av elevene på videregående, pekte i tillegg på at det kunne være forvirrende hvis begrepsbruken i et fag ble veldig forskjellig mellom nynorsk og bokmål.

Selv om noen lærere pekte på at de erfarte at nynorsken i flere læringsressurser har blitt bedre, og at nynorsken i læringsressurser knyttet til norskfaget ofte var god, så sitter vi igjen med et inntrykk av at det er et utviklingspotensial for bedre nynorsk språkføring i både læremidler og læringsressurser. Flere av lærerne var opptatt av at den nynorske språkføringen må kommunisere godt med dagens nynorskelever. Det bør være et språk som elevene kan kjenne seg igjen i. En av lærerne stilte spørsmålet om hvem som i dag kontrollerer den språklige kvaliteten på nynorsken i læremidler og læringsressurser? Svaret på dette spørsmålet bør

tas med inn i det videre arbeidet, for som flere av lærerne poengterte, kan det å bruke noe som er på dårlig nynorsk virke mot sin hensikt for nynorskelevene.

5.4 Hvilke elever taper mest på at det er færre nynorske læringsressurser?

Blant nynorskelevene varierte det hvordan læringsressurser som ikke var på nynorsk påvirket dem. For noen av elevene var holdningen at det å få så mye innhold som mulig på nynorsk var viktig. For andre nynorskelever var dette mindre viktig. Denne variasjonen blant nynorskelevene ble bekreftet blant lærerne. Men som flere av lærere tok opp på intervjuene, var det særlig to elevgrupper de ønsket seg flere nynorske læringsressurser til. Dette var nynorskelever som har norsk som andrespråk eller dysleksi.

For de elevene som har norsk som andrespråk i en nynorskkommune der opplæringsspråket er nynorsk, ligger dialekten ofte nær det nynorske skriftspråket. Siden tale og skrift er tett koblet til hverandre, kan en anta at det å lære nynorsk for elever i en nynorskkommune vil være enklere enn det å lære bokmål (Fondevik & Osdal, 2018). Flere av lærerne i vårt materiale peker likevel på at det kan virke som at det å lære norsk som andrespråk, i alle fall i randsonen, det betyr å lære bokmål. Denne forståelsen viser også Fondevik og Osdal (2018) til, som har forsket på opplæringsspråket til voksne som skal lære seg norsk som andrespråk. De peker også på at det å velge bort nynorsk for de som har norsk som andrespråk, i mange tilfeller begrunnes ut ifra mangelen på gode læremidler og læringsressurser.

Det er særlig de som underviser elever i norsk som andrespråk i kjerneområder som peker på mangelen på nynorske læringsressurser. En konsekvens av færre læringsressurser på nynorsk er at lærerne ender med å bruke flere læringsressurser på bokmål enn det de ønsker. Lærerne peker på at det å bruke en blanding av læringsressurser på bokmål og nynorsk kan gjøre at språklæringen går saktere og at elevene blir språkforvirret.

Når det gjelder elever med dysleksi eller som er lesesvake, forteller lærerne at det finnes en rekke tilpasninger og digitale verktøy, enten i selve læremiddelet eller i supplerende tilleggsressurser, men at dette i mindre grad er utviklet med tanke på eller tilrettelagt for nynorskelever. Det samme gjelder her som for nynorskelever som skal lære seg norsk som andrespråk – tilfanget på nynorske læringsressurser og digitale verktøy er mangelfullt.

5.5 Helhetlige læreverk, eller en «klikmodell» – best for hvem?

Som tidligere vært inne på, har det de siste årene kommet flere nasjonale satsninger og øremerkede midler med mål om å bedre balansen mellom analoge og digitale læremidler. Dette kan ses i sammenheng med at mange aktører og utviklere over tid har fokusert først og fremst på en overgang til stadig mer digitalt innhold.

Vår undersøkelse fant at det er den trykte nynorske læreboka som er hovedressursen for lærere og elever. Samtidig fikk vi eksempler på at lærerne sjonglerte mellom flere læremidler, både analoge og digitale, samt supplerte med læringsressurser – framfor alt digitale ressurser. Noen av disse var såkalte plussressurser koblet til den valgte læreboka, mens andre læringsressurser var frikoblet fra læreboka. Selv om vi fant at lærerne var ganske trofaste mot de læringsressursene de erfarte fungerte godt, fikk vi også eksempler på en «plukk, miks og klikk»-kultur.

At lærere henter innhold fra flere steder, er ikke noe nytt. Dette er en kjent problemstilling (Wollscheid mfl., 2018), men når stadig mer innhold blir presentert digitalt, øker kompleksiteten. Inntrykket er at lærerne må orientere seg i et stort mangfold av ressurser og materiale fra mange forskjellige utviklere. Selv om læreboka blir mye brukt, og lærerne i mange tilfeller er trofaste hvis de opplever at et opplegg fungerer, beskriver lærerne en praksis der det velges og brukes innhold etter hva målet med undervisningen er, samt elevenes behov.

I det mangfoldet som finnes, opererer både store og små aktører. Noen har spesialisert seg på et heldekkende tilbud, andre har spesialisert seg på spesifikke tema eller øvelser. Alt dette må lærere navigere og orientere seg i. Det kan argumenteres for at et stort og mangfoldig tilbud gjør at lærerne får flere valgmuligheter. Samtidig berørte flere av lærerne at det er krevende å hele tiden holde seg oppdatert, finne fram til nytt faglig innhold, samt kritisk vurdere stadig nytt innhold. Det kom også eksempler på at innhold som de hadde brukt mye inne i en plussressurs til et læreverk plutselig skulle fases ut, uten at lærerne fikk begrunnelse. Dette er et eksempel på at noe er valgt og kjøpt inn med tanke på at det er et godt heldekkende produkt. Når det videreutvikles og ender opp med å bli noe som lærerne er mindre fornøyde med er det vanskelig å bytte til et annet produkt, siden lisensene er kjøpt inn.

Basert på funn i vår undersøkelse kan det se ut til at «læremiddellandskapet», og praksis og kultur knyttet til dette, endrer seg raskere enn før. Vi ser antydninger til en kultur der det helhetlige læreverket er mer oppdelt enn tidligere og at lærere plukker og mikser fra stadig flere og nye steder. I lys av dette er det behov for mer kunnskap om *bruk av og forholdet mellom* læremidler, læringsressurser og digitale

verktøy i dagens skole. Vi spør oss hvem som tjener og hvem som taper på et stadig mer uoversiktlig «læremiddellandskap»?

5.6 Avsluttende oppsummering og anbefalinger

I dette avsluttende kapitlet har vi drøftet hovedfunn som kom fram gjennom vår kartlegging av nynorske læringsressurser. Spørsmålene og problemstillingene er ment å gi innspill til det videre arbeidet som Utdanningsdirektoratet skal gjøre.

I det følgende oppsummeres hovedfunnene punktvis sammen med rapportens anbefalinger:

- Forskjellen mellom læremidler og læringsressurser oppleves ikke av brukerne, lærere og elever, som å være enkel å forstå. Begrepene brukes om hverandre, og i dagens mangfold av ressurser brukes det også flere begreper. Det anbefales å gjøre en vurdering på om begrepsbruken bør endres, slik at den favner bedre dagens «læremiddellandskap».
- Det er færre læringsressurser på nynorsk og det er i mange tilfeller vanskelig å finne fram til de nynorske læringsressursene. Det anbefales en tydeligere merking og indeksering av nynorske læringsressurser. Det kan også vurderes om nynorske læringsressurser, på tvers av fag, tema, nivå og utviklere, kan samles på en bedre måte enn i dag.
- En del læringsressurser på nynorsk oppleves å ha varierende språklig kvalitet. Det anbefales en gjennomgang av den språklige kvaliteten på nynorsken, særlig med tanke på om språket kommuniserer godt med dagens nynorskelever.
- Læreboka på nynorsk brukes mer enn læringsressurser. Det anbefales å vurdere om det er behov for å sikre bedre at nynorske læremidler foreligger til samme tid, har det samme innholdet i hele «læringsuniverset» og at den språklige kvaliteten på nynorsken gjennomgående er god.
- Det varierer hvor viktig nynorskelevene opplever at nynorsk innhold er. For to elevgrupper, nynorskelever med norsk som andrespråk eller dysleksi, er det særlig viktig med flere nynorske læringsressurser. Det anbefales å utvikle flere og bedre tilpassede nynorske læringsressurser for disse elevgruppene.

Referanser

- Bergene, A. C., Samuelsen, Ø., Tahir, H., Vonen, M. N., de Besche, T. & Drange, C. V. (2024). *Spørsmål til Skole-Norge. Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2024*. NIFU-rapport 2024:11 <https://hdl.handle.net/11250/3150030>
- Blikstad-Balas, M. & Klette, K. (2021). Hvilke læremidler bruker norsklærerne på åttende trinn? *Norsk pedagogisk Tidsskrift*, 3-2021, <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2021-03-02>
- Bratholm (2001). Godkjenningsordningen for lærebøker 1889-2001, en historisk gjennomgang. <https://www-bib.hive.no/tekster/hveskrift/notat/2001-05/not5-2001-02.html>
- Braun, W. & Clarke, V. (2022). *Thematic analysis. A Practical Guide*. Sage.
- Fondevik, B. & Osdal, H. (2018). Norsk som andrespråk = bokmål? I Gujord, A. K. H., & Randen G. T., (red.). *Norsk som andrespråk – perspektiver på læring og utvikling*. Cappelen Damm Akademisk.
- Gilje, Ø. (2023). *Læremidler og arbeidsformer i den digitale skolen*. (2. utg.) Fagbokforlaget.
- Hansen, J. J. (2010). *Læremiddellandskapet: fra læremiddel til undervisning*. Akademisk forlag.
- Helset, S. J. & Brunstad, E. (2020). Språkveksling på grunnlag av tekstnormer og mottakarforventingar mellom ungdomar i det nynorske kjerneområdet. I G. K. Juuhl, S. J. Helset & E. Brunstad (red.), *Vilkår for nynorsk mellom barn og unge* (s. 93–118). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.106>
- Håberg, L. (u.å.) Eller «ho», da. På nynorsk. Elevkanalens undervisningsvideo «Ho eller henne» – ein inngang til å drøfte språkleg likestilling i digitale læremiddel (artikkel i prosess)
- Hårstad, G. (2018): «Du vel bokmål fordi nynorsk er lettare då, liksom»: Ei sosiologvistik studie av språkval og språklege ideologiar hjå ungdomsskuleelevar i Midt-Gudbrandsdalen [Masteroppgave] NTNU.
- Idsøe, T. (2016): Er nynorsk vanskeleg, eller er det berre ein vane? Ei undersøking av språkskiftarar og nynorskbrukarar frå eitkjerneområde, ei

- randsoner og eit språkdelt område i Hordaland. [Masteroppgave]. Universitetet i Bergen. <https://hdl.handle.net/1956/12095>
- Kvale, S. & Brinkmann, S (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal.
- Kvithyld, T. (2022). *Muligheter og begrensninger ved bruk av læringsressurser i skriveopplæringen – en komparativ casestudie av to skriveforløp i norskfaget på ungdomstrinnet der samme læringsressurs blir iscenesatt* [Doktoravhandling]. NTNU.
- Langåker, S. O. B. (2018). 4 av 5 lærarar slit med å finna digitale læremiddel på nynorsk. <https://framtida.no/2018/04/12/4-av-5-laerarar-slit-med-a-finna-digitale-laeremiddel-pa-nynorsk>
- Langåker, S. O. B. (2020). Nynorske elevar blir tvinga til å bruka bokmål. Framtida.no. <https://framtida.no/2020/03/19/nynorske-elevar-blir-tvinga-til-a-bruka-bokmal>
- Opplæringslova (2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2023-06-09-30>
- Meld. St. 28 (2015-2016). *Fag – Fordypning – En fornyelse av Kunnskapsløftet*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20152016/id2483955/>
- Myking, S. M. (2018). *Rapport om digitale læremiddel i skulen med tanke på nynorsk. Noregs Mållag*.
- Noregs Mållag. (u.å.). Vi krev ei betre opplæringslov. Noregs Mållag. Henta 22. november 2024, frå <https://www.nm.no/opplaering/arbeid-med-ny-opplaeringslov/>
- Noregs Mållag (2021): Høyringssvar – om forslag til ny opplæringslov [høyringssvar]. <https://www.nm.no/app/uploads/2021/11/Hoyringssvar-om-framlegg-til-ny-opplaeringslov-PDF-1.pdf>
- NOU 2023: 19 (2023). *Læring, hvor ble det av deg i alt mylderet? – Bruk av elev- og studentdata for å fremme læring*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-19/id2982722/>
- NOU 2024: 20. *Det digitale (i) livet – Balansert oppvekst i skjermenes tid*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2024-20/id3073644/>
- Oslo Economics (2022). *Markedet for digitale læremidler og læringsressurser i grunnskolen og vidaregåande opplæring* [OE-rapport 2022:37]. Utdanningsdirektoratet. <https://osloeconomics.no/wp-content/uploads/2022/08/Markedsanalyse-Rapport-Oslo-Economics.pdf>
- Oslo Economics. (2023). *Bruk av digitale løsninger i grunnskolen og universell utforming av IKT* [OE-rapport 2023:26]. Tilsynet for universell utforming av ikt (Uu-tilsynet). <https://osloeconomics.no/wp-content/uploads/2023/06/Bruk-av-digitale-losninger-i-grunnskolen-og-universell-utforming-av-IKT.pdf>

- Prop. 57 L (2022–2023). *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa* (opplæringslova).
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-57-l-20222023/id2967679/>
- Rustad, A. (2023). *Ei undersøking av tilgangen på læringsressursar på nynorsk frå fire marknadsleiande forlag av læringsressursar, mot tilgangen på bokmål. USN* [masteroppgave]. <https://hdl.handle.net/11250/3081804>
- Skjelbred, D. (2019). *Skolens tekster: et utgangspunkt for læring* (1. utgave.). Cappelen Damm akademisk.
- Språkrådet (2022). *Rapport om språkbyte. Eit kunnskapsoversyn over språkbyte frå nynorsk til bokmål*. <https://sprakradet.no/wp-content/uploads/rapport-om-sprakbyte-2022.pdf>
- SSB (2024, 8. november): Kor mange har nynorsk som hovudmål i Noreg?
<https://www.ssb.no/utdanning/grunnskoler/artikler/kor-mange-har-nynorsk-som-hovudmal-i-noreg>
- Sønnesyn, J. (2020). Skulen som språkplanleggar: Kva seier ungdomsskuleelevar om vilkåra for å læra nynorsk som hovudmål? I G. K. Juuhl, S. J. Helset & E. Brunstad (Red.), *Vilkår for nynorsk mellom barn og unge* (s. 203–233). Cappelen Damm Akademisk
- Tilsynet for universell utforming av IKT (uutilsynet) (2017). *Kartlegging av digital læremidler og læringsplattformer i utdanningssektoren*.
https://www.uutilsynet.no/kartlegginger/kartlegging-av-digital-laeremidler-og-laeringsplattformer-i-utdanningssektoren/943#3_digitale_lremidler_og_lringsressurser
- Utdanningsdirektoratet (2024) *Læremidler og læringsteknologi i skole og opplæring*. [Lastet ned 24. august] <https://www.udir.no/om-udir/tilskudd-og-prosjektmidler/tilskudd-til-laeremidler/begrepsavklaring-skole/>
- Vennerød-Diesen F. F. & Pedersen C. (2023). *Læremidler i grunnskole og videregående skole. En analyse av tilgang på, balansen mellom og valg av trykte og digitale læremidler i grunnskole og videregående skole*. NIFU-rapport 2023:13. <https://hdl.handle.net/11250/3085987>
- Wollscheid, S. Røste, R. & Vaagland K., (2018). «Jeg bruker mye kopier når elevene trenger det». En studie om hvorfor og hvordan lærere bruker supplerende materiale i grunnsopplæringen. NIFU-rapport 2018:14.
<http://hdl.handle.net/11250/2499787>
- Aamotsbakken, B., & Askeland, N. (2013). *Syn for skriving: læringsressurser og skriving i skolens tekstkulturer*. Cappelen Damm akademisk.

Tabelloversikt

Tabell 2.1 Oversikt over skoler, intervjuer og informanter	31
Tabell 3.1 Filtreringsalternativ	40

Vedlegg

Vedlegg 1: Alle kartlagte læringsressurser

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallell/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
1	22. juli-senteret	Undervisnings-opplegg	Ja	Kun 1/7 opplegg	Nei	Hybrid	Samfunnsfag	Alle	Åpen tilgang	Underlagt Kunnskaps-Departementet (KD)
2	Amnesty	Undervisning-opplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Flere	Åpen tilgang	Amnesty International, global organisasjon. Samarbeid/støtte fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og Sparebankstiftelsen.
3	Antisemittisme-forogna.no	Nettressurs	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Flere	Åpen tilgang	Jødisk museum Oslo
4	ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter	Nettressurser + bestilling av fysisk undervisning	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag		Åpen tilgang	Egen stiftelse, minne-, forsknings- og formidlingscenter.
5	Aski Raski	Nettbasert lese-treningsprogram/verktøy	Ja	Ikke noe på den åpne forsiden som beskriver hva Aski Raski er, men det blir beskrevet at det er mulig å velge ulike «Stier» på nynorsk.	Nei	Hybrid	Norsk	Barne-skole, men også for de som har norsk som andrespråk	Tilgang med lisens og innlogging	Utdanningstjeneste i Sandnes, Rogaland
6	Aunivers	Læremiddel, læringsunivers	Ja	Antageligvis parallell, men krever innlogging/lisens	Ikke på forsiden	Parallell?	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Aschehoug forlag

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallell/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
7	Barnevakten.no	Tips, råd og ressurser for lærere.	Nei	Finnes en sak om et undervisningsopplegg som ligger på politiets nettsider. Overskriften for denne saken er på nynorsk, men ikke selve saken.	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Alle	Åpen tilgang	Stiftelse, som samarbeider med private og offentlige myndigheter
8	Blå Kors	Ressursbank. "Undervisningsmateriell. "	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Blå Kors, ideell organisasjon
9	Campus Inkrement	Læreverk	Ja	Tilsynelatende parallell. Men for å finne det må du inn i innstillinger for egen profil og velge språk. Ganske vanskelig å finne.	uklart	Parallell?	Naturfag (også matematikk)		Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: driftes av teknologiselskapet Inkrement as.
10	CICERO skole	Undervisningsopplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Senter for klimaforskning, tverrfaglig klimaforskning. Opprettet av regjeringen, i dag uavhengig forskningsstiftelse.
11	Creaza naturfag/samfunnsfag	Kreative verktøy, læremidler	Ja	Oppgir å være tilgjengelige på flere språk.	Ja	Parallell?	Tverrfaglig	Barne- og ungdomstrinn, Creaza samfunn er også for VGO	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler og selskap

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
12	Dembra.no	Undervisningsressurser	Nei	Ingen	Nei (har språkmeny, men her er ikke nynorsk et alternativ)	Bokmål	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Ble utviklet i samarbeid mellom Holocaust-senteret (HL-senteret), Det Europeiske Wergeland-senteret og Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo (ILS).
13	Den naturlige skolesekken/natursekken.no	Undervisningsopplegg	Ja		Uklar	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Naturfagsenteret, Universitetet i Oslo (UiO).
14	Det Europeiske Wergeland-senteret	Undervisningsopplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Alle	Åpen tilgang	Finansiert over statsbudsjettet, styre nedsatt av Kunnskapsdepartementet (KD).
15	Domstol.no	Nettside «For skolene»	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Alle?	Åpen tilgang	Norges domstoler
16	Dubestemmer.no	Ingen	Ja	Alt	Ja	Parallel	Samfunnsfag	Flere	Åpen tilgang	Datatilsynet og Utdanningsdirektoratet
17	EDU Artic	Online lessons	Nei	Ingen	Nei	Engelsk	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	NIBIO, Institute of Geophysics Polish Academy of Sciences, EU-finansiering
18	E-learning.kompetansen-orge.no/lesing	E-læringsmoduler	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Ingen	Åpen tilgang	Kunnskapsdepartementet (KD), Kompetanse Norge
19	Elevforlaget.no	Undervisningsopplegg/læringsressurs	Uklart	Ingen - tilsynelatende.	Nei	Uklart	Tverrfaglig	Flere	Krever innlogging	TV2 skole – Elevkanalen
20	Energisenteret	Undervisningsopplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Naturfag	Alle	Åpen tilgang	Privat utvikler og selskap. Eies av mange kraftlag på Østlandet/Innlandet

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
21	FN-sambandet	Undervisnings-opplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	FN-sambandet, organisasjon, medlem av WDUNA. Støtte fra Utenriksdepartementet (UD).
22	Folk og forsvar	Undervisnings-opplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Ikke spesifisert	Åpen tilgang	Partipolitisk nøytral paraplyorganisasjon opprettet av Stortinget i 1951
23	Foreningen Les	Både samleside og egne nettressurser	Ja	Noe - men må letes etter	Nei	Hybrid	Norsk	Alle	Åpen tilgang	Ideell organisasjon. Støttes av Nasjonalbiblioteket og Utdanningsdirektoratet
24	Forskerfrø.no	Fagressurser og Nettressurser	Ja	Det finnes artikler og ressurser på nynorsk, men de må søkes etter og det er uklart hvor mange det er snakk om.	Nei	Hybrid	Naturfag	Barnehage/ barne-skole	Åpen tilgang	Tjeneste fra Naturfagsenteret.no
25	Gruble.net	Nettsted, lære-verktøy	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Flere	Noe er åpent tilgjengelig, men har også innlogging/li-sens/abonnement	Privat utvikler: opprettet av to lærere
26	Grønt flagg	Verktøy, aktiviteter, undervisningsmateriell, idebank	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Naturfag	Flere	Åpen tilgang	Stiftelse Fee (ECO-Schools nettverket, Foundation for Environmental Education)
27	Hold Norge rent	Undervisnings-opplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	7 og 10 trinn	Åpen tilgang	Ideell medlemsorganisasjon
28	Holocaust-senteret	Fysisk og digital undervisning, "opplegg"	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Alle	Åpen tilgang	Stiftelse, forskning-, formidlings- og dokumentasjonssenter, samarbeider med universitetet i Oslo (UiO)

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
29	Kildekompasset	Nettside om referansestiler	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Samarbeid mellom bibliotekstjenestene for Universitetet i Agder (UiA), Universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Universitetet i Stavanger (UIS).
30	Klar kompetanse.no	Ressursbank, undervisningsopplegg, digital verktøykasse	Ja	To "ressurser" i banken er på nynorsk.	Ja	Hybrid	Tverrfaglig	VGO	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler
31	Klimaskolen	Samleside. 122 Undervisningsressurser, undervisningsopplegg.	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Oslo Kommune, Utdanningsetaten og klimaetaten
32	KriT (kritisk tenking i barneskolen)	Undervisningsressurser	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Barn	Åpen tilgang	Forskningsprosjekt ved OsloMet, samarbeid med Utdanningsetaten i Oslo, Norsk bokinstitutt, NAFO og NRK
33	Kunnskapsfilm.no	Nettressurs	Ja	Metatekst for filmene er gjennomgående på nynorsk når språket er valgt. Nynorske undertekster kan velges når videoen har teksting. Overskriftene på sida ("Alle serier") er på bokmål uansett. Teksten på sida om Kunnskapsfilm.no er på bokmål uansett.	Ja	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Leidar Norway, fullservice kommunikasjonshus som har et spesielt engasjement for utvikling av læringsressurser. Oppgir at mange av ressursene er støttet av Utdanningsdirektoratet. Hvem som står bak hver enkelt serie er beskrevet under hver filmserie.

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
34	LearnLab	Læringsverktøy, verktøykasse	Ja	Alt (?)	Ja	Parallel?	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler
35	Lesekloden.no	Materiell	Ja	Litt, kan velge å laste ned ressurser/fakta-ark på nynorsk. Det som ligger ute digitalt er tilsynelatende ikke på nynorsk	Ja	Hybrid	Norsk	Barne-skole	Åpen tilgang	Privat utvikler: laget av en lærer
36	Lesesenteret	Ressurser	Ja	Noe er på nynorsk, men ikke lett å finne fram til. Ikke sortert. Må søke opp hver enkelt ressurs.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Universitetet i Stavanger (UiS)
37	Livet og sånn	Ressurs og opplæringsmateriell	Ja	Alt	Nei	Kun nynorsk	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Helsedirektoratet, Møre og Romsdal
38	Loop miljøskole	Undervisningsressurser	Ja	Noen (få) digitale ressurser er på nynorsk, noen kan også bestilles på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Non-profit-stiftelse, driftsstøtte fra Klima og Miljødepartementet
39	Lære med skogen	Ressurser, læremidler	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Skogkurs, i samarbeid med Det norske Skogsselskap
40	Malimo.no	Læremidler, ressursbibliotek, og ressurser	Ja	105 ressurser på nynorsk, 105 på bokmål. 1464 læremidler på nynorsk vs. 1559 på bokmål.	Ja	Parallel?	Tverrfaglig	Flere	Tilgang med lisens og innlogging, men har også gratis læringsressurser i det de kaller "ressursbibliotek"	Privat utvikler

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
41	Medietilsynet	Skole og undervisningsopplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Støtte fra Kunnskapsdepartementet (KD). Opplegget laget av Medietilsynet, Utdanningsdirektoratet og Faktisk.no
42	Miljøagentene	Skole og aktiviteter	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Frivillig organisasjon
43	Miljølære.no	Læringsaktiviteter som støtter undervisning	Ja	Bare bittelitt fagstoff på nynorsk. Ikke sortert.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang, men kan registrere seg for å bli deltaker	Skolelaboratoriet i realfag ved Universitetet i Bergen (UiB) og finansiering fra Kunnskapsdepartementet (KD)
44	Minstemme.no	Ressurser	Ja	Bare bittelitt fagstoff på nynorsk. Ikke sortert.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Del av Eidsvoll 1814, utviklet av KulturIT på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet (KD)
45	NAFO	Ressurser	Ja	Flest bokmål. Ett opplegg på nynorsk + lenke til andre ressursider på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, Oslo-Met
46	Narviksenteret	Senter som tilbyr bestilling av fysiske læringsaktiviteter	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Flere	Åpen tilgang	Egen stiftelse. Driftsstøtte fra Kunnskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet.
47	Naturfag.no	Undervisningsopplegg, ressurser	Ja.	Noe tekst på nynorsk, noe på bokmål. Men må klikke og lete - uklart hvor mye på nynorsk	Nei	Hybrid	Naturfag	Alle	Åpen tilgang	Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa, UiO

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
48	Naturhistorisk museum	Kunnskaps-univers	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Naturfag	Alle	Åpen tilgang	Universitetet i Oslo (UiO)
49	NDLA.no	Læringsressurs	Ja	Alt, kan velge nynorsk som språk	Ja	Parallel	Tverrfaglig	VGO	Åpen tilgang	Nasjonal digital læringsarena - fylkeskommunalt prosjekt
50	Norgeshistorie.no	Undervisningsopplegg	Ja	Enkelte (FÅ) artikler er på nynorsk. De kan bli lenket til i undervisningsopplegg. Men undervisningsopplegg i seg selv er IKKE på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	VGO	Åpen tilgang	Universitetet i Oslo (UiO)
51	Norsk skogmuseum	Museumsopplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Anno Museene i Hedmark
52	Norsksidene	Ressurs	Ja	Alt	Ja	Parallel	Norsk	Flere	Åpen tilgang	Globalskolen og Høgskulen i Volda
53	NRK skole	Undervisningsopplegg	Ja	Noen av undervisningsoppleggene er på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	NRK
54	NUPI. Skole	Oppgaver og artikler + podkast	Ja	Podkast, oppgaver og artikler knyttet til fag og kompetansemål i vgs. Noen av artiklene med påfølgende oppgaver er skrevet på nynorsk.	Nei	Hybrid	Samfunnsfag	VGO	Åpen tilgang	Norsk Utenrikspolitisk Institutt
55	Nynorsksenteret.no	Ressurs	Ja	Alt	Nei	Kun nynorsk	Norsk	Alle	Åpen tilgang	Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa. Høgskulen i Volda (HVO)
56	Nysgjerrigper (NFR)	Ressurs	Ja	Tre opplegg på nynorsk av mange hundre	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Grunnskolen	Åpen tilgang	Norges forskningsråd

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
57	Operasjon dagsverk	Ressurser til gjennomføring + "Undervisning"	Ja.	Samleside. Ett opplegg på nynorsk blant "undervisning"-ressursene.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Ung og VGO	Åpen tilgang	Utviklet i samarbeid med FN-sambandet, Raftostiftelsen, NUPI, NDLA, Røde Kors, Spire og Changemaker
58	Ordnett	Ordboktjeneste (verktøy?)	Ja	Nynorsk-bokmålsordbok	Nei	Parallel	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Privat utvikler: Gyldendal forlag
59	Ordriket	Læremiddel og nettressurs	Ja	De gratis ressursene er parallelle.	Ja	Parallel	Norsk	Barne- skole primært?	Åpen tilgang; nettressurser som hører til et norsknærk	Privat utvikler: Fagbokforlaget
60	Pluss-ressurser fra Cappelen Damm	Pluss-ressurser	Ja	Noen er tilsynelatende på nynorsk - men vanskelig å finne da en må gå inn via hver enkelt plussressurs. Noen er bare bokmål.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Cappelen Damm forlag
61	Rafto/Raftostiftelsen	Undervisningsopplegg (+ fysisk tilstedeværelse)	Uklart	Uklart	Nei	Uklart	Samfunnsfag	Flere	Åpen tilgang, men uklart om undervisningsoppleggene som lærere kan få tilsendt før besøk er tilgjengelig på nynorsk	Egen stiftelse. Mottar støtte fra Bergen kommune, Vestland Fylkeskommune, Kunnskapsdepartementet + private bidragsytere.
62	Realfagsløyper.no	Kompetanseutvikling for ansatte	Ja.	Noen sider og opplegg på nynorsk. Noen på bokmål. Kun hele "artikler" /sider.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Samarbeid mellom Naturfagssenteret (UiO) og Matematikksenteret (NTNU)

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	
64	REDE (representasjon og deltakelse i naturfag)	Ressurs	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Naturfag	Flere	Åpen og gratis, koblet til læringsplattformen Canvas	Universitetet i Oslo (UiO)
65	Røde kors	Undervisningsopplegg	Ja	Noe er på nynorsk. Opplegg for barne skolen er i samarbeid med Salaby/Gylden dal, som har nynorsk som valg. Opplegg for ungdomsskole og VGO, som er gjen nom Røde Kors sine sider, er på bokmål	Nei	Hybrid	Samfunnsfag	Alle	Åpen tilgang	Røde kors - interesseorganisasjon
66	Samfunnskunnskap.no	Ressurs, fagstoff	Ja	Kan velge å få alt på nynorsk	Ja	Parallel	Tverrfaglig	VGO, kanskje ung	Åpen tilgang	Privat utvikler, Cappelen Damm, i samarbeid med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)
67	Sex og politikk	Ressursbank, undervisningsmateriale	Ja	Noe er på nynorsk, og noe er parallelt. Men ikke alt, og det de lenker til videre er ofte bokmål.	Ja, men må bla langt for å finne. Kun mulig for "ukens" undervisningsopplegg.	Hybrid	Tverrfaglig	Grunnskolen og VGO	Åpen tilgang, men kan registrere seg	Ideell og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
68	Skaperskolen	Undervisningsopplegg	Ja	1 av 7 opplegg for 5-7 trinn; 25 1-4 trinn; 2/5 8-10 trinn. Kan VELGES nynorsk. Også enkeltsider med kun nynorsk - f.eks en av "småaktivitetene", men ikke noe system.	Nei	Hybrid	Naturfag	Flere	Åpen tilgang	Samarbeid mellom de regionale vitensentrene og Naturfagsenteret, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB.
69	Skolekassa.no	Læringsressurser og lenkesamling	Ja.	Kan velge å få alt på nynorsk	Ja	Parallel (tilnærmet)	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Initiativ =Kunnskapsdepartementet (KD), samarbeid mellom NAFO og OsloMet
70	Skolekoding.no	Ressurs for å lære elever og lærere å kode	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig		Åpen tilgang	Verket skole, Moss
71	Skolelaboratoriet i realfag	Kurs for lærere og læringsressurser for skoler	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Universitetet i Bergen (UiB)
72	Skolekassa.no	Læringsressurser og læremidler	Ja.	Kan velge å få alt på nynorsk	Ja	Parallel (tilnærmet)	Tverrfaglig	Flere	Gratis og åpen	Initiativ =Kunnskapsdepartementet (KD), samarbeid mellom NAFO og OsloMet
73	Skolen fra Cappelen Damm	Digital tjeneste/læremiddel	Ja	Parallelutgaver (forlag), har 23 digitale nettressurser "læringsunivers". Digitale læremiddel.	Ja	Parallel?	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Cappelen Damm forlag.

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
74	Skolerom AS	Læremiddel	Ja.	Kun artiklene er eksplisitt beskrevet å finnes på nynorsk, men det er uklart hvor mange.	Ja (for skoleartikler)	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Orage forlag
75	Skolestudio Gyldendal	Digitalt læringsmiljø, læremiddel	Ja	Gyldendals "læringsunivers" - kan velge målform på hovedsiden.	Ja	Hybrid. Delvis parallell - men noen - f.eks Salto er litt hybrid	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Gyldendal forlag
76	Skrible.no	Skriveverktøy	Ja	Er utviklet parallelt på bokmål og nynorsk	Ja	Parallell?	Norsk	Fra 5 trinn	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: TV2 skole og Elevkanalen.
77	Skrivesenteret	Ressurser	Ja	Noe finnes, men må søkes etter. Enten er det på nynorsk eller bokmål.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	NTNU
78	Spireorg.no	Undervisningsopplegg	Ja.	1/16 undervisningsopplegg på nynorsk.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	VGO	Åpen tilgang	Ungdomsorganisasjonen til Utviklingsfondet
79	Spleiselaget.no	Undervisning	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	Ung og VGO	Åpen tilgang	YS, LO, NHO, UNIO, Virke og Skatteetaten
80	Statped	Læremiddel, læringsressurser, ressurser	Ja.	For tilrettelegging av utvikling og læring for barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov. Ett hefte på nynorsk. Lite relevant da det er for tegnspråklige, blinde og sterkt svaksynte.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Noe åpent og gratis, noe krever innlogging	Statlig spesialpedagogisk tjeneste

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
81	Subjectaid.no	Samleside for kostnadsfritt undervisningsmaterieell	Ja.	Noe materiell kan bestilles på nynorsk	Ja	Hybrid	Tverrfaglig	Alle nivå	Åpen tilgang	Gratis tjeneste som distribuerer materiell fra organisasjoner, myndigheter, bedrifter, høyskoler og universitetet i Norge
82	Tenk.faktisk.no	Undervisningsopplegg	Ja	Få er på nynorsk, må søke.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Ideell virksomhet. Faktisk.no sin skoleavdeling. Støtte fra DNB og Fritt ord.
83	Tekstkritisk.no	Læringsressurser	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Alle, men primært ungdomsskole	Åpen tilgang	Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Universitetet i Agder (UiA) og Australian Catholic University
84	TV2 Skole - Elevkanalen	Digital læremiddelplattform	Ja	Språkvalg er styrt basert på kommunetilhørighet	Nei	Parallel?	Tverrfaglig	Alle	Innlogging	Privat utvikler: TV2
85	Ung.forskning.no	Nettavis	Ja.	Noen av artiklene er på nynorsk. Mest bokmål.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Forskning.no. Finansieres av mange offentlige sentre og universiteter
86	Ung.no	Informasjonskanal	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	Flere	Åpen tilgang	Informasjonskanal for ungdom i alderen 13-20 år. Driftes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).
87	Ungpånett	Undervisningsopplegg/undervisningsmateriale/læringsressurser	Nei	Ingen	Nei	Bokmål?	Samfunnsfag	Ungdom	Åpen tilgang	Barnevakten, stiftelse som formidler fakta og råd om unge og medier. Statlige og private samarbeidspartnere.
88	Ungt entreprenørskap	"Programmer" og "undervisningsopplegg"	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Samfunnsfag	alle	Åpen tilgang	Ideell organisasjon, samarbeider og støttet av Innovasjon Norge og flere departementer

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
89	Unicef	Ressurs	Ja	Ett undervisningsopplegg på nynorsk.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Unicef, hjelpeorganisasjon
90	Vannkunnskap.no	Kunnskaps- og rekrutteringsportal. Undervisningsopplegg	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Tverrfaglig	alle	Åpen tilgang	Utarbeidet av norsk vann, nasjonal interesseorganisasjon for vannbransjen
91	Viten.no	Læringsressurser	Ja	Språkmeny, og tilsynelatende like mange ressurser på nynorsk og bokmål, og nynorsken ser ut til å følge konsekvent når har valgt det.	Ja	Parallel	Naturfag	Flere	Innloggings-tjeneste, men også gratis nett-baserte læringsressurser	Naturfagsenteret (UiO), Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa
92	Vitensentrene i Norge	Samleside for mange ulike ressurssider/sentersider.	Nei	Ingen	Nei	Bokmål	Naturfag	Alle	Åpen tilgang	Vitensentrene i Norge

Vedlegg 2: Læringsressurser med innhold på nynorsk

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
1	22. juli-senteret	Undervisningsopplegg	Ja	Kun 1/7 opplegg	Nei	Hybrid	Samfunnsfag	Alle	Åpen tilgang	Underlagt Kunnskapsdepartementet (KD)
2	Aski Raski	Nettbasert lesetreningsprogram/verktøy	Ja	Ikke noe på den åpne forsiden som beskriver hva Aski Raski er, men det blir beskrevet at det er mulig å velge «Stier» på nynorsk	Nei	Hybrid	Norsk	Barne- skole, men også for de som har norsk som andrespråk	Tilgang med lisens og innlogging	Utdanningstjeneste i Sandnes, Rogaland
3	Aunivers	Læremiddel, læringsunivers	Ja	Antageligvis parallel, men krever innlogging/lisens	Ikke på forsiden	Parallel?	Tverrfaglig	Alle?	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Aschehoug forlag
4	Campus Inkrement	Læreverk	Ja	Tilsynelatende parallel. Men for å finne det må du inn i innstillinger for sin egen profil og velge språk. Ganske vanskelig å finne.	Uklart	Parallel?	Naturfag (også matematikk)		Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: driftes av teknologiselskapet Inkrement as.
5	Creaza naturfag/samfunnsfag	Kreative verktøy, læremidler	Ja	Oppgir å være tilgjengelig på flere språk	Ja	Parallel?	Tverrfaglig	Barn- og ungdomstrinn, Creaza samfunner også for VGO	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler og selskap

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
6	Den naturlige skolesekken/natursekken.no	Undervisningsopplegg	Ja		uklar	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Naturfagsenteret (UiO), (hva status er på Den naturlige skolesekken er litt uavklart, et avsluttet prosjekt?)
7	Dubestemmer.no	Ingen	Ja	Alt	Ja	Parallel	Samfunnsfag	Flere	Åpen tilgang	Datatilsynet og Utdanningsdirektoratet
8	Foreningen Les	Både samleside og egne nettressurser	Ja	Noe - men må letes etter	Nei	Hybrid	Norsk	Alle	Åpen tilgang	Ideell organisasjon. Støttes av Nasjonalbiblioteket og Utdanningsdirektoratet
9	Forskerfrø.no	Fagressurser og Nettressurser	Ja	Det finnes artikler og ressurser på nynorsk, men de må søkes etter og det er uklart hvor mange det er snakk om.	Nei	Hybrid	Naturfag	Barnehage	Åpen tilgang	Tjeneste fra Naturfagsenteret (UiO)
10	Klar kompetanse.no	Ressursbank, undervisningsopplegg, digital verktøykasse	Ja	To "ressurser" i banken er på nynorsk.	Ja	Hybrid	Tverrfaglig	VGO	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler
11	Kunnskapsfilm.no	Nettressurser	Ja.	Metatekst for filmene er gjennomgående på nynorsk når språket er valt. Nynorske undertekstar kan velges når videoen har teksting. Overskriftene på siden "Alle serier" er på bokmål uansett. Teksten på sida om Kunnskapsfilm.no er på bokmål uansett.	Ja	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Leidar Norway, fullservice kommunikasjonshus som har et spesielt engasjement for utvikling av læringsressurser. Oppgir at mange av ressursene er støttet av Utdanningsdirektoratet. Hvem som står bak hver enkelt serie er beskrevet under hver filmserie.

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallell/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
12	LearnLab	Læringsverktøy og verktøykasse	Ja	Alt (?)	Ja	Parallell?	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler
13	Lesekloden.no	Materiell	Ja	Litt, kan velge å laste ned ressurser/faktaark på nynorsk. Det som ligger ute digitalt er tilsynelatende ikke på nynorsk	Ja	Hybrid	Norsk	Barne-skole	Åpen tilgang	Privat utvikler: laget av en lærer
14	Lesesenteret	Ressurser	Ja	Noe er på nynorsk, men må sjekke hver enkelt ressurs.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Universitetet i Stavanger (UiS)
15	Livet og sånn	Ressurs og opplæringsmateriell	Ja	Alt	Nei	Kun nynorsk	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Helsedirektoratet, Møre og Romsdal fylkeskommune
16	Loop miljøskole	Undervisningsressurser	Ja	Noen (få) digitale ressurser er på nynorsk, noen kan også bestilles på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Non-profit -stiftelse, driftsstøtte fra Klima og Miljødepartementet.
17	Malimo.no	Læremidler, ressursbibliotek, ressurser	Ja	105 ressurser på nynorsk, 105 på bokmål. 1464 læremidler på nynorsk vs 1559 på bokmål.	Ja	Parallell?	Tverrfaglig	Flere	Tilgang med lisens og innlogging, men har også gratis læringsressurser i det de kaller "ressursbibliotek"	Privat utvikler
18	Miljølære.no	Læringsaktiviteter som støtter undervisning	Ja	Bare bittelitt fagstoff på nynorsk. Ikke sortert.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang, men kan registrere seg for å bli deltaker	Skolelaboratoriet i realfag ved UiB og finansieres av Kunnskapsdepartementet (KD)

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
19	Minstemme.no	Ressurser	Ja	Bare bittelitt fagstoff på nynorsk. Ikke sortert.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Del av Eidsvoll 1814, utviklet av KulturIT på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet (KD)
20	NAFO	Ressurser	Ja	Flest bokmål. Ett opplegg på nynorsk + lenke til andre ressursider på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, OsloMet
21	Naturfag.no	Undervisningsopplegg, ressurser	Ja	Noe tekst på nynorsk, noe på bokmål. Førstesiden f.eks. Men må klikke og lete - uklart hvor mye.	Nei	Hybrid	Naturfag	Alle	Åpen tilgang	Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa (UiO)
22	NDLA.no	Læringsressurs	Ja	Alt, kan velge nynorsk som språk	Ja	Parallel	Tverrfaglig	VGO	Åpen tilgang	Nasjonal digital læringsarena (NDLA), samarbeid mellom fylkeskommunene
23	Norgeshistorie.no	Undervisningsopplegg	Ja	Enkelte (FÅ) artikler er på nynorsk. De kan bli lenket til i undervisningsopplegg. Men undervisningsopplegg i seg selv er IKKE på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	VGO	Åpen tilgang	Universitetet i Oslo (UiO)
24	Norsksidene	Ressurs	Ja	Alt	Ja	Parallel	Norsk	Flere	Åpen tilgang	Globalskolen og Høgskulen i Volda
25	NRK skole	Undervisningsopplegg	Ja	Noen av undervisningsoppleggene er på nynorsk	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	NRK

Nr	Læringsressurs	Egen navn-givning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny/filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
26	NUPI.skole	Oppgaver og artikler + podkast	Ja	Podkast, oppgaver og artikler knyttet til fag og kompetansemål i videregående. Noen av artiklene med påfølgende oppgaver er skrevet på nynorsk.	Nei	Hybrid	Samfunnsfag	VGO	Åpen tilgang	Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI)
27	Nynorsksenteret.no	Ressurs	Ja	Alt	Nei	Kun nynorsk	Norsk	Alle	Åpen tilgang	Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa. Høgskulen i Volda
28	Nysgjerrigper (NFR)	Ressurs	Ja	Tre opplegg på nynorsk av mange hundre	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Grunnskolen	Åpen tilgang	Norges forskningsråd
29	Operasjon dagsverk	Ressurser til gjennomføring + "Undervisning"	Ja	Samleside. Ett opplegg på nynorsk blant "undervisning"-ressursene.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Ung og VGO	Åpen tilgang	Utviklet i samarbeid med FN-sambandet, Rafto-stiftelsen, NUPI, NDLA, Røde kors, Spire og Change-maker
30	Ordnett	Ordboktjeneste (verktøy?)	Ja	Nynorsk-bokmålsordbok	Nei	Parallel	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Privat utvikler: Gyldendal forlag
31	Ordriket	Læremiddel og nettressurs	Ja	De gratis ressursene er parallelle. Først velge trinn, så mulighet for å velge nynorsk.	Ja	Parallel	Norsk	Barne-skole	Åpen tilgang; nettressurser som hører til et norskverk	Privat utvikler: Fagbokforlaget

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
32	Pluss-ressurser fra Cappelen Damm	Pluss-ressurser	Ja	Noen er tilsynelatende på nynorsk, men vanskelig å finne, da en må gå inn via hver enkelt plussressurs. Noen er bare på bokmål.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Cappelen Damm forlag
33	Realfagsløyper.no	Kompetanseutvikling for ansatte	Ja	Noen sider og opplegg på nynorsk. Noen på bokmål. Kun hele "artikler" /sider.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Samarbeid mellom Naturfagsenteret (UiO) og Matematikksenteret (NTNU)
34	Redd barna	Ressurser	Ja	Betydelig mindre på nynorsk enn på bokmål, men litt, særlig i bestillingsmaterialet. Men både der og i de digitale ressursene er det mindre nynorsk enn bokmål.	Ja	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Redd Barna, interesseorganisasjon

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny/filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
35	Røde Kors	Undervisningsopplegg	Ja	Noe er på nynorsk. Opplegg for barne-skolen er i samarbeid med Salaby/Gyldendal, som har nynorsk som valg. Opplegg for ungdomsskole og VGO, som er gjennom Røde kors sine sider, er på bokmål.	Nei	Hybrid	Samfunnsfag	Alle	Åpen tilgang	Røde Kors, interesseorganisasjon
36	Samfunnskunnskap.no	Ressurs, fagstoff	Ja	Kan velge å få alt på nynorsk	Ja	Parallel	Tverrfaglig	VGO, kanskje ungdomsskole	Åpen tilgang	Privat utvikler: Cappelen Damm, i samarbeid med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir)
37	Sex og politikk	Ressursbank, undervisningsmateriale	Ja.	Noe er på nynorsk, og noe er parallelt. Men ikke alt, og det de lenker til videre er ofte bokmål.	Ja, men du må bla deg langt for å finne. Kun mulig for "ukens" undervisningsopplegg.	Hybrid	Tverrfaglig	Grunnskolen og VGO	Åpen tilgang, men kan registrere seg.	Ideell og partipolitisk uavhengig medlemsorganisasjon.

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny/filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
38	Skaperskolen	Undervisningsopplegg	Ja	1 av 7 opplegg for 5-7 trinn; 25 1-4 trinn; 2/5 på 8-10 trinn. Kan VELGES nynorsk. Også enkeltsider med kun nynorsk - f.eks en av "småaktivitetene", men ikke noe systematikk eller enkelt å finne fram til.	Nei	Hybrid	Naturfag	Flere	Åpen tilgang	Samarbeid mellom de regionale vitensentrene og Naturfagsenteret, finansiert av Sparebankstiftelsen DNB.
39	Skolekassa.no	Læringsressurser og lenkesamling	Ja.	Kan velge å få alt på nynorsk	Ja	Parallel (tilnærmet)	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Initiativ fra Kunnskapsdepartementet (KD), utviklet i samarbeid med NAFO og OsloMet
40	Skolen fra Cappelen Damm	Digital tjeneste/læremiddel	Ja	Parallellutgaver (forlag), har 23 digitale ressurser "læringsunivers". Digitale læremiddel.	Ja	Parallel?	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Cappelen Damm forlag.
41	Skolerom AS	Læremiddel	Ja	Kun artiklene er eksplisitt beskrevet å finnes på nynorsk, men det er uklart hvor mange.	Ja (for skoleartikler)	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Orage forlag
42	Skolestudio Gyldendal	Digitalt læringsmiljø, læremiddel	Ja	Gyldendals "læringsunivers" - kan velge målform på hovedsiden.	Ja	Hybrid. Delvis parallel - men noen - f.eks Salto er litt hybrid	Tverrfaglig	Alle	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler: Gyldendal forlag.

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
43	Skribble.no	Skriveverktøy	Ja	Er utviklet parallelt på bokmål og nynorsk	Ja	Parallel?	Norsk	Fra 5. trinn	Tilgang med lisens og innlogging	Privat utvikler TV2 skole og Elevkanalen.
44	Skrivesenteret	Ressurser	Ja	En del på nynorsk, men må søkes etter. Enten er ressursene på nynorsk eller bokmål. Må søke opp hver enkelt ressurs.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	NTNU
45	Spireorg.no	Undervisningsopplegg	Ja	1/16 undervisningsopplegg på nynorsk.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	VGO	Åpen tilgang	Ungdomsorganisasjonen til Utviklingsfondet
46	Statped	Læremiddel, læringsressurser, ressurser	Ja	For tilrettelegging av utvikling og læring for barn, unge og voksne med særskilte opplæringsbehov. Ett hefte på nynorsk. Lite relevant da det er for tegnspråklige, blinde og sterkt svaksynte.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Noe åpent og gratis, noe krever innlogging	Statlig spesialpedagogisk tjeneste
47	Subjectaid.no	Samleside for kostnadsfritt undervisningsmaterie	Ja	Noe materiell kan bestilles på nynorsk	Ja	Hybrid	Tverrfaglig	Alle nivå	Åpen tilgang	Gratis tjeneste som distribuerer materiell fra organisasjoner, myndigheter, bedrifter, høyskoler og universitetet i Norge
48	Tenk.faktisk.no	Undervisningsopplegg	Ja	Få er på nynorsk, må søke.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Ideell virksomhet. Faktisk.no sin skoleavdeling. Støtte fra DNB og Fritt ord.
49	TV2 Skole - Elevkanalen	Digital læremiddelplattform	Ja	Språkvalg er styrt basert på kommunetilhørighet	Nei	Parallel?	Tverrfaglig	Alle	Innlogging	Privat utvikler: TV2

Nr	Læringsressurs	Egen navngivning	Innhold på nynorsk	I hvilken grad	Språkmeny /filtrering	Kategori (parallel/hybrid)	Fag/tema	Trinn	Åpen/lukket tilgang?	Utvikler
50	Ung.forskning.no	Nettavis	Ja	Noen av artiklene er på nynorsk. Mest på bokmål.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Alle	Åpen tilgang	Forskning.no. Finansieres av mange ulike offentlige sentre og universiteter
51	Unicef	Ressurs	Ja	Ett undervisningsopplegg på nynorsk.	Nei	Hybrid	Tverrfaglig	Flere	Åpen tilgang	Unicef, hjelpeorganisasjon
52	Viten.no	Læringsressurser	Ja	Språkmeny, og tilsynelatende like mange ressurser på nynorsk og bokmål, og nynorsken ser ut til å være konsekvent når har valgt det.	Ja	Parallel	Naturfag	Flere	Innloggings-tjeneste, men også gratis, nettbaserte læringsressurser.	Naturfagsenteret, UiO, Nasjonalt senter for naturfag i opplæringa

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no